

Orsós Anna

**BEÁS - MAGYAR
KISSZÓTÁR**

VORBĚ DĀ BĀJÁS

**Kaposvár, 2003.
Kápos, 2003.**

Orsós Anna

**BEÁS - MAGYAR
KISSZÓTÁR**

VORBÉ DĀ BĀJÁS

Kaposvár, 2003.

Kápos, 2003.

Előszó

Három év telt el azóta, hogy megjelent az első beás nyelvkönyv a Kaposvári Csokonai Vitéz Mihály Tanítóképző Főiskola kiadásában. Ez a beás - magyar kisszótár annak a munkának a folytatása.

A beás írásbeliség napjainkban kezd kialakulni, s úgy gondolom, e folyamat elején elengedhetetlenül fontos egy szótár, mely a beások által leggyakrabban használt szavakat és kifejezéseket gyűjti össze a teljesség igénye nélkül.

A szótárban mintegy 1500 beás szó található, melyek mellett a legjellemzőbb szókapcsolatok segítenek a szó használatát, alkalmazási körét meghatározni.

Mivel ez a munka elsősorban a már említett beás jegyzet segédeszköze, tartalmazza a jegyzetben található összes beás szót. Ezeket a szavakat kiegészítettem a jegyzetben nem szereplő, de általam fontosnak ítélt alapszókinccsel. Így a szótárban igyekeztem széles körűen ismertetni a fák virágok, színek, állatok, hónapok, évszakok, személynevek, helységnevek szavait, továbbá a mindennapi élet leggyakrabban használt igéit, mellékneveit, határozóit.

Viszonylag sok jövevényszóval fog találkozni a szótár használója. Mivel a hétköznapi nyelvhasználatban ezek igen fontosak, tudomásul kell vennünk őket. Sajnos úgy tűnik, egyre gyakrabban használjuk a magyarból átvett szavakat, olykor a beás nyelv nyelvtani rendszeréhez való igazítás nélkül, még akkor is, ha a beásban található az adott kifejezésre szó.

Céлом e szótár létrehozásával az volt, hogy a még használatban lévő beás szavakat és legfontosabb kifejezéseket rögzítsem, így csak az általam tudott, és gyűjtéseim során hallott szavak kerültek bele, általam alkotott szavak nem találhatóak köztük.

Munkám során nagy hasznát vettem Bakos Ferenc Román - Magyar szótárának a román szavak és kifejezések összehasonlításában. Ezzel is megerősödött bennem az a tudat, miszerint bár a beás nyelv a román archaikus változata, mégsem kezelhetjük a beás nyelvet egyszerűen román nyelvnek, hisz a mai irodalmi román és a román nyelv nyelvújításaitól és írásbeliségétől messze került beás nyelvjárás szóhasználatában jelentős eltérések vannak.

Számos kifejezés, szókapcsolat, szólás hangzik másként mindkét nyelvben, nem vitatva azonban azt a tényt, hogy a két nyelv nyelvtani rendszere között kevés a különbség.

Ez a szótár nyelvmegmentő tevékenységünkben csupán az egyik kezdeti állomás lehet, hisz számos más munkának kell még megjelennie ahhoz, hogy azt mondhassuk, sikerült megörökíteni e népcsoport nyelvét, s segítséget tudunk adni azok kezébe is, akik szeretnének e néphez a nyelvén keresztül közelkerülni.

A fentiek indokolják, hogy beás-magyar kisszótár készült el először, melyet, remélhetően rövidesen, egy magyar-beás kisszótár fog követni.

Szeretnék köszönetet mondani minden ismerősömnek, barátomnak, tanítványomnak, akiktől bizonyos szavakat, kifejezéseket tanultam meg, s a szótárban rögzítettem.

1997. március 12.

Orsós Anna

A szótár használata

A szótár készítésénél a címszavak megadásán túl igyekeztem minden olyan információt közölni, melyek elengedhetetlenül fontosak ahhoz, hogy a szót megfelelő alakban, megfelelő jelentéskörben tudjuk használni. Sok és részletes segítséget ad a megadott nyelvtani alakok megértéséhez a Beás nyelvkönyv.

A szavakat ábécébe rendezve, **félkövéren** szedve adtam meg, s mellettük vesszővel elválasztva különböző nyelvtani alakok, majd a *szófaji megjelölés* található. Ha egy szónak kétféle változata is él, mindkettőt megadtam, ezt a címszóban / jellel jelöltem. Pl.: **álájtir/álájtér hat** tegnapelőtt

A főneveknél a többes számú alak található, olykor egy **l** jellel a címszóban jelölve, hogy az alapszó meddig azonos a többes számú alakkal: **puri|k, -sj** /többes száma tehát: **purisj/**. Ha nagyobb a változás, illetve eltérő az alak, úgy mindkét alakot kiírtam. Pl.: **om, aminy**. Ha nincs **l**, akkor a címszó alakjához közvetlenül kapcsolódik a megadott végződés. Pl.: **bomb, -urj**. /többes szám: **bomburj/**. Ha a többes számú alak megegyezik a címszóban szereplő egyes számmal, úgy még egyszer leírtam ugyanazt az alakot. Pl.: **oty, oty**. Amennyiben a főnévnek nincs többes száma, akkor a nem és a szófaj megjelölése után a szó jelentései találhatóak. Pl.: **árszjint s fn** ezüst /Erről bővebben a jegyzet 1. leckéjében van szó./

Melléknevek esetén a főnévhez hasonló jelöléssel a melléknév nemtől és számtól függő végződéseit is megadtam. Pl.: **ár|sz, -szā, -sj, -sjé /ársz, árszā, ársj, ársjé/**. / Erről bővebben a jegyzet 7. leckéjében van szó./

Az igéknél nyolc alakot adtam meg. A címszó /pl. **árātā,**/ után vesszővel az ige egyes szám 1. személyű alakja áll **/árāt:/**. A további alakok pontosvesszővel elválasztva, melyek a következők: jövő idejű főige **/árātā:/**, kötőmód E/3 személyű alakja **/szā áretyé:/**, elbeszélő múlt idő E/3. alakja **/árātā:/**, összetett múlt idő főigéje **/árātāt:/**, felszólító mód egyes és többes számú alakjai. **/árātā!/árātāc!** Ezután az ige ragozási csoportja található / pl. I.a /Római számokkal jelöltem, ha az ige tárgyias **/ts i/**, tárgyatlan **/tn i/**, vagy visszaható **/sz ~** ; / Erről bővebben a jegyzet igékkel foglalkozó fejezeteiben van szó. /

A címszó jelentéseit arab számok választják el egymástól. A jelentés jobb megértéséhez igyekeztem a legjellemzőbb beás kifejezéseket, állandósult szókapcsolatokat megadni. Az ismétlés elkerülése miatt a címszó alakját tildével **~** jelöltem a kifejezések megadásánál. Pl: **fārfik** címszónál **~ mik /fārfik mik/**

A szavak és kifejezések ejtésének megkönnyítése miatt minden beás szóban aláhúzással jelöltem a hangsúlyos szótagot. Pl.: **áhugyé**

Rövidítések

<i>áll</i>	állattan
<i>átv</i>	átvitt értelemben
<i>biol</i>	biológia
<i>biz</i>	bizalmas
<i>csak tsz</i>	csak többes száma van
<i>fn</i>	főnév
<i>h</i>	hímnem
<i>hat</i>	határozószó
<i>isz</i>	indulatszó
<i>ksz</i>	kötőszó
<i>ld</i>	lásd
<i>mn</i>	melléknév
<i>n</i>	nőnem
<i>névm</i>	névmás
<i>növ</i>	növénytán
<i>orv</i>	orvostudomány
<i>pej</i>	pejoratív
<i>s</i>	semlegesnem
<i>szn</i>	számnév
<i>szt i</i>	személytelen ige
<i>tn i</i>	tárgyatlan ige
<i>ts i</i>	tárgyas ige
<i>visszh i</i>	visszaható ige
<i>voc</i>	vocativus /megszólító eset/
<i>vsz</i>	viszonyzó

A beás ábcé

A	a	Ly	ly
Ă	ă	M	m
Á	á	N	n
B	b	Ny	ny
C	c	O	o
Cs	cs	P	p
D	d	R	r
E	e	S	s
F	f	Sj	sj
G	g	Sz	sz
Gy	gy	T	t
H	h	Ty	ty
I	i	U	u
Î	î	V	v
J	j	Z	z
K	k	Zs	zs
L	l	Zsj	zsj

A

agusztus *s fn* augusztus; **în** ~ augusztusban; ~ **káld** meleg augusztus; **luná dă** ~ az augusztusi hónap

ajándék, -urj *s fn* ajándék; **kumpără** ~ ajándékot vásárol; **dă** ~ **lu sjinyivá** ajándékot ad vkinek; ~ **szkump** drága ajándék

ală, alyé *n fn* 1. fazék; ~ **dă pămînt** agyagedény; **ală-ngurită** lyukas fazék 2. bögre; **o** ~ **dă láptyé** egy bögre tej

alat, -urj *s fn* nyerstészta; **duszpestyé** ~ tésztát dagaszt; **lăcestyé** ~ **u** nyújtja a tésztát

aminy *ld om*

ar/aur *s fn* 1. arany; **vărigă dă** ~ aranygyűrű; **păr dă** ~ aranyhaj 2. arany(pénz); **pingo dă** ~ aranypengő

arékilt, -tă, -c, -tyé *mn és névm* 1. néhány; **arékie kupij or vinyit** néhány gyerek eljött 2. valamennyi, valamennyien; **arékityé jestyé māj dîn sjepilyeje** valamennyi van még abból a hagymából

asză *ld osz*

Ă

ăj¹ (jo misz, tu jesty, jél **ăj/jestyé**, noj nyisz /Tolna megyében/, noj **ăstyény** /Baranya és Somogy megyében/, noj **szîntyény** /Zala megyében/, voj vic /Tolna megyében/, **ăstyéc** /Baranya és Somogy megyében/, **szîntyéc** Zala megyében/, jėj **ăsz/jestyé**); **fi**; **ăjră**; **sză fije**; **foszt**; **fij!/fic!** *i sî* noj nyisz **hustyunyic** mi is fáradtak vagyunk; **szărăs**j **ăstyény** szegények vagyunk; **hun szîntyéc?** hol vagytok?

ăj² *ld ij*

ăsz *ld jestyé*

Á

ádauzá *hat* másnap; **~ o mérsz înnápoj** másnap visszament

á¹vsz hát; **~ tu?** hát te? (*kérdésben*); **~kupilusztá?** *hát ez a fiú?*

á² birtokos névelő **~ mnyo** az enyém; **á luj kár** az ő kocsija; **á nasztră fátă** a mi lányunk

ácă, ác *h fn* **1.** cérna; **băgă ~ -n** ák belefűzi a tübe a cérnát **2.** fonal **3.** szál; **nisj on fir dă ~** egy szálat sem **4.** száлка, rost; **~ dă mázăre vergyé** a zöldbab rostja; **pîn în fir dîn ácă** elejétől végig, töviről hegyire

ácîcă, ácîc; ácîcă; sz-ácîcé; ácîcăt; ácîcă!/ácîcăc! I.a I. *ts i* **1.** meggyújt, felgyújt; **~ foku** tüzet gyújt; **~ lumpăsu** lámpát gyújt **2.** éleszt, izzít **3.** uszít **II. sză ~** meggyullad; **kit nu sz- ~ dă kăld** majd meggyullad a melegtől

ác|osz, -asză, -osj, -asjé *mn* rostos, szálas; **mázăre ácasă** szálkás bab

ádăpă, adăp; adăpă; sz-adăpé; adăpă; adăpăt; adăpă!/adă-păc! I.a I. *ts i* **1.** (meg)itat; **s-~ kălu** megitatja a lovát **2.** megöntöz; **~ pămîntu** megöntözi a földet

ádînk I. mn - ă, -sj, -sjé **1.** mély; **făntînă adînkă** mély kút **2.** mély, sötét, sűrű; **păduré adînkă** sűrű erdő **II. hat** mélyen

Ádorijé – Adorján (*jugoszláviai helységnév*)

áduk *ld* **ádusjé**

ádună, adun; adună; sză adunyé; adună; adunăt, adună!/adunăc! I.a I. *ts i* **1.** összegyűjt; **~ florj** virágot szed **2.** összeszed; **s-~ putyere** összeszedi az erejét **3.** felhalmoz **II. sză ~;** összeszedi magát; **nu mă pot sză m-adun** nem tudom összeszedni magam; **ádună tyé!** szedd össze magad!

ádusjé, aduk; adusjé; adusje; sz-adukă; adusz; adă!/adăc! III.b *ts i* **1.** hoz; **2.** hoz, juttat (*vmilyen helyzetbe*); **~ pă styutu-j** tudomására hoz; **m-adusz în firé** eszembe juttatta **3.** hoz, jövedelmez; **lukrusztă băny mulc îj ~** ez a munka sok pénzt hoz neki

áfără *hat* **1.** kint, kinn; **áfără-n hudvăr** kint az udvaron; **p-~** kint **2.** ki; **jăs- ~** kilép; **dă ~** kiad

áfel, -ă *mn* **1.** ilyen; **~ sjarik m-oj la sî jo** én is ilyen nadrágot veszek **2.** olyan; **~ă mîndră zuă-j** olyan szép nap van

ăflă, ăflu; ăflă; sză ăflyé; ăflă; ăflăt; ăflă!/ăflăc! I.a I. *ts i* **1.** talál; **îs ăflă szăku petyiku** megtalálja zsák a foltját **2.** kitalál; **sj-áj ăflăt ăfără?** mit találtál ki? **II. sză ~;** **1.** van, létezik **2.** találja magát vhol; **pă rît ku florj sză ~** virágos réten találja magát

ăgărcă, ăgărc *n fn* növ akác /*Robinia pseudo-acacia*/

ăgyinalye *hat* az előbb, az imént; **~ or vinyit** az imént jöttek meg

ăhălă, ăhăje, ăhėje, ăheje *névm* az; azt; **ăhălă kupil,** az a fiú; **ăhăje fătă** az a lány

ăhăsztă, ăhăsztă, ăhéstye, ăhéstye *névm* ez, ezt; **făr dă ăhăsztă** nélkül; **dă ăhăsztă, sj-o făsjé?** hát ez, mit fog csinálni?

ăhugyé, ăhud; ăhuzî; sză ăhudă; ăhugye; ăhuzît; ăhuz!/ăhuzîc! IV.b I. *ts, tn i* **1.** hall; **nisj n-ăhugyé, nisj nu vergyé** se hall, se lát **2.** meghall, értesül; **n-ăhud dă jël nyimik** nem

hallok róla semmit **II. szá** ~; **1.** hallatszik, hallható, **kĩntyik mĩndru** ~ szép dal hallatszik **2.** hírlík, híre járja; **sjé sz-** ~ **pă lá voj** mi újság nálatok?

ájsj /ájsje hat **1.** itt; **d-** ~ innen; **dă p-** ~ a) innét b) idevalósi; **p-** ~ itt, errefelé; **pĩn** ~ a) eddig b) eddig, és ne tovább! **2.** ide; **háj** ~ gyere ide! **3.** most; **d-** ~ **ĩnnentyé** innentől/mostanól kezdve

áj¹ *h fn* fokhagyma; **o kuszĩcă dă** ~ egy fonat fokhagyma

áj² *ld* **áré**

áj³ *ld* **án**

ájd! *isz* uzsgyi!

áje névm **1.** az; **pănr-** ~ azért; **pă lĩng-** ~ még amellé **2.** azt; ~ **oj la-o** azt megveszem; **ĩm plásjé sĩ** ~ az is tetszik nekem

ájoj! *isz* jaj!

ájus *h fn* medvehagyma; **szălătră dĩn** ~; medvehagyma saláta

ák, ásj *s fn* **1.** tű, varrótű; ~ **dă kărpĩt** varrótű; ~ **dă szák** zsákvarró tű; **băgă ácă-n** ~! fűzd a tũbe a cėrnát! **2.** tũlevél **3.** tũske (*sũné*); **pă** ~ **săgyé** tũkĩn ũl

ákă *ld* **ákăsză**

ákăcă, ákăc; ákăcă; ákăcė; ákăcă; ákăcăt; ákăcă, ákăcăc! I.a **I. ts i** felakaszt, felfűggeszt **2.** beakaszt **II. szá** ~; **1.** (**ĩn**) beleakad, beakad vmibe **2.** beleakaszódik, belekapaszkodik **3. átv** (**dă**) belekĩt vkibe **nu ty-ákăcă dă mĩnyé!** ne kĩtekedj velem!

ákără; ákăr; ákără; sz-ákėré, ákără; ákărăt; ákără!/ákărăc! I.a **I. ts i** **1.** hord, visz; ~ **ápă dă lá părou** vizet hord a folyóról; ~ **ápă-n Dunăré** Dunába hord vizet **2.** szállít; **s-** **lyemnyilye ákăsză** hazaszállítja a fáját **II. szá** ~; elhordja magát, eltakarodik; **ákără tyé d-ájsj!** kotródj innen!

ákărĩnd hat **1.** akármikor, bármikor; ~ **poc sză vij** bármikor eljöhetsz **2.** mindig, mindenkor

ákărsjé névm **1.** akármí, bármí **2.** akármít, bármít; ~ **mi-j zĩsjé** bármít is mondasz nekem

ákărsjé fel mn bármilyen, akármilyen; ~ **zũă mĩndră-j ásztăz** akármilyen szép nap is van ma

ákărsjinyé névm **1.** akárki, bárki; ~ **-m patyé ázsută** **2.** akárkit, bárkit

ákăsz *ld* **ákăsză**

ákăsză / ákă / ákăsz hat **1.** otthon; **kă** ~ mint otthon; **d-** ~ hazulról; ~ **-j** otthon van; **nu misz** ~ nem vagyok otthon **2.** haza; **ázsũnzsjé** ~ hazaér; **sză dũsjé** ~ hazamegy **3.** itthon; **tătă nu-j** ~ apa nincs itthon; **nu-sz** ~ **lá jél** ~ nincs ki mind a négy kereke

ákėstyé, ákėrszk; ákřj; sză ákřăszkă; ákřj; ákřj; ákřj!/ákřj! IV. a **I. ts i** savanyít; ~ **vărză** kăposztăt savanyít **II. szá** ~; megsavanyodik *átv is*; **tot ákăsză sză** ~ mindig otthon savanyodik, nem megy sehová

ákr|u, -ă, -i -é mn 1. savanyú; **v|sînă ákră** savanyú meggy 2. savanyított; **pipárkă ákră** savanyított paprika; **meré ákré** savanyú alma

áku hat 1. most; **~ o száptămîñă** most egy hete; **~ on án** most egy éve a) **d- ~** mostantól, ezután; **d- ~** mostantól fogva; ezentúl; **pîn ~** eddig 2. azonnal, rögtön; **tyár áku** csak most, ebben a pillanatban

ákulo hat 1. ott; **d- ~** onnan; **dă p-~** a) arról, arrafelől b) odavalósi; **într ~** arra(felé); **p- ~** a) arra b) ott; **pîn ~** addig, **fuzsj d-ákulo!** eredj onnan! 2. oda; **pîn ~** addig, odáig

álá, áje, eje névm az, azt; **álá-jră jél** az volt ő; **áje nu styije** ő nem tudta; **eje-szrá ákulo** ők voltak ott

álájtir / álájtér hat tegnapelőtt; **dă ~** tegnapelőtt óta

álátră, álátru; álátră; álátré; álátră; álátrăt; álátră!/álátrăc! I.a I. *tn i* 1. ugat; **káré kînyé ~, álá nu muskă** amelyik kutya ugat, az nem harap 2. *átv* ugat, *po*fázik II. *ts i* megugat

álb, -ă, -j, -é mn 1. fehér; **álb áj, ká zăpádă** fehér, mint a hó; **pă lume álbă** a kerek világon, az egész világon 2. ős; **păr álb** ős haj

áldátă hat 1. máskor; **maj ~** majd máskor 2. régen, valamikor, egykor; **~ nu-jră ásă** hajdan nem így volt

áldomás, -urj s fn áldomás; **be ~ pă sjévă** áldomást isznak vmire

álingyire hat 1. máshova; **~ nu mă duk** máshová nem megyek 2. máshol 3. ide-oda; **ályárgă p-ájsj, p-~** ide-oda futkos

álmintrilye hat egyébként, különben; máskülönben **~ kum kusztăc?** különben hogy éltek?

ált; áltă; álc; áltýé mn 1. más, mást; **ált ár vinyi** más eljönne; **în áltă pártyé** máshol, másutt

áltu; áltă; álcî; áltýilye névm 1. más(valaki), más(valami); **sjînyé ~?** ugyan, ki más? 2. a másik; **unu dăpă ~** egyik a másik után; **unu-j ká ~** a) egyforma, b) egyformán; **nu dă áltă** nem egyébert; **nisj ună, nisj áltă** sem egyik, sem másik

álun, áluny h fn növ mogyoró

ályárgă; ályérg; ályirgă; ályerzsje; ályirgăt; ályárgă!/ályirgăc! I.a *tn i* 1. fut, szalad; **~ pă ulyică** kiszalad az utcára 2. szalad *vmiért*; **~ dăpă apă** vízért szalad

ályész, ályesză, ályésj, ályesje mn 1. kiválasztott; **om ~** kiválasztott ember 2. válogatott; **rizsă ályásză** tisztított rizs 3. megválogatott; **vorbé ályesje** válogatott szavak

ályezsjé, ályég; ályigă; sz-ályágă; ályizsje; ályész; ályezsjé!/ályigăc! III.b I. *ts i* 1. választ 2. kiválaszt; **s-~ o rotyijé** kiválaszt egy szoknyát magának 3. megválaszt; **ályezsjé-c vorbilye!** válogasd meg a szavaidat! 4. válogat; **~ dîn mănăkăré** válogat az ennivalóból II. **sză ~**; 1. kiválik 2. szétválik 3. lesz; **véz, sjé sz-ályész dîn je?** látod, mi lett belőle? 4. kitűnik, látszik

ám ld áré

ámár -ă; -j; -é I. *mn* 1. keserű; **kuszt** ~ **áré** keserű a sorsa 2. keserves; **îj fásjé zilyilye** **ámáré** megkeseríti a napjait *vkinek* II. *hat* 1. keserűen 2. keservesen; **ku tyinu sí ku ámáru o săzut zsjosz** kínlódva és keservesen ült le

ámáré; **ámor**; **ámurî**; **sz-ámáré**; **ámure**; **ámurît**; **ámurî!**/**ámurîc!** IV.b I. *ts i* 1. meggyilkol, megöl; **îl** ~ **bujé** megöli a bánat 2. *átv* kínozt, gyötör 3. agyonhajszol; **kupilu-j l-amurî** a gyereke fogja agyonhajszolni 4. zaklat, nyaggat II. *sză* ~; 1. öngyilkos lesz 2. tönkreteszi/agyonhajszolja magát

ámîndoj, **ámîndauă** *szn* 1. mindkettő 2. mindketten; ~ **kupij äsz inká** még mindketten gyerekek

ámurîjt, -tă, -c, -tyé *mn* meggyilkolt, megölt; **on om** ~ **or áflát** egy megölt embert találtak

án, **ány** / **áj** / **ej** *h fn* 1. év, esztendő; **Ánu-l Nou Újév**; ~ **dă** ~, /~ **ku** ~évről évre; **ku ány** évekig; **în ánuşta** ebben az évben; **în ánu-l, sj-o trikut** az elmúlt évben; **în ánu-l, sj-o vinyi** a jövő évben; **dă zesjé ej dă zilyé nu l-ám văzut** tíz éve nem láttam 2. kor, évek; **dă kic aj jesty?** hány éves vagy?; **jo misz dă 18 ~ dă zilyé** 18 éves vagyok

Áná Anna

ánume/ánime *hat* valóban, tényleg; ~ **o bityiszît** tényleg megbetegedett, ~ **vij vinyi?** tényleg eljössz?

ányir, **ányiny** *h fn növ* égerfa

ápłă, -é *n fn* víz; ~ **kaldă** meleg víz; ~ **resjé** hideg víz; **on kristăr dă** ~ egy pohár víz; **ákără** ~ vizet hord

ápără, **ápăr**; **ápără**; *sză* **ápiré**; **ápără**; **ápărát**; **ápără!**/**ápărăc!** I.a I. *ts i* 1. véd 2. megvéd; **Damnyé ápără!** Isten ments! II. *sză* ~; védekezik

áplyákă, **áplyék**; **áplyikă**; *sz-áplyesjé*; **áplyikă**; **áplyikát**; **áplyákă!**/**áplyikăc!** I.a I. *ts i* hajlít, hajt; s-~ **kápu** lehajtja a fejét II. *sză* ~; 1. hajlik, lehajlik; **kráku sz-~ -n ápă** vízbe hajlik az ág 2. meghajlik, meghajtja magát; **nu-ty-áplyikă înnentyé-m!** ne hajladozz előttem!

áplyikát, -tă, -c, -tyé *mn* 1. meghajlott, meggörnyedt; **szpátyé** ~ görnyedt hát 2. meghajolt, lehajolt 3. meghajtott, lehajtott; **kumănák** ~ meghajtott kalap

ápo *hat* 1. aztán; ~ **ány mérsz lá boltă** aztán elmentünk a boltba 2. akkor; ~ **trébé sză mirzsjeny** akkor mennünk kell 3. még, ráadásul 4. nos, hát; **ápo, dá nu?** hát, nem igaz?

áprapé *hat* 1. közel (*térben*); ~ **ságyé dă lá boltă** közel lakik a bolthoz; **urták d-~** közeli barát; **numá p-~ sză fij!** csak a közelben légy! 2. közel (*időben*) 3. majdnem, csaknem; ~-j **lá plînsz** majdnem sír

áprilus *s fn* április; **în** ~ áprilisban; **pă** ~ áprilisra

ápukă, **ápuk**; **ápukă**; *sz-ápusjé*; **ápukă**; **ápukát**; **ápukă!**/**ápukăc!** I.a I. *ts i* 1. fog, megfog, megragad; s-~ **trásztă** fogja a tarisznyáját 2. elkap; **j-apukát mîná** elkapta a kezét 3. utolér, elfog 4. *átv* elfog, rájön, elnyom; **l-apukát szomnu** elnyomta az álom 4. megért, felfog; **n-ám ápukát**, **sj-áj zîsj** nem értettem meg, amit mondtál 5. elkezd, nekilát vminek; *sz-~sză*

kăpălăszkă kapálni kezd **6.** elindul **7.** tartja, befogja a száját; **ăpukă-c gură!** fogd be a szád!
II. sză ~; **1.** hozzákezd, hozzáfog; **sz-~ dă lukru** munkához lát; **sz-apukăt, s-o mérsz** fogta magát és elment; **sză ~ sză mănînsjé** enni kezd **2.** kapaszkodik, belekapaszkodik; **~tyé tăré!** kapaszkodj erősen!

ăpusz, -urj s fn 1. napnyugta; **szarilye merzsjé p-ăpusz** a nap nyugovóra tér **2.** nyugat

ăr ld áré

ărătă, ărăt; ărătă; sză ăretyé; ărătă; ărătăt; ărătă!/ărătăc! I.a *ts i* **1.** mutat; **c-oj ărătă jo cijé** majd megmutatom én neked! **2.** megmutat, rámutat ...; **s-~kolcurilye** megmutatja a foga fehérét

3. felmutat, bemutat; **s-~ kărtyije** felmutatja a levelét **4.** bizonyít, tanúsít **II. tn i 1.** mutat **2.** fest, látszik, mutatkozik; **ărătă ro** rosszul fest **III. sză ~**; **1.** (meg)mutatja magát **2.** mutatkozik, látszik, ígérkezik; **vremé mîndră sză ărătă** jó idő ígérkezik

árd ld ărgyé

ăré (ám, ăj, ăré, ăvény, ăvéc, ăré) ăve; sză ăjvé; ăve; ăvut; sză ăj!/sză ăvéc! *rendhagyó ragozású I. ts i* van (*neki*)/bír (*valamivel*); **ám o kăsză nauă** van egy új házam; **ăré răgăz** ráér; **sj-ăj dă gînd?** mit akarsz? **II. (segédigeként) 1.** az összetett múlt képzésében: (**ám, ăj, o, ăny, ăc, or**) **ám mérsz lá boltă** elmentem a boltba **2.** a feltételes mód képzésében: (**ăs, ăj, ăr, ăny, ăc, ăr**) **ăs umără** olvasnék

ărgyé, ărd; ărgyé; sză ărdă; ărgye; ărsz; ărgyé!/ărgyé! III.b I. *tn i 1.* ég; **~ foku** ég a tűz **2.** elég, megég **3.** világít; **~ lumînă** világít a lámpa **4.** sűt, perzsel; **~ szarilye** sűt a nap **5. átv** ég, tüzel, lángol; **îj ~ ătyi** égnék a szemei **6.** kipirul, lángol **II. ts i 1.** éget **2.** megéget, eléget; **îl ~ spurhelu** megégeti a kályha **3.** odaéget **4.** kiéget **5.** eltüzel **6.** izzít **7.** felgyújt, feléget **8.** leperzsel **9.** leburnít, leéget; **repé-l ~ ărgyé szarilye** gyorsan leburnítja a nap **III. sză ~**; **1.** odaég, megég (*étel*) **2.** megégeti magát **3.** leég, leburnul (*naptól*) **ărdă-l foku!** hogy a tűz égesse meg!

ărgyellăn, -ény h fn 1. az egyik beás cigány nyelvjárás **2.** az ărgyelăn nyelvjárást beszélő férfi **3.** erdélyi férfi

ărgyellănkă, -ensjé n fn 1. az ărgyelăn nyelvjárást beszélő beás nő **2.** erdélyi nő

ăr|sz, -sză, -sj, -sjé mn 1. égett; **pîtă ărsză** égett kenyér **2.** elégett, leégett **3.** megégett, odaégett **4.** égetett, kiégetett; **lipigyă ărsz** kiégett lepedő **5.** megégetett, leégetett **6. átv** kiégett; **om ărsz** kiégett, összetört ember **7.** megbarnult, leégett; **ărsz dă szarilye** napégette **8. átv** száraz, kiszáradt, cserzett; **buzé ărsjé dă vînt** a szélből kicserepedett ajkak

ărszură, -é n fn 1. égés; **sz-o vingyikăt ărszură-j ~** meggyógyult az égése **2.** égési seb; **~ măré** súlyos égési seb

ărszjînt s fn ezüst; **vărigă dă ~** ezüstgyűrű

ăsă I. hat 1. így, ilyen módon; **~ dă** így (már) igen; **~ sztă lukrusztă?** így áll ez a dolog?; **kumvă ~** valahogy így **2.** úgy, olyan módon; **~ kum ám szpusz** úgy, ahogy mondtam; **s~ nu** úgysem; **tot ~** ugyanúgy; **nu-j ~** nem úgy van **3.** így, úgy; **nisj ~, nisj ~** sem így, sem úgy; **sî ~, sî ~** így is, úgy is **4.** -e? ugye? nemde?; **~ sză fijé!** Hát legyen!; **~c trébujé!** ez kell neked!; **kum ~?** hogyan? hogyan?; **sî ~, sî ~** úgy, ahogy, nem valami jól **II. mn**

ilyen, olyan; **~ dǎ máré** ilyen nagy; **~ dǎ mult** ilyen régóta; **~ mult** ilyen sok; **tot ~ dǎ mik** **āj** ugyanolyan kicsi; **~ sjévǎ** ilyesmi

ásǎzǎ, ásǎz; ásǎzǎ; sz-áseze; ásǎzǎ; ásǎzǎt; ásǎzǎ!/ásǎzǎc! I.a I. *ts i* 1. nyom; **m ~ pisjarilye** nyomja a lábam 2. megnyom; **īj ~ nászu** megnyomja az orrát 3. lenyom; **l-~ dǎ pǎmînt** földre nyomja 4. nyomogat II. **szǎ ~**; megnyomódik; **sz-asǎzǎt ou** megnyomódott a tojás

ástyǎptǎ, ástyépt; ástyiptǎ; szǎ ástyeptyé; ástyiptǎ; ástyiptǎt; ástyǎptǎ!/ástyiptǎc! I.a *ts i* 1. vár; **pǎ sj-ástyépc?** mire vársz? 2. várakozik; **dǎ trij sjǎszurj ǎisj ~** három óra óta itt várakozik 3. *átv* számít vmire **nu p-ásztǎ ám ástyiptǎt** nem erre számítottam

ástyé, ásty n fn forgács; **plyin dǎ ~** tele van forgáccsal; **punyé ~ pǎ fok** forgácsot tesz a tűzre; **o kusǎré dǎ ásty** egy kosár forgács

ástyernyé; ástyern; ástyernyé; sz-ástyernyé; ástyirnye; ástyirnut; ástyernyé!/ástyirnyéc! II.b *ts i* 1. megágyaz; **s pǎtu** megágyaz 2. *átv* leterít, földre terít; **~ pǎjilye pǎ pǎmînt** leteríti a földre a szalmát

ástyerzsjé, ástyérg; ástyerzsjé; sz-ástyǎrgǎ; ástyirzsjé; ástyérsz; ásterzsjé!/ástyirzsjéc! III.b I. *ts i* 1. letöröl **s ~ nǎbusǎlá** letörli az izzadságot 2. megtöröl; **s ~ nászu** megtörli az orrát 3. törölget **~ prau** port töröl 4. kitöröl, kihúz; **s-~ numilye** kitörli a nevét II. **szǎ ~**; 1. le-, megtörli magát, törölközik; **szǎ ~ dǎ ǎpǎ** letörli magáról a vizet 2. elfelejtődik, elhalványodik, kitörlődik; **nu sz-ástyérzsjé dîn fîré-m** nem felejtettem el, nem törlődött ki az agyamból

ászǎrǎ hat tegnap este; **n-ác foszt ǎkǎszǎ** az este nem voltatok otthon

ászkultǎ; ászkult; ászkultǎ; sz-ászkultyé; ászkultǎ; ászkultǎt; ászkultǎ!/ászkultǎc! I.a *ts i* 1. hallgat, figyel 2. hallgat vkire; **~ dǎ vorbǎ** hallgat a jó szóra, engedelmeskedik

ászkungyé, ászkund; ászkungyé; ászkundǎ; ászkungyé; ászkunsz; ászkungyé!/ászkungyé! III.b I. *ts i* 1. elrejt, eldug; **ám ászkunsz cukuru** eldugtam a cukrot 2. eltakar 3. *átv* takargat, leplez II. **sz- ~**; 1. elrejtőzik, elbújik; **nu ty-ászkungyé!** ne bújj el! 2. bújkál; **tot szǎ ~ d-înnentyé-m** bújkál előlem 3. titkolózik; (*szólás*) **kînd szǎ kǎkǎ, sz-ǎrǎtǎ, kînd mǎnkînkǎ sz-~** másokon nem segít, csak élősködik

ásztǎ, estye névm ez, ezt; **ásztǎ-j bînyé ǎsǎ** jó ez így; **fátǎsztǎ frumaszǎ-j** csinos ez a lány; **estye-sz kupij buny** ezek jó fiúk

ásztǎfel mn ~ dǎ ilyen, olyan; **~ lukru szǎ nu fǎsj!** ilyen munkát ne csinálj!; **înkǎ n-ám vǎzut ~** még nem láttam ilyet

ásztǎz hat ma, a mai nap; **dǎ zuǎ dǎ ~** a mai naptól kezdve, **pîn înzǎ dǎ ~** a mai napig; **sjé fel zuǎ-j ~ ?** milyen nap van ma?, **~ frig ǎj** ma hideg van

ásztrînzsjé, ásztrîng; ásztrînzsjé; szǎ ásztrîngǎ; ásztrînzsjé; ásztrînzsjé; ásztrînzsjé!/ásztrînzsjéc! III.b I. *ts i* 1. összeszed, összegyűjt; **~ gudulmésj** csigát gyűjt 2. szorít; **m-~ mîná** megszorítja a kezem; **s-~ kurǎuǎ** összehúzza a nadrágszíját 3. megszorít, szorongat; **~n brǎcǎ pǎ sjînyivǎ** ölébe szorít valakit 4. rendbe rak, rendbe tesz; **~ mászǎ** leszedi az asztalt 5. kitakarít; **~c szobǎ!** takarítsd ki a szobádat! II. **szǎ ~**; 1. összeszorul;

sză ~ gîtu lu sjinyivă összeszorul a torca vkinek 2. összegyűlik; sz-or ásztrînsz arékie összesgyűltek néhányan

ásztupă, ásztu; ásztu; sz-ásztupé; ásztu; ásztu; ásztu! I.a I. ts i 1. takar 2. fed 3. betakar, beborít ~ ku pămînt földdel betakar 4. eltakar, elfed; s- ~ ubrázu eltakarja az arcát 5. átv takargat, leplez; s- ~ szárăsjje takargatja a szegénységét II. sză ~; betakarózik; beburkolózik; sz- ~ dă frig beburkolózik a hideg miatt

ászună, ászun; ászună; sză ászunyé; ászună; ászunát; ászună!/ászunăc! I.a I. tn i 1. szól, hangzik; bînyé ~ jól szól; ~ rádiu szól a rádió 2. zúg süvít 3. cseng, zeng; m-ászună uretye cseng a fülem 4. csenget; ~ lá usă sjinyivă csenget az ajtóban valaki 5. recseg, ropog 6. pattog 7. üt; ~ sjăszu üt az óra II. ts i 1. megszólaltat 2. zörget 3. fúj III. sză ~; hallatszik; sz- ~ kîntyisj dă băjás beás dalok hallatszanak

ászuprá vsz 1. -ra, -re, -föle; ~ dă măsă az asztal fölé 2. fölött, -on, -en -ön; plînzsjé pă jél d- fölötté sír

átit/ă¹ hat 1. annyira; átít, kit trébé amennyi kell; k-átít máj mult annyival többet 2. annyi, amennyi; átít kápăt, kit dau; amennyit adok, annyit kapok; átítă dobă, pîn oj ferbé annyi ideig, míg megfőzők

átit/ă² névm ennyi, annyi; átítă-j kutotu ennyi az egész; k- ~ l-ám mănăt ennyivel küldtem el; nisj ~ nu m-o dát ennyit sem adott

átit³, -tă, -c, -tyé mn 1. ennyi, annyi, ilyen sok; átic aminy ennyi ember; átitye rîndurj ennyi alkalommal 2. csupán csak; ennyi

átunsj hat akkor; d- ~ azóta; s- ~ akkor is; nisj ~ nu, kînd ... még akkor sem, amikor ...; pîn ~ addig

ászunzsje, ászung, ászunzsje, ászungă, ászunzsje, ászunzs, ászunzsje!/ászunzsje! III.b I. tn i 1. elér; érkezik; tot ám ászunzs lá voj mégiscsak elértem hozzátok 2. jut, kerül; ásă n- ~ dăpărtyé így nem jut messzire 3. átv jut, kerül; m-ászunzs lá uretyé eljutott a fülemig 4. elér (vmeddig); ~ pîn dă pămînt földig ér 5. megér (kort); ~ o szută dă aj megéri a száz éves kort II. ts i 1. elér, utolér; n-ány ászunzs buszu nem értük el a buszt 2. elér, eltalál (lövés) 3. utolér (baj, betegség); l-ászunzs bityisugu utolérte a betegség; sjé ty-ászunzs? mi történt veled? 4. telik, futja belőle; n-ászung ku fire nem érem fel ésszel

ászută, ászut; ászută; sz-ászutyé; ászută; ászutăt; ászută!/ászutăc! I.a I. ts i 1. segít; j- ~ lu mumă sză segít az anyjának 2. kisegít; m- ~ dîn băj kisegít a bajból 3. elősegít II. sză ~; 1. segít magán; tüsszentéskor: Damny-ászută! Egészségedre!

ászutur, -j h fn 1. segítség; vînyé dă ~ jön segíteni 2. segítőtárs; n-ám nisj on ~ nincs egy segítőtársam sem

B

bajlă, -lyé *n fn* betegség, baj; ~ **gre áré** súlyos beteg; **bágă-n** ~ bajba visz

bata, **boc** *n fn* bot, pálca; **is tájé o** ~ **grasză** vág egy vastag botot

bakă *n fn* falat, katona; **dă-m o** ~ adj egy katonát!

băbătyijé, **băbătyij** *n fn* 1. boszorkány; **o** ~ **bătîrnă** egy vénséges boszorkány 2. vénasszony, banya 3. öregasszony, anyóka; **o** ~ **bună** egy jóságos anyóka

băjás, **băjăs** *h fn* beás ember, férfi; **om dă** ~ beás ember; **lyimbă dă** ~ beás nyelv

băjisestyé *hat* beásul; **szfătijestyé** ~ beszél beásul; **nu prisjepé** ~ nem ért beásul; **învăcă** ~ beásul tanul

băjisîcă, **băjisîc** *n fn* beás nő, asszony

bălar, -ă, -j, -é *mn* erős, erőteljes, hatalmas; **om** ~ erős ember

bălmăzestyé, **bălmăzăszk**; **bălmăzî**; **sză bălmăzăszkă**; **bălmăze**; **bălmăzî**; **bălmăzestyé! /bălmăzîc!** IV.d I. *ts i* 1. összezavar, összekever; ~ **vorbilye** összevissza/zavarosan beszél 2. összekuszál II. **sză** ~; 1. összekuszálódik 2. belezavarodik, belegabalyodik

bălôsz, -asză, -osj, -asjé *mn* nyálas

băltălg, -zsj *h fn* 1. balta, bárd; ~ **ăszkucît** megélezett balta 2. csatabárd

bănărijé, **bănărij** *n fn* bánya ~ **dă kărbuny** szénbánya; **în** ~ **lăkră** a bányában dolgozik

bănyă|sz, -sj *h fn* bányász

bărbăt *h fn* 1. férj; ~ **dă ungur áré** magyar férje van /**cîgán dă băjăs** beás férj/ 2. férfi

băşî|kă, -sj *n fn* hólyag; **áré** ~ **pă mînă** hólyag van a kezén; ~ **dă apă** víz hólyag; **puknyestyé**, **kă băşîkă** szétpukkan, mint a hólyag

băşî|nă – ny *n fn* fing **o dát** ~ fingott

bătăjé, **bătăj** *n fn* 1. verés 2. verekedés; ~ **măré lá fugădo** nagy verekedés a kocsmában 3. ütközet, csata 4. csapkodás, verdesés; ~ **ku hăripilye** szárnyacsapkodás

bătîr|n, -nă, -ny, -nyé *mn* 1. öreg, idős, éltes; **aminy bătîrny** idős emberek; **fătă bătîrnă** vénlány 2. ősi, régi; **o kăsză** ~ egy régi ház

bătîrnuc *h fn* 1. öregember, apóka 2. bácsika

bătîrnucă *n fn* 1. öregasszony, anyóka 2. nénike

bătut, -tă, -c, -tyé *mn* 1. megütött, megvert; **cîgănkă tără bătută** nagyon megvert asszony; **îj** ~ **dă Drăgu-l Domn** megverte a Jóisten 2. ütődött 3. kivet; **on kînyé bătut** egy kivet kutya 4. felvert; **on ou** ~ egy felvert tojás

băgă, **băg**; **băgă**; **sză băzsjé**; **băgă**; **băgăt**; **băgă! /băgăc!** I.a I. *ts i* 1. be(le)tesz, be(le)rak, be(le)dug; ~ **ăcă-n** ák cérnát tübe fűz; ~ **mînă-n zşăb** a kezét zsebbe teszi; **is** ~ **năszu-n sjévă** vmibe beleüti az orrát 2. elhelyez, tesz (*vhova*); **is** ~ **bănyi-n bănk** bankba teszi a pénzét 3. vkit vmilyen helyzetbe hoz; **pă sjînyivă-l** ~ -n **băj** bajba kever vkit 4. ~ **szămă** a)

figyel, vigyáz; b) figyelembe/tekintetbe vesz **II. szá** ~; **1.** bebújik, elbújik (*vhová*) **2.** beáll, beszegődik; *átv* **bágá m-ás jo dă csurdás!** ó, hogy a csuda vigye el! **3.** belekeveredik, beleavatkozik; **bágă számá!** figyelj!

bágszám *hat* valószínűleg; ~ **nisj nu-j ákásză**

báj,-urj *s fn* baj; **sjé** ~ **áj?** mi a baj?; **sjé** ~ **áj?** mi bajod van?

báltă, bălc *n fn* **1.** tócsa, pocsolya **2.** mocsár; **fásjé tyină-n báltă** nagy feneket kerít vminek

bályé *csak tsz fn* nyál; **ij kură bályilye dăpă sjévă** csorog a nyála vmi után

bány *csak tsz fn* pénz; **n-ám** ~ nincs pénzem; ~ **mulc** sok pénz; **ávény ocără** ~ van egy kis pénzünk

bărám *hat* bárcsak; ~ **ăr styi!** bárcsak megtudná!

bărblă, -j *n fn* **1.** szakáll; ~ **dă trij zilyé** háromnapos szakáll **2.** áll; **ij luvestyé bərbă lu sjinyivă** állon üt vkit

bárnă, bărnyé *mn* barna; **păr** ~ barna haj; **kămăsă** ~ barna ing

Bársjé Barcs (*Somogy megyei helységnév*)

bát¹ *ld* **bátyé**

bát², **bătă, béc, betyé** *mn* **1.** részeg, ittas; **mort dă bát** holtrészeg **2.** *átv* mámoros; ~, **kă porku** részeg, mint a disznó

bátyé, bát; bátyé; szá bătă; bătje; bătut; bătje!/bătje! II.a **I. ts i** **1.** üt, ver; **is** ~ **drăku cîgănkă** veri az ördög a feleségét **2.** megver, elver **3.** megver, legyőz **4.** üt, ver (*hangszert*) **5.** csapkod; ~ **ku pălmă** tapsol; ~ **pă umiré lu sjinyivă** vállát veregeti vkinek **6.** bever, ráver, felver; ~ **kuju-n fál** falba veri a szöveget **7.** kiver, kiporol, ~ **prau áfără** kiporol **8.** kiver kinyom; ~ **gruu** búzát csépel **9.** *átv* csúfot űz vkiből; **is** ~ **sjuf đin mînyé** csúfot űz belőlem **II. tn i** **1.** ver, üt, csapkod, verdes; ~ **ku háripilye** csapkod a szárnyával **2.** ver, lüktet; **ij** ~ **szuflyitu** dobog a szíve **3.** kopog; ~ **sjinyivă usă** valaki kopog az ajtóban **4.** üt, ver; **ij bătje sjăszu-l dă martyé** üt az utolsó órája **5.** szól, zúg; ~ **klopotu** szól a harang **6.** fúj (*szél*) **7.** elver (*jég*) **8.** süt (*nap*) **III. szá** ~; **1.** verekszik, verekedik **2.** megverekszik; **sză** ~ **păntu gyiriptătyé** megverekszik az igazságért **3.** harcol, küzd

bázsj *ld* **bágă**

be (**bjau, bej, be, bijény, bijéc**) **be; szá be; bije; but; be!/bijéc!** *rendhagyó ragozású ige* **I. ts i** **1.** iszik; ~ **pă szănătătyé lu sjinyivă** iszik vki egészségére **2.** italtra költ, eliszik; **sî kămăsă s-o but** az ingét is elitta **II. tn i** iszik, részegeskedik

beré *n fn* sör **on kristăr dă** ~ egy pohár sör, ~ **nyăgră** barna sör

biciglaună, -evé *n fn* bicikli; ~ **ku trij roc** háromkerekű bicikli

bigjje, bigj *n fn* nagybögő; **sză zsakă pă** ~ nagybögőzik

bijkă, -sj *h fn* bika; ~ **ku kărnyé misj** kisszarvú bika

Bikălă Bikal (*Tolna megyei helységnév*)

bilyestyé, bilyész; bilyi; szá bilyászka; bilye; bilyit; bilyi!/bilyic! IV. c I. *ts i* 1. lenyúz 2. megnyúz; ~ **jépurilye** megnyúzza a nyulat 3. meghorzsol; **is ~ pelye pă pisjor** meghorzsolja a bőrt a lábán II. **sză ~**; felhorzsolódik; **sz-o bilyit kotu-m** felhorzsolódott a könyököm

bilyit, -tä, -c, -tyé mn 1. megnyúzott, lenyúzott; **pelyé bilyită** nyúzott bőr 2. *átv is* nyúzott 3. horzsol; **zsinutyé ~** lehorzsoló térd

binyé hat 1. jól; **máj ~** a) jobb, b) inkább, c) jobban; ~ **-j merzsjé** jól megy a sora; ~ **-j fásjé lu sjinyivá** jól tesz, használ vkinek; ~ **sză szîmcă** jól érzi magát; ~ **sztä** jól áll (*anyagilag*); ~ **-j sztä**; jól áll neki, illik neki (ruha); **îj vinyé ~** kapóra/ jól jön; **sjé ~!** milyen jól; ~ **zîsj** jól mondod 2. jól, helyesen, szépen; **ár fi ~, szá jó** volna, ha ... 3. alaposan, nagyon, jócskán; ~ **c-o făkut!** úgy kellett, megkaptad a magadét!; **nisj nu ~, nisj nu ro** se jól, se rosszul, úgy-ahogy; **nu mi-j ~** nem vagyok jól

birijé, birij, biriji, szá birijászka, birije, birijit, biriji!/birijic! IV.a I. *ts i* tud, bír, képes vmire; **nu birij máj mult** nem bírok többet II. *tn i* bír, elbír (*vkivel, vmivel*) **nu birij ku jél** nem bírok vele!

birkă, birsj n fn birka; **kărnyé dă ~** birkahús; **pelyé dă ~** birkabőr; **sză ujtă, kă birkă** néz, mint a birka

Bisincibe Besence /*Baranya megyei helységnev*/

bisj¹, bisj h fn ostor; **luvestyé ku ~u** üt az ostorral

bisj² ld bikă

biszarikă, biszerisj n fn 1. templom; **umblă sjinyivă în ~** templomba jár vki 2. egyház 3. egyházközösség

bityág, - ágă, - ézsj, -ezsjé mn és fn beteg; **mort dă ~** halálos beteg; ~ **dă plămîn** tüdőbeteg; **ro ~ ăj** nagyon beteg

bityisug h fn betegség, baj, kór; ~ **grou** súlyos betegség; ~ **mik** apró betegség; ~ **dă szuflyit;** szívbetegség; **o kăpătăt dă lá sjinyivă ~** valakitől elkapta a betegséget

bjau ld be

blăsztam, -urj s fn átok, szitok; **l-azsunsz ~u** utolérte az átok; **blăsztamurilye ápukă pă sjinyivă** fog az átok vkin

blăsztamăit, -tä, -c, -tyé mn 1. elátkozott, megátkozott 2. átkozott; **zuă ~ă** átkozott nap

blănă, blăny n fn deszka

blăsztamă, blăsztam; blăsztamă; blăsztemé; blăsztamă; blăsztamăt; blăsztamă!/blăsztamăc! I.a I. *ts i* megátkoz, elátkoz; **kit kusztă, l-or blăsztamăt** megátkozták, amíg él II. *tn i* átkozódik, szitkozódik

blîndă n fn csalánkiütés; ~ **gală-j** telis tele van csalánkiütéssel

blyid, -gyé s fn tál, edény; **on ~ máré** egy nagy tál; **o lyinsz ~u** ki nyalogatta a tálát

bobutyé (în) hat 1. hiába; **în ~ aj vinyit** potyára jöttél 2. ok nélkül; **dîn ~ m-o bătut** ok nélkül vert meg 3. hasztalan

bold, -urj s fn biztosítótű; **ápukă ku ~ ună sjévă** biztosítótűvel fog össze vmit

bol|tă, -tyé n fn bolt, üzlet; **merzsjé lá ~**; megy a boltba; **în ~ jestyé pită** a boltban van kenyér

bomb, -urj s fn gomb; **~ dă kămásă** inggomb; **sză rupé ~-u dă pă sjévă** leszakad a gomb vmiről; **kărpestyé ~u szusz** felvarrja a gombot

bonă n fn idegesség, izgalom; **o vinyit bonă pă jél** ideges lett/rájött az öt perc/

bou, boj h fn 1. ökör 2. *pejor* marha, barom; **máj mult fásjé ásztăz on ou, dăkit mînyi on bou** jobb ma egy veréb, mint holnap egy túzok

braszkă, brosty n fn 1. béka 2. *átv* karizom; **krestyé ~-n inyimă-c** béka nő a hasadban, **~ buburăsză** varangyos béka

brăcă, brăc n fn 1. öl; **je în ~ ölbe vesz**; **ásztrînzsjé-n ~** átölel, átkarol 2. kar; **punyé pă ~** karjára vesz; **sză kulkă-n ~-j** elalszik az ölében

brád, brézsj h fn növ 1. fenyőfa; **tájé on ~áfără** kivág egy fenyőfát 2. karácsonyfa; **îmbrăkă ~u** feldíszíti a karácsonyfát

brînză n fn túró; **rețes ku ~** túrós rétes; **~ dă văkă** tehéntúró

bristă bristy/bristyé n fn 1. bicska, zsebkés **~ ászkucîță** éles bicska 2. darálókés

bru, -urj s fn öv; **îs punyé ~ pă mirzsuk** övet tesz a derekára

brumă n fn dér; **o piskăt brumă kutotu** mindent megcsípett a dér

bub|ă, -é n fn 1. kelés 2. pattanás; **mănînsjé-l bubilye!** a rosseb egye meg!

bubo|k, -sj h fn 1. kisliba 2. a saláta közepe

bubujestyé, bubujész; bubuji; sză bubujásză; bubuje; bubujit; bubuji!/bubujic! IV.c I. *tn i* 1. zörög 2. dörög 3. zúg; **~ vîntu** zúg a szél

budulyestyé, budulyész; budulyi; sză budulyásză; budulye; budulyit; budulyestyé!/budulyic! IV.c *ts i* 1. kutat; **~ dăpă cigăréttyé** cigaretta után kutat 2. **katat; ~în szikrény** katat a szekrényben

bukătăr, -j h fn szakács; **~ kunuszkuț** ismert szakács

bukătură, bukăturé n fn falat, falás; **s-ăr dă sî ~ dă lá gură** az utolsó falatját is odaadná; **n-ăré nisj o ~** egy betevő falatja sincs

bukunestyé, bukunész; bukunyi; sză bukunyásză; bukunye; bukunyiit; bukunyi!/bukunyc! IV.c *tn i* 1. kopog; **~ în usă** kopog az ajtón 2. kopácsol 3. dobol; **~ pă măsă** dobol az asztalon

bukurijé n fn öröm; **dă ~** örömeben; **m-azsunsz ~ măré** nagy öröm ért

bukur|osz I. *mn* -**asză**, -**osj**, -**asjé** boldog, megelégedett; **sză fij** ~ légy boldog! II. *hat* boldogan, szívesen, örömmel; **ro/fartyé** ~ **c-ázsut** nagyon szívesen segíték neked

bulîn|d, - **dă**, -**zsj**, -**gyé** I. *mn* 1. bolond, örült; ~ **jésty?** bolond vagy? 2. *átv* örült, esztelen II. *fn* örült, bolond; **jél äj** ~ ő bolond

bulsjug, -**urj** *s fn* búcsú; ~ **máré** nagy búcsú; **merzsjé-n** ~ búcsúba megy; **ádujsjé sjévá dîn** ~ hoz vmit a búcsúból

bulunduc *h fn* (*becéző, kedveskedő kifejezés*) bolond, örült; **tu jésty** ~ **u mnyo** te vagy az én bolondom

bumbár, -**j** *h fn* dongó

bun, **bună**, **buny**, **bunyé** *mn* 1. jó; **Bună zuă!** Jó napot! 2. jó, kedves, szíves; **fij ásă dă** ~ légy olyan szíves 3. jókora, nagy, tetemes 4. jó, alkalmas (*vmire*); **pă sjé-j** ~ **ásztă?** mire jó ez? 5. jó, érvényes 6. jó, szép (*idő*); **vremé bună-j** **ásztăz** szép idő van ma

Bunhárd Bonyhád /*Tolna megyei helységnév*/

bură *n fn* köd; ~ **máré-j** nagy köd van

burackă, **burocké** *n fn* barack; **nu-m plásjé burockilye** nem szeretem a barackot; **szîmbură dă** ~ barackmag

burestyé, **burăszk**; **burî**; **sză burăszkă**; **bure**; **burî**; **burestyé!**/**burîc!** IV. *d ts i* hány; ~ **dă mănkărăje** hány attól az ételtől

buretyé, **buréc** *h fn* gomba; ~ **bulînd** bolondgomba; **ádună buréc** gombát szed; **krestyé**, **kă buretye** nő, mint a gomba; ~ **dă brád** ízletes rizike /*Lacatrius deliosus*/; ~ **dă mărăsjuny** tövisaljagomba /*Entoloma clypeatum*/; ~ **gatyás** piruló őzláb gomba /*Macrolepiola rhacodes*/; ~ **jutyé** fehérfejű keserűgomba /*Lacatarius piperatus*/

burî|k, -**sj** *h fn* 1. köldök 2. köldökzsinór

burock *h fn* barackfa

burso, -**urj** *s fn* zöldborsó; **zământă dă** ~ borsóleves; **dăzgargă** ~ borsót pucol; **ádună** ~ borsót szed

bur|tă, -**tyé** *n fn* has, pocak, bendő; **îs fásjé** ~ pocakot ereszt; **mă daré burtă** fáj a hasam; **plyină ji-j burtă** tele van a hasa

burujlănă, -**ény** *n fn* 1. gaz, gyom; **nună** ~ **krestyé lá jėj** csak gaz terem náluk; **kutotu-j umplut dă** ~ minden gazos 2. útilapu

buruvî|kă, -**ké** *n fn* növ boróka

bujum, -**j** *h fn* fatuskó; ~ **uszkăt** száraz tuskó

busz, -**urj** *s fn* autóbusz; **ástyăptă** ~ **u** várja a buszt; **vînyé** ~ **u** jön a busz; **săgyé pă** ~ felül a buszra; **sză szkubară dă pă** ~ leszáll a buszról

but¹ *ld be*

but², bută, buc, buty^e mn részeg, ittas; **om** ~ ittas ember; **u^vig** ~ **ăj** mindig részeg

butrisj^l-j *h fn* zöld levelibéka

butug, -urj *s fn* **1.** tuskó, tönk; **lá lukru ká ~u, lá măn^kăr^e ká lupu** a munkánál mint a tuskó, az evésnél mint a farkas

butur^lă, -é *n fn* **1.** szeszesital, innivaló **2.** ivás, részegeskedés; **s-o dát kăpu pă ~** ivásra adta a fejét

buty^e, buc *n fn* hordó; **săgy^e pă ~a** hordóra ül; **~ dă vin** boroshordó; **~ verză** kăposztăshordó

butyiz^lălă, -ely^e *n fn* keresztelő, keresztelés; **cîny^e ~** keresztelőt tart

buz^lă, -é *n fn* ajak; **îs muskă buzîlye** megharapja az ajkát; **îs fisty^esty^e buzîlye** festi az ajkait

buzdug^ln, -ny^e *s fn* buzogány; **îs zburtusj^esty^e ~u** eldobja a buzogányát

C

-c *ld îc*

c- *ld îc*

callă, -ly^e *n fn* ruha, gúnya; **îs je calyilye-n szpăty^e** szedi a sátorfáját, elmegy; **n-âm nisj o** ~ nincs egy göncöm sem

cără, cărj *n fn* **1.** ország; **în tată ~** az egész országban; **lumecără;** az egész világ; **dîn cără năsztră-j** a mi országunkból való **2.** vidék

cevij^e, c^evij *n fn*; **~ dă puskă** puskacső; **~ dă apă** vízcső; **kură dîn ~** folyik a csőből

cél, -urj *s fn* cél; **îs puny^e ~** kitűzi a célját; **făr dă c^elurj** céltalanul

céluz^esty^e, céluz^eszk; c^eluzⁱ; sză c^eluzăszkă, c^eluze; c^eluzⁱt; c^eluzⁱ!/c^eluzⁱc! IV.c I. *tn i* c^eloz II. *ts i* **1.** megc^eloz, c^elba vesz; **~ ku puskă** puskával c^elba vesz **2.** eltalál **3.** kinéz, kiszemel; **pă tyiny ty-âm c^eluzⁱt** téged szemeltelek ki

cigăr^etă, cigăr^ety^e *n fn* cigaretta; **on duboz dă ~** egy doboz cigaretta; **on fir dă ~** egy szál cigaretta; **trăzsj^e ~** dohányzik; **s-ăcⁱcă o ~** rágyújt egy cigarettára

cimbălob^lă, -é *n fn* cimbalom; **pă ~ sză zsăkă** cimbalmozik

cipilyⁱk, -sj *h fn* cipő; **~ nou** új cipő; **făr dă cipilyⁱsj** cipő nélkül; **sz-o –ngurⁱt cipilyⁱku-m** kilyukadt az egyik cipőm

ciplyⁱgă, -zsj *n fn* **1.** szálka; **~ dă ágărcă** akácfa szálkája; **~ m-o m^ersz în mⁱnă** szálka ment a kezembe **2.** gyújtós; **făsj^e ciplⁱzsj** gyújtóst vág **3.** fogpiszkáló; **ciplyⁱgă dă g^yinc**

cîcă, cîcé / cîcă *n fn* 1. mell, kebel 2. emlő; **îj dă ~ kupiluluj** megszoptatja a gyereket; **~ dă vākă** tölcséres rókagomba /*Cantharellus tubaeformis*/

cîgán, -ny *h fn* 1. férfi, férj; **on ~ dă băjás** beás férfi 2. /**în**/ szomszéd; **mă duk în cîgány** megyek a szomszédba; **în cîgány ăj** a szomszédban van; **sjeré dîn cîgány** a szomszédból kér

cîgănás, -j *h fn* legényke, férfiúcska

cîgán|kā, -sj *n fn* feleség, asszony; **~ dă zsár** tűzrőlpattant asszony

cîg|lă, -lyé *n fn* 1. téglá; **on dărăb dă ~** egy darab téglá; **kásză dă ~** téglaház 2. kő; **m-o luvit k-o ~** megdobott egy kővel

cîncăr, -j *h fn* szúnyog; **l-o piskăt ~-u** megcsípte a szúnyog

cînyé, cîj; cînyé; să cîjé, cînye; cînut; cînyé!/cînyéc! III.c I. *ts i* 1. tart, fog; **~ în mînă sjévă** a kezében tart vmit; **în brăcă ~ pă sjinyivă** az ölében tart vkit 2. tart (*ülést, órát*) 3. tart, őriz; **în kăld cînyé** melegben tart; **dă szub tyejé ~** zárva/lakat alatt tart 4. megőriz, megtart; **c-ám cînut kărtyije** megőriztem a leveledet 5. tart (*valamilyen helyzetben, állapotban*); **is ~ năszu szusz** fennhordja az orrát 6. visszatart, fékez; **is ~ gură** tartja a száját; **~c gură!** Fogd be a szád! 7. feltart, akadályoz; **tot mă ~ ku vorbă** szóval tart 8. fenntart, vezet; **kásză măré-s ~** nagy házat tart fenn 9. eltart, ellát (*vkit*); **porsj is ~** disznókat tart; **o ~ pă cîgánkă-j** eltartja a feleségét 10. tart, halad, megy (*vmilyen irányba*) **hungyé cîj?** merre tartasz? merre mész? II. *tn i* 1. tart (*időben*) **kītă dobă o cînyé ăstă?** meddig fog ez tartani? 2. erősen tart, fog; **bînyé ~ ragasztousztă** jól fog ez a ragasztó II. **să ~**; 1. egymást fogják 2. tartja magát; **ăsă să ~, kă szuhăru** úgy tartja magát, mint a kóró 3. tartózkodik; áll; van; **hungyé să ~ aku omusztă?** hol tartózkodik most ez az ember? 4. eláll, megmarad; **în frig mult să ~ kărnye** hidegben sokáig eláll a hús 5. hozzátartozik, vkié; **dubozusztă māj lă mînyé să ~** ez a doboz még az enyém

cîpă, cîp; cîpă; să cîpé, cîpă; cîpăt; cîpă!/cîpăc! I.a *tn i* 1. visít, sikolt 2. ordít; **dă sjinyé ~?** vajon ki ordít?; **~ dîn tată gură** torkaszakadtából sikolt

cukur *s fn* cukor **~ akru** savanyú cukor; **on kilo dă ~** egy kiló cukor

Cs

csălăd/csălăd/csălăd - urj *s fn* család; **kityé ~urj ăj?** hány gyereked van?

D

dacskă *hat* dehogy; ~ **mă duk jo ku tyinyé!** dehogy megyek én veled!

dacskănu! *hat* dehogynem!

dam|nă, -nyé *n fn* **1.** hölgy **2.** nagyságos asszony **3.** feleség; **dam**nă **me** feleségem (önagysága); **Dam**nyé! *megsz* Istenem!

dar *hat* talán, bizonyára, netalán

daré, **daré**; **dure**; **sză daré**; **dure**; **durut** *II.a ts i* fáj; **mă daré kăpu** fáj a fejem, **m-o durut szuflyitu** fáj a szívem; **sjé mă daré ásztă pă mînyé?** mit érdekel ez engem?

dau *ld* **dă**

dauă *ld* **doj**

dauăszutyé *szn* kétszáz; **dă ~ dă aj** kétszáz éve

dauăzăsj *szn* húsz; ~ **dă aj** húsz év; ~ **dă kupij** húsz gyerek

dă sjé? *ld* **sjé?**

dă szub *ld* **szub**

dă¹ **I. határozóként** **1.** helyhatározó: - ből, -ből, -ról, -ről, -tól, -től; **d-ákásză** otthonról; **d-áisj** innen; **dă hungyé?** honnan? **2.** időhatározó: kezdve, óta, fogva; - kor **d-átunsj** azóta; **dă mînyi** holnaptól; **dă ásztăz** mától; **dă tamná** ősszel; **dă gyiminyácă** reggel; **dă mult** régóta, régen ~ **nu ty-ám văzut** rég nem láttalak **3.** okhatározó: **dă sjé?** miért?; **dă frikă** félelmében; **dă kăld** a meleg miatt **4.** mértékhatározó: **ásă dă bînyé** olyan jól; **on kristăr dă apă** egy pohár víz; **o kusaré dă urzîsj** egy kosár csalán; **o fătă dă zesjé aj** egy tízéves lány **II. számnevek előtt:** **dauăzăsj sî trij dă zîlyé** 23 nap; **o szută dă furînc** 100 forint **III. nem egyeztetett jelzős kapcsolatokban:** **kupîl dă ungur** magyar gyerek; **o lyîngură dă mănkăt** evőkanál; **fătă ku păru dă ar** az aranyhajú lány; **duremé dă kăp** fejfájás **IV. ig ék vonzataként:** **sz-o lyipîl dă mînyé** hozzámragadt; **ci sză vegyé dă je?** tetszik ő neked?; **umplă sjévă dă sjévă** megtölt vmit valamivel; **mîlă mi-j dă tyinyé** sajnállak

dă² (**dau**, **dáj**, **dă**, **dăgyény**, **dăgyéc**, **dă**); **dă**; **sză gye**; **dăgye**; **dăt**; **dă!/dăgyéc!** *rendhagyó ragozású ige* **I. ts i** **1.** ad; **îj dă mîná lu sjînyivă** kezét fog vkivel; ~ **-nnăpoj sjévă** visszat vmit **2.** ad, nyújt, szolgáltat **3. átv** odaad, feláldoz; **s-o dăt kusztu** életét adta **4.** ad, kiszab, kiró (*feladatot, munkát*); **lukru-j ~ lu sjînyivă** munkát ad vkinek **5.** rábíz, odaad; **j-o dăt fătă** feleségül adta hozzá a lányát **6.** bead (*vhová*); visz; vezet; **îs ~ kupîlu-n iskolă** iskolába adja a gyerekét **7.** ad (*kölcsönbe, bérbe*); **în dăturîjé-j ~** hitelbe ad; **ku kîl lyé dáj?** mennyiért adod? **8.** ad, fizet **9.** hangot ad, megszólal; ~ **bună ză** jó napot kíván (*köszön*) **10.** ad; kelt; okoz; **putyeré-m dă** erőt ad nekem **11.** kiad; **mănkăre ~ áfără** kiadja az ételt **12.** tudomására hoz vkinek vmit; **îm dă pă styut** tudomásomra hozza **II. tn i** **1.** ráatalál, rábukkan *vmire*; **j-ám dăt pă urmé** nyomára bukkantam **2.** üt, ver, csap; **îj dă ku pălmă** pofont ad neki **II. sză ~**; **1.** átadja magát vminek, ráadja magát, hajlik *vmire*; **sză dă pă**

butură, ivásra adja a fejét **2.** kiadja magát vkinek; **sză ~ dă rindér** rendőrnek adja ki magát; *állandósult szószerkezetek: dă-m sjină!* hagyj békén! **c-oj dá jo cijé!** adok én neked!

dă³ *ksz* ha, hogyha; **dă tu nu, nisj jo nu** ha te nem, én sem; **d-ás áve bány** ha lenne pénzem

dăkit *ksz* mint (*középfokkal*); **máj tînăr aj, dăkit jo** fiatalabb, mint én; **máj binyé jo, dăkit tu** inkább én, mint te

dăkînd *ld dă¹* **I. hat** kezdve, óta fogva; **~ m-ám îmmărităt** mióta férjhez mentem **II. névm** amióta, mióta; **~ fire-m styu** amióta az eszemet tudom

dămănkăt *h fn* ennivaló, étel, harapnivaló; **ferbé ~**; ennivalót készít **~ repé fă sjévă ~!** gyorsan készíts valami harapnivalót!

dăpă *elölj* **1.** után; **dăp-ăsztă** ezután; **dăp-aje** azután; **vinyé ~ minyé**; jön utánam **2.** múlva; **dăp-on sjász** egy óra múlva **3.** túl; **~ kornulă** azon a sarkon túl **4.** -ról; -ről; **Jănăs îl tyămă ~ tătă** szo Jánosnak hívják az apjáról **5.** -ért; végett; miatt; **merzsje ~ pîtă** kenyérért megy, **trémură ~ tyinyé** remeg érted

dăpărtyé *hat* messze, távol; **du dă lá miny ~!** menj tőlem messzire!; **nyám dă ~** távoli rokon; **~ săgyé** messze lakik

dărăb, dărăburj *s fn* darab

Dărămbă Darány (*Somogy megyei helységnév*)

dăstyîsz **I. mn -sză, -sj, -sjé** **1.** nyitott; **ublök ~** nyitott ablak **2.** kitárt; **ku usă dăstyîsză** kitárt ajtóval **3.** nyílt **4.** nyílt, nyilvános **5.** egyenes, őszinte; **vorbé dăstyîsjé** őszinte szavak **II. hat** őszintén, egyenesen

dăstyîszjé, dăstyig; dăstyîszjé; sză dăstyigă; dăstyîszje; dăstyîsz; dăstyîszjé!/dăstyîszjéc! **III.b I. ts i** **1.** kinyit, kítár; **~ usă lu sjinyivă** kinyitja az ajtót vkinek **2.** kinyit, felnyit; **îj ~ otyi** felnyitja a szemét vkinek; **dăstyîszjé uretyilye!** hegyezd a füled! **3.** nyit, vág, tör (*utat*) **4.** megnyit (*ülést*) **5.** feltár, kítár; **îs ~ szuflyitu** kítárja a szívét **II. sză ~**; **1.** kinyílik, feltárul **2.** nyílik, néz (*vmerre*) **3.** felhasad, felszakad, meghasad **4.** kipattan, kibomlik **5.** kítárul (*látvány*)

dăszfăsjé, dăszfăk; dăszfăsjé; sză dăszfăkă; dăszfăsjé; dăszfăkut; dăszfă!/dăszfăsjéc! **II.a I. ts i** **1.** szétszed, szétbont; **2.** kinyit, felnyit; **~ ujăgă** felnyitja az üveget **3.** kibont kiterít; **îs ~ păru** kibontja a haját **4.** szétválaszt, elválaszt **5.** felbont, felold **II. sză ~**; **1.** kinyílik, kítárul; **sză ~ usă** kinyílik az ajtó **2.** kibomlik; **sză ~ nođu** kibomlik a csomó

dăszkulc **I. mn -ă**; mezítlábas; **fătăsztă ~ă umblă** ez a lány mezítláb jár **II. hat** mezítláb

dăszkulcă, dăszkulc; dăszkulcă; sză dăszkulcé; dăszkulcă; dăszkulcăt; dăszkulcă!/dăszkulcăc! **I.a ts i** és *visszah i* lehúz, levet (lábbelit); **nu trébé sză tyé dăszkulc!** nem kell levetned a cipődet!

dăszkulcă*t, -tă, -c, -tyé* *mn* mezítlábas

dăszpri *elölj* **1.** -ról, -ről; **~ sjinyé?** kiről?; **~ puvăsztăsztă** erről a meséről **2.** felé; **~ zuă** reggel felé, hajnalban **3.** ágon, részről; **~ tătă** apai ágon

dāsztu|l, -lă, -ly, -lyé **I. mn** - elég, elegendő; **jestyé** ~ van bőven **II. hat** ~ (**dă**) elég(gé); ~ **dă mult** elég régen **III. isz** elég; ~ **o foszt!** elég volt!**d-ăbe** *hat* alig, éppen csak

dăzgargă, **dăzgorg**; **dăzgurgă**; **sză dăzgarzsjé**; **dăzgurgă**; **dăzgurgăt**; **dăzgargă!/dăzgurgăc!** I.a **I. ts i** **1.** szétbont, kibont; **is** ~ **păru** kibontja a haját **2.** kibogoz, kicsomóz **3.** kifejt, kibont; ~ **burso** borsót fejt **II. sză** ~; kibogozódik; kibontakozik; ~ **dîn brăcă-j** kibontakozik az öléből

dăzgată, **dăzgăt**; **dăzgată**; **sză dăzgatyé**; **dăzgată**; **dăzgatăt**; **dăzgată!/dăzgatăc!** I.a **I. ts i** **1.** levet; ~ **calyilye** leveti a ruháit **2.** levetkőztet **II. sză** ~; levetkőzik

dăzgatăt, -tă, -c, -tyé **mn** **1.** levetkőzött **2.** meztelen, ruha nélküli

dăzlyágă; **dăzlyég**; **dăzlyigă**; **sză dăzlyezsjé**; **dăzlyigă**; **dăzlyigăt**; **dăzlyágă!/dăzlyigăc!** I.a **I. ts i** **1.** kibont, kiköt; ~ **gură dă szăk** kibontja a zsák száját **2.** kiold; ~ **plăntikă** kioldja a masnit **II. sză** ~; **1.** kioldódik **2.** eloldódik

dăzvăcă, **dăzvăc**; **dăzvăcă**; **sză dăzvecé**; **dăzvăcă**; **dăzvăcăt**; **dăzvăcă!/dăzvăcăc!** I.a **I. ts i** leszoktat **II. sză** ~; leszokik; **sz-o dăzvăcăt dă** ~ leszokott a dohányzásról

dă *hat* **1.** igen; **dă styu** igen, tudom **2.** *ksz* de; ugyan; hát; **dă ânume?** hát valóban?; **dă tu?** hát te?

dăbănu *hat* dehogynem! hogynem! persze!

d-ăbe *hat* alig, éppen csak; ~ **ty-ăhud** alig hallak; ~ **vegyé sjévă** alig lát vmit

dădă *ksz* hátha; ~ **ny-ăzsută** hátha segít; **o fi âkăsză** hátha otthon lesz

d-ăisj *hat* innen; **fuzsj d-ăisj!** tűnj innen!

d-ăje *hat* azért, avégett; ~ **âm vinyit**, **sză tyé văd** azért jöttem, hogy lássalak; ~ **c-ărăt**, **sză styij** azért mutatom meg, hogy tudd

dăkă *ksz* ha, hogyha; ~ **kumvă vij vinyi**, **sză-m szkrij!** ha valahogy eljössz, írd meg!

d-ăkulo *ld* ákulo *hat* onnan; **fuzsj d-ăkulo!** menj el onnan!; **o pirit** ~ eltűnt onnan

dămnyăză *n fn /napszak/* dél, délben; **pă** ~ délre; **dăpă** ~ délután; **pă lă** ~ déltájt, dél felé; **pîně lă** ~ délig

dămv|ă, -é *n fn áll* dămvad, őz

dăt, **dătă**, **dăc**, **dătýé** *mn* adott; **dăturije-j dătă** az adósság ki van fizetve; **vorbă dătă** az adott szó

dăt|or¹, -aré, -rj, - aré *mn* **1.** adós; **lă sjinyigogyi-j** ~ mindenkinél adós **2.** lekötelezett; **kit kuszt** ~ **c-oj fi**; míg élek el leszek neked kötelezve

dăt|or² (**în**) *hat* hitelbe; **âm sjirut în** ~ hitelbe kértem

dăturije *n fn* **1.** adósság, tartozás; **sză băgă-n** ~ adósságokba veri magát; **je sjévă în** ~ hitelbe vesz vmit; **is dă dăturije** megadja az adósságát **2.** kötelesség; **sî jél aré** ~ **âkăsză** neki is van kötelessége otthon

december *s fn* december; **în** ~ decemberben

Dimizo *h fn* Isten; **Damnyé** ~ **lyé!** Uramisten! ~ **styijé** Isten tudja **Damnyé!** *megsz* Istenem!

dîn *elölj* -ból, -ből; ~ **szát** a faluból; **m-o mérsz** ~ **firé** kiment az eszemből; ~ **fér** vasból; ~ **boltă** a boltból; ~ **gură-n gură** szájról szájra; ~ **Pisju** Pécsről

dînkutro *hat* honnan, merről; ~ **vinyé norilyestyé?** merről jönnek ezek a felhők?; ~ **áj vinyit?** honnan jöttél?

dînlontru *hat* bentről; **pă** ~ belülről, belül, bent; ~ **zberă** bentről kiabál

doblă, -é *n fn* 1. idő; **kîtă** ~ **j?** mennyi az idő?; **n-ám** ~ nincs időm 2. időpont; **în sjé fel** ~ **sză vju?** mikor jöjtek?

doj, dauă *szn* kettő; **doj kupij** két fiú(gyerek); **dauă fetyé** két lány; **dauă rîndurj** kétszer; **în dauă** ketté

dojszprăzesj, dauăszprăzesj *szn* tizenkettő; **dojszprăzesj lotri** tizenkét tolvaj; **dauşzprăzesj fetyé** tizenkét lány

doktor, -j *h fn* orvos, doktor; **merzsjé lá** ~ orvoshoz megy; **lá kásză-l tyămă pă** ~ **u** házhoz hívja az orvost

dom|n, -ny *h fn* 1. úr; **domnyilor!** uraim! 2. férfi 3. uralkodó 4. **Damnyé!** Istenem!

drălg, -ă, -zsj I. *mn* édes, kedves, drága; **mi-j drág dă sjinyivă** kedvelek, szeretek vkit; **sză fij** ~ légy szíves; **on drág dă kupil** egy drága gyermek II. *fn (megszólításban)* 1. kedvesem 2. kincsem, drágám; **drágă me!** / **drăgu mnyo!** drágám!; **drăzsji méj!** drágáim!; **Drág dă Urtăku mnyo!** Kedves Barátom!

drălk, -sj *h fn* ördög ~ **u styijé!** az ördög tudja!; **du tyé** ~ **uluj!** menj a fenébe!; **lásză** ~ **uluj** otthagy, a fenébe hagy; **apukăt kadă** ~ **uluj** megfogta az Isten lábát; **ásă krunť aj, kă drăku** olyan rossz, mint az ördög

drik, -urj *s fn* úttest; **merzsjé pă** ~ megy az úton

du ld merzsjé

dublyăk, dublyésj *h fn* tők; ~ **dă kopt** sütőtök

duboz, -urj *s fn* 1. doboz, skatulya; ~ **gol** üres doboz; ~ **plyin** teli doboz; ~ **dă gyujtăvé** egy doboz gyufa; ~ **dă cigărěttă** egy doboz cigaretta 2. fiók, tok, szekrény; ~ **dă kărc** levelesdoboz

duburestyé, duburészk; duburî; duburăszkă; dubure; duburîť; duburî! / duburîc! IV. c I. *ts i* 1. kidönt, ledönt; ~ **lyémn** fát dönt ki 2. földre terít 3. ledönt; ~ **dă pă pisjaré** ledönt a lábáról

dud, dugy *h fn* növ szederfa, eperfa / *Morus nigra L., Morus alba L.*

dudă, dugyé *n fn* szeder (*fán*); **mănînkă dugyé** szedret eszik; **szkutură** ~ **dă pă lyémn** lerázza a fáról a szedret

duglyestyé, duglyészk; duglyi; sză duglyăszkă; duglye; duglyit; duglyi! / duglyic! IV. c I. *tn i* 1. elhull (*állat*) 2. *pejor* megdől, felfordul; ~ **dă famé** éhenhal II. **sză** ~; elhullik, meghal

duglyit, -tă, -c, -tyé *mn* elhullott, dögölt; **pork** ~ dögölt disznó

dujinsj *hat* ketten; **jěj** ~ ök ketten

duk *ld* **dušjé**

dušjé, dulsj **I. mn** 1. édes; **ápă** ~ édesvíz 2. jóízű, ízletes, finom 3. édes, könnyű nyugodt; **szomn** ~ édes álom 4. édes (*vér szerinti*); **tătă** ~ édesapa **II. hat** 1. édesen 2. kedvesen 3. lágyan

dulsjemé *n fn* édesség; **ás mǎnkă sjévă** ~ valami édességet ennék

duminyikă **I. n fn** vasárnap; **ásztăz ăj** ~ ma vasárnap van **II. hat** vasárnap; ~ **sză vij lá noj!** vasárnap gyere el hozzánk!

Dunăre *n fn* Duna; **kură-n** ~ a Dunába folyik

dun|gă, -zsj *n fn* 1. oldal, szél; **pă** ~ oldalra; **pă** ~ **pătuluj** az ágy szélén 2. sáv, csík

durdujestyé; durduji; sză durdujăszkă; durduje; durdujît; durduji!/durdujic! **IV.c I. szt** *i* mennydörög **II. tn i** dörög, bömböl

duremé/dureré *n fn* fájdalom, fájás; ~ **dă káp** fejfájás

dušjé, duk; dušjé; sză dukă; dusje; dusz; du!/ dusjéc! **III.b I. ts i** 1. visz; **o** ~ **dă mînă** kézen fogva visz 2. visz, hord; ~ **ápă** vizet hord; **pă szpátyé** ~ a hátán visz 3. elvisz, odavisz; **du!** vidd! **II. tn i** visz, vezet; **kályăsztă nu** ~ **nisjhungyé** ez az út sehová se vezet **III. sză** ~; 1. megy; **sză** ~, **kă vîntu** szélesebesen megy 2. (el)megy; **sză** ~ **ăkăsză** hazamegy; **sză** ~ **dăpă sjévă** elmegy vmiért; **du tyé drăkuluj!** menj a fenébe! 3. jár, kószál 4. *átv* híre ment, elterjedt a híre; **sz-o dusz hîru-j** híre ment; **îj dušjé dă vestyé lu sjinyivă** hírül visz vkinek 5. letűnik, eltűnik; **sz-o dusz dă-ăjsj** eltűnt innen 6. *átv* elmegy, eltávozik, meghal

duszpeštyé, dušpész; dušpi; sză dušpăszkă; dušpe; dušpît; dušpi!/dušpic! **IV.c I. ts i** dagaszt, keleszt; ~ **alăt** tésztát dagaszt **II. sză** ~; megkel; **sz-o dušpît kulăku** megkelt a kalács

dušpît, -tă, -c, -tyé *mn* kelt dagasztott; **rešes dušpît** kelt rétes

dušmăln, -ny *h fn* 1. ellenség, rosszakaró; **ty-o dušjé dušmănu** elvisz az ellenség 2. ördög; **styjé dušmănyi!** az ördög tudja!

E, É

ebéd, -urj *s fn* ebéd; **făsjé** ~ ebédet készít; **sjé férbj pă** ~? mit főzöl ebédre?

edény, -urj *s fn* edény; **szikrény dă edényurj** konyhaszekrény

emeletes, -ă, -sj *mn* emeletes; **kăsză emeletesă** emeletes ház

erdés, -urj *s fn* erdész; **kînyilye lu erdésu** az erdész kutyája

estye *ld ászta*

ezer|ă, -é *szn* ezer; **o ~ dă furinc** ezer forint; **o ~ dă ány** ezer év; **d-o ~ dă ány** ezer év óta;
trij ezeré dă furinc háromezer forint

éleszto *s fn* élesztő

F

famé *n fn* éhség; **mi-j ~** éhes vagyok; **o muri dă ~** (majd) meghal az éhségtől

farfik, -urj/sj *s fn* olló; **~ mik** kisolló; **tájé ku ~ sjévá** ollóval vág vmit

fartyé hat nagyon; **~ mîndru** nagyon szép; **~ táré om** nagyon erős ember; **fartyé drág mi-j dă jél** nagyon kedvelem őt

fă! *ld fásjé*

făjî|nă, -ny *n fn* liszt; **on kilo dă ~** egy kiló liszt; **~ălbă** fehér liszt

făkălyestyé; **făkălyészck**; **făkălyi**; **sză făkălyászckă**; **făkălye**; **făkălyit**; **făkălyi!/făkălyic!**
IV.c ts i **1.** áttör; **~kărbajé** áttöri a krumplit **2.** átpasszíroz, átnyom

făkălyit, -tă, -c, -tyé *mn* áttört, átpasszírozott; **măzăré făkălyită** pörköltalapban átfogatott babfőzelék

făkut, -tă, -c, -tyé *mn* **1.** megcsinált, elkészített; **mănkaré făkută** elkészített étel **2.** csinált, hamisított; **vojé ~** csinált jókedv

făllosz, -asză, -osj, -asjé *mn* boldog **~ misz** örülök

făr, **fără** *elölj* **1.** nélkül; **~ dă mînyé** nélkülem **2.** kívül; **~ dă tătă szo ált nu** senki más az apján kívül **3.** híján; **~ d-on pik** kishíján; **~ dă păretyé** páratlan

făntî|nă, -ny *n fn* kút; **~ adînkă** mély kút; **merzsjé lá ~** a kúthoz megy; **dîn ~** a kútból;
ăkără apă lá ~ a Dunába vizet hord

fătusk|ă, -é *n fn* kislány, leányka

fă/fă megsz n te!, héj! (*megszólításnál, üdvözlésnél*) *ld māj!*

făcă *n fn* sárpadló, a szoba földje; **făcă dă szobă** a szoba földje; **făcă dă pămînt** a föld felszíne

fág, **fázs** *h fn növ* bükkfa

făl, -urj *s fn* fal; **~ szupcîré** vékony fal; **răgyikă ~ întri sjévá** falat emel vmi közé

fălă *n fn* 1. öröm; **plînzsjé dă** ~ sír örömeben 2. boldogság; **Fălă me!** Boldogságom!

fălkă, fălsj *n fn* 1. orca; **îj szurută fălkă** megcsókolja az orcáját; ~ **rosijé** piros orca 2. pofa 3. állkapocs; **îj daré fălkă** fáj az állkapcsa

făsjé, fák; făsjé; szá fākă; făsje; făkut; fă!/făsjéc! III.c I. *ts i* 1. tesz, csinál; **nyimik nu** ~ semmit nem csinál 2. csinál, készít; **făsjé fok** tüzet rak 3. készített, csináltat; **m-ám făkut o rotyijé** csináltattam egy szoknyát magamnak 4. épít; **kăsză măré-s** ~ nagy házat épít magának; **făsjé sztog** asztagot rak 5. készít, főz; **făsjé pită** kenyeret készít; ~ **mănkăré** ennivalót készít 6. *átv* köt; ~ **türg** vásárt csinál 7. megigazít, rendbe hoz; **îs** ~ **păru** megfésülködik 8. vmilyen helyzetbe hoz; **mă** ~ **dă rîsz** nevetségessé tesz engem; **îl** ~ **dă nyimik** lehordja, megszidja 9. rávesz, kényszerít, késztet; ~ **sză plîngă** sírásra fakaszt 10. megváltoztat, tesz (*vmilyené*); ~ **dă bulînd** bolonddá tesz; ~ **kunuszku** ismertté tesz 11. nevez, tart (*vkít vminek*)12. mond; ~ **p-ăszta**: ... mondja erre, ... II. *tn i* 1. viselkedik, tesz; **fă, kum gîngyesty** tégy, amit akarsz 2. él, van; létezik; **sjé māj făsj?** hogy vagy? 2. ér, kerül (*vmibe*); **kînvă făsje māj mult** valamikor többet ért; **kit făsjé?** mibe kerül? 3. szól, beszél; III. **sză** ~; 1. csinál, tesz; **sjé sză fāk?** mit csináljak? 2. támad, keletkezik; **sză** ~ **vînt măré** nagy szél támad 3. teszi magát, színlel; **ăsă sză** ~, **kă omu-l bityăg** beteg embernek tetteti magát 4. megesik, megtörténik 5. nyílik, kitárul

fătă, fetyé *n fn* lány, leány; ~ **bătîrnă** vénlány; ~ **măré**, ~ **dă mărităt** eladó lány, **fătăszta** ez a lány; **fătăje** az a lány; ~ **sztrikătă** romlott lány; **Fătó!** Te lány!, **Fetyilor!** Lányok!

fătă; fătă; szá fetyé; fătă; fătăt; fătă!/fătăc! *csak 3.sz. ts i* 1. (meg)ellik, kölykedzik, fiadzik; **ny-o fătăt szkrafă** megellett az anyadisznónk 2. *átv* világra hoz; **kînyilye nosztru trij kăcėj o fătăt** a kutyánk három kiskutyát hozott a világra **fel hat** 1. ilyen; ~ **rotyijé m-oj la sí jo** én is ilyen szoknyát veszek; **sjé ~ zuă-j ăsztăz?** Milyen nap van ma? 2. **ă** ~ olyan; ~ **mîndru-j kălusztă!** olyan szép ez a ló!

fér, feré *s fn* 1. vas, vasból való; **ublok dă** ~ vasablak 2. vasdarab; **on dărăb dă** ~ egy vasdarab 3. fém; **ăsztrînzsjé** ~ fémet gyűjt

ferbé, férb; ferbé; szá ferbé; firbe; fért; ferbé!/firbéc! III.a I. *tn i* 1. (meg)fő; ~ **zámă** fő a leves 2. (fel)forr; ~ **ápă** forr a víz 3. buzog, fortyog, rotyog 4. erjed, forr 5. *átv* forrong, háborog; ~ **dă mirg** forr a méregtől II. *ts i* 1. (meg)főz; ~ **rész** kocsonyát főz 2. kifőz 3. (fel)forral; ~ **lăptyilye** felforralja a tejet

feré *n fn* 1. epe 2. epehólyag; **j-o krăpăt** ~ **dă sjudă** megpukkad a méregtől; **ámără-j, kă** ~ keserű, mint az epe

Ferku Ferenc

fért, fjărtă, férc, fertyé *mn* 1. főtt; **kărnyé fjărtă** főtt hús 2. forralt, felfőtt; **ápă fjărtă** forralt víz

fi *ld* **ăj**

fikălt, -c *h fn* máj; ~ **fript**; sült máj; ~ **dă gîszkă** libamáj; **j-o-ngyicăt** ~ **u** megfagyott a lelke

filijé, filij *n fn* 1. szelet; **o ~ dă pîță** egy szelet kenyér; **tájé zsjosz o ~ dă kárnýe** levág egy szelet húst

fir *s fn* 1. szál; **on ~ dă pâr** egy hajszál 2. szem; **on ~ dă kukuruz** egy szem kukorica 3. **on ~ dă**; egy csepp, egy kicsi

firdlou, -evé *s fn* fürdőszoba

fîré *n fn* 1. ész; **j-o mérsz fîre** elment az esze; **m-o vinyit în ~** eszembe jutott; **îs pergyé fîre** elveszti a fejét 2. értelem; **áré ~ bună** értelmes, jó esze van; **multă ~ áré** sok esze van

fîrész, -urj *s fn* fűrés; **tájé ku ~ u** elfűrészel

fisjor, -j *h fn* 1. fiú 2. legény

fisjurás, -j *h fn* kisfiú, legényke

fîn *s fn* széna; **on kár dă ~** egy kocsi széna; **on sztog dă ~** egy asztag széna

fîszlă, -é *n fn* halk szellentés; **o dăt sjînyivă o ~** vki halkan szellentett

flămînd, -dă, -zsj, -gyé *mn* éhes; **~ misz** éhes vagyok

Flare Flóra, Virág

flaré/flară, florj *n fn* virág; **ádună florj** virágot szed; **ásztrînzsjé florj** virágot gyűjt

flok, flosj *h fn* fanször

flujră, flujru; flujră; szá flujré; flujră; flujrát; flujră!/flujrăc! I.a I. *tn i* 1. füttyül, füttyörész 2. füttyül, énekel (*madár*) 3. furulyázik 4. süvít, füttyül; **~ vîntu** süvít a szél II. *ts i* 1. füttyül 2. kifüttyül

flujrînd *hat* füttyürészve

flyăkrlă, -é *n fn* 1. láng; **dă ~** lángot fog 2. tűz; **măînsj-o flyăkră!** a tűz eméssze el!

flyăncă, flyencé *n fn* 1. rongy **~ dă styérsz** törlőrongy 2. ruhadarab; **n-ám nisj o ~** nincs egy rongyom sem; **umblă-n flyencé** rongyokban jár

fok, -urj *s fn* 1. tűz 2. tűzvész 3. *átv* hév, tűz; **ku ~** hévvel, hevesen; **árdă-l foku!** a tűz égesse meg!

formlă, -é *n fn* 1. fénykép; **je în ~ sjînyivă/sjévă** lefényképez vkit/vmit 2. alak, forma; **bună ~ áré** jó alakja van

foszt *ld* **ăj**

frászăln, -ny *h fn* növ kőrisfa

fră|tyé, -c *h fn* fiútestvér, fivér; **~ dulsjé** édestestvér; **~ măstyoj** mostohatestvér; *megszólításként*: **frătyi mnyo!** testvérem! **frăcilor!** barátaim!, testvéreim!

frebuăr *s fn* február

frig, -urj *s fn* hideg; **~ mi-j** fázom; **nu ci-j ~?** nem fázol?; **dă frigurj** **ăj sjînyivă** ráz a hideg vkit; **măînsjé-l frigurilye pă kălusztă!** vigye el a hideg ezt a lovat!

friglăré, -ărj *n fn* nyárs; **frizsjé pă ~** nyárson süt; **îs tájé ~ dîn zsardă** vesszöből vág nyársat

frikă *n fn* félelem; **mi-j** ~ félek; **dă** ~ félelmében, a félelemtől; **făr dă** ~ félelem nélkül; **nu-c fije frikă dă jél!** ne félj tőle!

frik|osz, -asză, -osj, -asjé *mn* 1. félős; **nu fij ásă** ~! ne légy olyan félős! 2. ijedős 3. gyáva

frip|t, -tă, -c, -tyé *mn* sült, megsütött; **kărnyé friptă** sült hús

frizsjé, frig; frizsjé; să frigă; frizsjé; fript; frizsjé!/frizsjéc! III.a I. *tn i* süt, perzsel; ~ **pă zsăr** parázson süt II. *ts i* 1. (meg)süt, kisüt ~ **kărnyé** húst süt 2. (meg)éget, (oda)perzsel 3. megéget, odaéget II. **să** ~; megsül; **mîndru sz-o fript** szépen megsült

frum|osz, -asză, -osj, -asjé I. *mn* csinos, szép II. *hat* csinosan, szépen

frun|tyé, -c *n fn* 1. homlok; **ij szurută fruntye** homlokon csókolja 2. az eleje, elülső része *vminek*; ~ **lu kăsjistyije** ennek a háznak az eleje

frunz|ă, -é *n fn növ* 1. falevél; ~ **vergyé** zöld levél; **kăgyé frunzilye dă lyémn** lehullanak a falevelek 2. lomb

fugă *n fn* 1. futás, rohanás; **pă** ~ futva; **să je pă** ~ futásnak ered; **o dăt pă** ~ elfutott

fugád|o, -ávė *s fn* kocsmá; **nu-j inkă dăstyisz** ~u nincs még nyitva a kocsmá

fum, -urj *s fn* 1. füst; **făsje** ~ füstöl 2. szippantás; **trăzsjé on** ~ szippant egyet

fund, -urj *s fn* alj, fenék; **pîn în** ~ fenékig; **ku** ~ **în szusz** fenekestül fölfelé 2. vége *vminek*; **dîn** ~ *vminek* a végéből 3. alap; ~ **dă kăsză** a ház alapja

funyijé, funyij *n fn* kötél; ~ **tărė sî lungă** erős és hosszú kötél **lyăgă sjévă ku** ~ kötéllal megköt vmit; **să szpînzură pă** ~ felakasztja magát

fură, fur; fură; să furé; fură; furăt; fură!/furăc! *ts i* 1. lop, ellop; ~ **on kuj** egy szöget lop 2. elrabol 3. *átv* elragad, elnyom; **mă** ~ **szomnu** elnyom az álm

furisză|t, -ă, -c, -tyé 1. fukar 2. irigy; **nu fij** ~! ne légy irigy!

fur|kă, -sj *n fn* 1. (vas)villa, szénavilla; **mănkă ku** ~ villával eszik; **o** ~ **dă fn** egy villányi széna 2. ágasfa

furny|kă, -sj *n fn* hangya; **lukră, kă furnyikă** szorgos, mint a hangya

futyé, fut; fută; să fută; fută; futut; fută!/futăc! I.a *visszh i* **să** ~; közösül

fuzsjé, fug; fuzsjé; să fugă; fuzsjé; fuzsjit, fuzsj!/fuzsjic! IV.a *tn i* 1. távozik 2. elmenekül, megszökik 3. fut 4. *átv* fut, szalad, repül; **fuzsj d-ăijs!** menj a csodába! tűnj el innen! **fuzsj d-ăkulo!** távozz onnan!

G

gară, gorj *n fn* 1. lyuk, nyílás; ~ **dă tyejé** kulcslyuk 2. *átv* odu, lyuk
găj|nă, -ny *n fn* tyúk; ~ **bătîrnă** öreg tyúk; **zămă dă** ~ tyúkhúsleves
gălb|nă/nălb|nă, -ny *n fn* méhecske; **m-o piskăt o** ~ megcsípett egy méhecske
gălus|kă, -ty *n fn* nokedli, galuska; ~ **ku auă** tojásos nokedli
gărăblă, găreblyé *n fn* gereblye
gărăjestyé, gărăjész; gărăji; să gărăjász; gărăje; gărăjit; gărăji!/gărăjic! IV.c *tn i*
böfög
găzdajé *n fn* 1. gazdasszony 2. háziasszony
găzdăsjjé, găzdăsjj *n fn* 1. gazdaság; ~ **măré-s cînyé** nagy gazdaságot vezet 2. birtok 3.
gazdagság
gătăt, -tă, -c, -tyé *mn* 1. előkészített; **kutotu-j** ~ minden elő van készítve 2. elkészített 3.
felkészült; kész 4. felöltözött; **on om** ~ egy felöltözött ember
gălb|in, -ină, -iny, -nyé *mn* 1. sárga 2. sápadt; **dă sjé jesty ásă** ~? miért vagy ilyen sápadt?
gărd, -urj *s fn* 1. kert; **în** ~ a kertben 2. kerítés; **pă** ~ a kerítésen
gătă, găt; gătă; să gătă; gătă; gătăt; gătă!/gătăc! I.a I. *ts i* 1. elkészít, előkészít 2.
elkészít, megfőz; ~ **văs|joră** vacsorát készít II. **să** ~; 1. készülődik, készül; **în gosty să** ~
vendégségbe készül 2. felöltözik; **să** ~ **kăld** melegen öltözködik
gătă¹ I. *mn* kész; **mănkăré** ~ készétel II. *hat* készen; ~ **miş** kész vagyok
gătă² *ld* kătă
găz|dă, -gyé *n fn* 1. házigazda; ~ **bună** jó házigazda 2. gazda; **n-ăré** ~ nincs gazdája
gězăs, -urj *s fn* vonat; **ku** ~ **umblă** vonattal jár; **să szkubară dă pă** ~ leszáll a vonatról; **să**
punyé pă ~ vonatra száll
Gidribe Gödre /Somogy megyei helységnév/
Gilyibe Gölle /Somogy megyei helységnév/
gîgărăškă, gîgîrăsty *n fn* szarvasbogár
gînd, -urj *s fn* gond; **ăm dă gînd** akarok, szeretnék; **sj-áj dă gînd?** mit akarsz?; **kusz|tă făr**
dă gîndurj gondok nélkül él
gîndă|k, -sj *h fn* bogár; **îj băgă** ~ **în uretyé** bogarat tesz a fülébe
gîngăjé, gîngăj, gîngăji, să gîngăjé, gîngăje, gîngăjit; gîngăji!/gîngăjic! IV.a I. *tn i* dadog,
hebeg-habog 2. makog II. *ts i* eldadog
gîngyestyé, gîngyész; gîngyi; să gîngyász; gîngye; gîngyit; gîngyestyé!/gîngyic! IV.c
I. *tn i* 1. gondol, meggondol; II. *ts i* 1. gondol; **ăsă-m gîngyit** így gondoltam; **sjé**
gîngyesty? mit gondolsz? 2. vél, hisz; **nu gîngyi!** ne hidd! 3. fontolgat 4. szándékozik III.
să ~; gondolkozik; **pă sjé tyé** ~? min gondolkozol?
gîrnă|k, -sj *h fn* cserebogár

gîrnyică, gîrnyic *n fn* növ tölgyfa

gîrsjél, -j *h fn* kullancs; **trij gîrsjéj or szkosz dîn mînyé** három kullancsot szedtek ki belőlem

gîstylin, -ény *h fn* növ gesztenye

gîszkă, gîsty *n fn* liba, lúd; **fikăt dă** ~ libamáj; **pănă dă** ~ libatoll

gît, -urj *s fn* **1.** nyak; **ápukă gîtu-l dă ujągă** fogd meg az üveg nyakát; **îs rupé** ~ **u** kitöri a nyakát **2.** torok; **mă daré** ~ **u** fáj a torkom; **l-ápukă dă** ~ torkon ragad; **pîn în gît misz (ku sjévă)** torkig vagyok (vmivel)

gláj, -urj *s fn* hang; ~ **mîndru áré** szép a hangja, **într-on** ~ egyszerre, egyhangúlag; **îs pergyé** ~ **u** elveszíti a hangját; **ku** ~ **măré** nagyhangon

glugyăn, -urj *s fn* csuta; ~ **dă kukuruz** kukoricacsuta

gol, gală, goj, galyé *mn* **1.** meztelen, csupasz; **ku kăpu gol** hajadonfőtt; **ku peļye gală** meztelenül **2.** üres; **ku mîná gală** üres kézzel; **trăsztă gală** üres tarisznya **3.** csupasz, kopár; **fălu-l gol** csupasz fal **4. átv** üres, tartalmatlan; **vorbé galyé** üres szavak

gosty, gosty *h fn* **1.** vendég; **tyămă** ~ vendéget/vendégeket hív; **ávény gosty** vendégünk/vendégeink van/nak **2.** vendégség; **în** ~ vendégségbe, vendégségben; **mă duk în** ~ vendégségbe megyek; **dă szără ány foszt în** ~ az este vendégségben voltunk

grămădă, grimézsj *n fn* rakás, halom; **o** ~ **dă calyé** egy halom ruha; **ku grămădă** halomszám, garmadával; **ásztrînzsjé-n** ~ halomba gyűjt

grăpămîntyé/grupămîntyé *n fn* temetés; ~ **mîndră j-or făkut** szép temetést rendeztek neki

grăcă, gréc *n fn* undor, csömör; ~ **mi-j dă sjévă** undorodom vmitől; **m-ápukă grăcă** elkap az undor

grijănă, grijenyé *n fn* terhes, állapotos nő

grizsă *n fn* **1.** gond; **áré** ~ **dă sjévă** gondja van vmire **2.** gond, törődés, gondoskodás **3.** félelem, aggodalom **4.** figyelem, gondosság, óvatosság; **ku** ~ **sză fij!** vigyázz magadra! **făr dă** ~ gondatlanul

grizsestyé, grizsjészk, grizsî; sză grizsăszkă; grizse; grizsît; grizsî! / grizsjic! IV. c I. *ts i* **1.** gondoz **2.** kímél **3.** ápol; ~ **masă sză** ápolja a nagyanyját **II. sză** ~ **dă /sjinyivă/sjévă;** **1.** gondoskodik vkiről/vmiről **2.** ellátja magát

grosz I. mn grasă, grosj, grasjé **1.** vastag; **zsardă grasă** vastag vessző **2.** széles, kövér; **om** ~ kövér ember **3.** terhes, vastag; **mujeré grasă** terhes nő **4.** vastag, sűrű; **fum** ~ sűrű füst **II. hat** vastagon **2.** nagyon, erősen **3.** kövéren

grou¹, gre, gréj, grelyé **1. mn** nehéz; **kupil** ~ nehéz fiú; **zuă gre** nehéz nap; **ku szuflyit** ~ nehéz szívvel **2.** súlyos, nehéz; **bală gre** súlyos betegség **3.** kemény; **járnă gre** kemény tél **4.** nyomorúságos, keserves; **kuszt** ~ keserves élet **5.** fülledt, nyomasztó **6.** bonyolult, nehéz **II. hat** nehezen; **îm kăgyé** ~ nehezemre esik **2.** erősen, nagyon **3.** súlyosan **4.** keservesen

grou² *s fn* **1.** nehézség **2.** baj, gond; **szkatyé dîn** ~ kihúz a bajból

gru *h fn* búza; **fǎjīnǎ dǎ** ~ búzaliszt; **on szák dǎ** ~ egy zsák búza

grupǎmintyǎ *ld grǎpǎmintyǎ*

gudulmesjǎ, gudulmǎsj *n fn* 1. csiga; **ádunǎ** ~ csigát szed 2. kagyló 3. csigaház

gujasjǎ, -é *n fn* 1. héj; ~ **dǎ ou** tojáshéj 2. hüvely; ~ **dǎ burso** borsóhüvely

gumǎ, -é *n fn* 1. gumi 2. gumiszalag 3. radír 4. rágógumi; **tǎtǎ zuǎ** ~ **ragyǎ** egész nap rágózik

gunǎoj, - ajé *s fn* 1. szemét; **fǎsjǎ** ~ szemetel; **garǎ dǎ** ~ szemétgödör; **lupǎtǎ dǎ** ~ szemétlapát; **bǎgǎ-n** ~ tedd a szemétbe! 2. trágya; ~ **dǎ vásj** marhatrágya 3. *átv* szemét

gurǎ, -é *n fn* 1. száj; ~ **szpǎrtǎ** nyelves; **ku** ~ **mǎré** nagyszájú; **gurǎ szǎtuluj** a falu szája; **ij dǎ lu sjinyivǎ pǎstyǎ** ~ szájon vág vkit; **szlobod lá** ~ szabadszájú; **dīn** ~ **-n** ~ szájról szájra; **is kǎszkǎ gurǎ** tátja a száját; **nu-j sztǎ gurǎ** nem áll be a szája; **ij umblǎ gurǎ lu sjinyivǎ** jár a szája vkinek; **ǎpukǎ-c gurǎ!** fogd be a szád!; **cīnyé-c gurǎ!** tartsd a szád! 2. hang, szó, beszéd; **ij ro dǎ gurǎ** rossznyelvű, pletykálkodó 3. *átv* szájjaratás, láрма, veszekedés; **kit dīn** ~ **-j inkepé** ami a torkán kifér; **pǎ** ~ **je pǎ sjinyivǎ** a szájára vesz vkit; **dīn gurǎ mǎré** torkaszakadtából 4. száj, nyílás; **gurǎ kuptoruluj** a kemence szája, **gurǎ szǎkuluj** a zsák szája 5. csap; **gurǎ dǎ ǎpǎ** vízcsap 6. *átv* korty, falás; **nisj o** ~ **dǎ ǎpǎ** egy csepp víz sem 7. csók; **ij dǎ** ~ **lu sjinyivǎ** csókot ad vkinek; **gurǎ-n gurǎ** szorosan egymás mellett

Gurdizsǎ Gordisa /*Baranya megyei helységnev*/

guslǎ, -sj/-é *n fn* 1. begy; ~ **dǎ rácǎ** kacsabegy 2. nyak; **ǎpukǎ dǎ** ~ elkapja a nyakát 3. golyva; **plyisznyestyǎ dǎ** ~ fullad a golyvájától

gusjestyǎ, gusjǎszk; gusji; szǎ gusjǎszkǎ; gusje; gusjit; gusji!/gusjic! IV. c *ts i* 1. kitalál; **styij, sj-ám gusjit?** tudod, mit gondoltam?; **áj gusjit** eltaláltad 2. megfejt 3. jövendöl; ~ **dīn kǎrc** ~ kártyából jósol

gustyijǎ *n fn* 1. vendégség; **merzsjǎ pǎ** ~ vendégségbe megy 2. vendéglátás

gusztǎ, guszt; gusztǎ; szǎ gustyǎ; gusztǎ; gusztǎt; gusztǎ!/gusztǎc! I.a *ts i* 1. kóstol, ízlel; ~ **mǎnkǎre** megkóstolja az ételt 2. bekap egy falatot 3. *átv* megízlel belekóstol; **o gusztǎt in bun** belekóstolt a jóba

gutuj *s fn növ* birsalmafa

gutujǎ, gutuj *n fn* birsalma

guturǎj, -urj *s fn* nátha; **jo misz dǎ** ~ náthás vagyok

Gy

gyácă *n fn* 1. jég; **dă** ~ jeges, fagyos; **lunyikă pă** ~ elcsúszik a jégen; **punyé pă** ~ behút, jegel; **sz-o rupt gyácă** megtört a jég 2. jégeső, jégverés 3. fagyosság, érzéketlenség; **áfel ăj, kă gyácă** olyan, mint a jég

gyál, -urj *s fn* 1. domb; **lă** ~ felfelé, hegynek 2. hegy; ~ **dă vijé** szőlőhegy; **gyălu-l dă ujągă** üveghegy

gyém, -urj *s fn* gombolyag; ~ **dă ăcă** cérnagombolyag; **făsje** ~ felgombolyít

gyiminylăcă *n fn* reggel; **ăsztăz dă** ~ ma reggel; **bună gyiminyăcă!** jó reggelt!; **într-o** ~ egy reggel

gyin|tyé, -c h fn fog; ~ **dă lăptyé** tejfog; **p-întri gyinc** a fogai között 2. ág, fog (*eszközé*); **gyinc dă gărăblă** a gereblye fogai; **muskă đin gyinc** foggal harap

gyirépt, gyirăptă, gyirépc, gyireptyé I. *mn* 1. egyenes; **kălyé gyirăptă** egyenes út 2. becsületes; **om** ~ becsületes ember 3. igaz, helyes 4. jogos, törvényes 5. jobb, jobb oldali 6. jog; **ăré** ~ joga van II. *hat* 1. egyenesen; **sză cînyé** ~ egyenesen tartja magát 2. nyíltan, őszintén, becsületesen; **szpunyé** ~ mondd meg az igazat!

gyirezsjé, gyirég,; gyirezsjé; sză gyirăgă; gyirizsjé; gyirész; gyirezsjé!/ gyirizsjéc! III.b I. *ts i* 1. megigazít, rendbe szed; **îs** ~ **calyile** megigazítja a ruháját; **îs** ~ **loku** rendbe hozza a helyét 2. kijavít, helyrehoz II. **sză** ~; talpra áll, rendbe jön

gyiriptătyé *n fn* 1. igazság; ~ **ăj** igazad van; **îm dă** ~ igazat adnak nekem 2. jogosság

gyujtlo, -ăvé *s fn* gyufa; **on fir dă** ~ egy szál gyufa; **o skătulă dă** ~ egy doboz gyufa; **ăcîcă ku** ~ gyufával meggyújt

Gyură Gyuri

H

hăknyălă *n fn* öklendezés; **vinyé** ~ **pă minyé** hányingerem van

hăknyestyé, hăknyész; hăknyi; sză hăknyăszkă; hăknye; hăknyit; hăknyi!/hăknyic! IV.c *tn i* öklendezik, hány

hălă, ălă, héj, héje *névm hn* az, amaz; **hălă-m trébé, nu hăszttă** az kell nekem, nem ez; **héje māj mîndri kăj ăsz** azok szebb lovak

hălălănt, hălălăntă, hėjelănc, hėjelăntyé *mn és névm* 1. a másik, a túlsó; **în** ~ **kăp** a túlsó végén; **unu dăpă** ~ egyik a másik után 2. *tsz* a többi 3. (*csak mn*) a következő; **hălălăntă zuă** a következő nap

hămzestyé, hămzész; hămzi, sză hămzăszkă, hămze, hămzît, hămzestyé!/hămzic IV. c. *tn i* ásít; **tot** ~ folyton ásít

hāncǎjestyé, hāncǎjész; hāncǎji; szá hāncǎjász; hāncǎje; hāncǎjit; hāncǎji!/hāncǎjic!
IV.c I. *ts i* ráncigál, szétszed; **nu mā hāncǎji!** ne ráncigálj! II. **szā ~** ; ráncigálják, szétszedik egymást

hāřnyestyé, hāřnyész; hāřnyi; szá hāřnyász; hāřnye; hāřnyit; hāřnyi!/hāřnyic! IV. c *ts i* 1. etet; **~ pursjēji** megeteti a malacokat 2. táplál

hāřnā *n fn* 1. élelem, táplálék 2. etetnivaló (állatoknak); **~ dā kīny** kutyaeledel

hāřkájé, hāřkáj; hāřkájé; szá hāřkájé; hāřkaje; hāřkājit; hāřkaji!/hāřkajic! IV.a *tn i* 1. hörög 2. hortyog, horkol

hāřztá, hēstye *ném hn* ez, ezt; **~ -j máj frumosz** ez csinosabb; **hēstye-sz ákulō** ezek ott vannak

hāřztálánt, hāřztálántā, hēstyelānc, hēstyelāntyé *ném* emez, emezt

hāj ! *isz* gyere!, nosza!, rajta!; **~ szá mirzsějny!** indulás, gyerünk!

hāj! *isz* 1. gyerünk!, nosza!, rajta! 2. gyertek!

hājde! *isz* 1. gyere!, nosza!, rajta! **~ szá mǎnkāny!** nosza, együnk! gyerünk! 2. gyerünk! indulás!

hājdec! *isz* 1. gyerünk!, nosza!, rajta! 2. gyertek!

hāřik, -sj *h fn* sündisznó

hāřipā, -j *n fn* szárny (*állaté*); **bātyé dīn ~** verdes a szárnyaival; **fār dā ~** szárny nélkül; **īj dā hāřipj lu sjjnyivā** szárnyakat ad vkinek; **īj tājē ~ -ilye** levagdossa a szárnyait; **īj rupé ~ -ilye** szárnyát szegi; **je pā sjjnyivā dā szub ~** szárnya alá vesz vkit

hāřkā, -sj *n fn* harcsa; **ām āpukāt o ~ mǎré** egy harcsát fogtam

hāřlō, -āvé *s fn* ásó

hāřztá, āhāřztá, névm nn ez, emez; **~ máj tīnāř-j, dākit, āřztá**

hēlye, āhēlye *ném nn* azok, amazok; **dā ~ sjjnyé-sz?** hát azok, kik?

hintylō, -ēvé *s fn* hintó; **~ ku pātru kāj** négylovas hintó

hitlō, -ēvé *s fn* hűtőszekrény

hīrb, -urj *s fn* üvegserép, üvegszilánk; **o kǎlkāt īn ~** üvegszilánkba lépett

holdā, -gyé *n fn* hold; **o ~ dā pāmīnt** egy hold föld

horn, -urj *s fn* kémény; **dīn ~** a kéményből; **dā fum ~ u** füstöl a kémény

hudvár, -urj *s fn* udvar; **du tyé pā ~!** menj ki az udvarra!; **māturā ~ u** összesöpri az udvart; **szā zřakā pā ~** az udvaron játszik

hugyīnā *n fn* 1. pihenés 2. nyugalom; **n-āřé ~** nincs nyugta; **dā-m! ~** hagyj békén!

hugyunyestyé, hugyunyész; hugyunyi; szá hugyunyász; hugyunye; hugyunyit; hugyunyestyé!/hugyunyic! IV.c *tn i* 1. pihen, megpihen 2. *átv* nyugszik (*sírban*); **īn grapāřztā ~** ebben a sírban nyugszik II. *ts i* pihentet; **īs ~ otyi** pihenteti a szemét

huly, -é *s fn* sas

hun *ld* **hungyé**

hungyé? **I. hat** **1.** hol?; **dă** ~? honnan; **pă** ~? hol? **2.** hová?; **hun tyé dusj?** hová mész? **pîñă** ~? meddig? **II. ksz** **1.** (a)hol **2.** (a)hova, (amerre)

hungyigogyi *hat* mindenütt, mindenhol; **dă** ~ mindenhonnan

hungyivá *hat* **1.** valahová; valamerre; **hájc** ~! menjünk valahova! **2.** valahonnan; **dă** ~ **o styut** valahonnan megtudta **2.** valahol; **pă** ~ **jestyé dîn jél** valahol van belőle

hustyunyálă *n fn* fáradság; **n-ár fi** ~ **máré** nem lenne fáradság; **făr dă** ~ fáradság nélkül

hustyunyestyé, **hustyunyész**; **hustyunyî**; **sză** **hustyunyász**kă; **hustyunye**; **hustyunyît**; **hustyunyestyé!**/**hustyunyîc!** **IV.c I. ts i** kifáraszt, kimerít **II. tn i** elfárad, kimerül

hustyunyît, -tă, -c, -tyé **I. mn** fáradt, kimerült; ~ **dă mort** halálosan fáradt **II. hat** fáradtan; ~ **ám ázsunsz ákásză** fáradtan érkeztem haza

I

Imbre Imre

im|osz **I. mn** -**asză**, -**osj**, -**asjé** **1.** koszos, mocskos **2.** szennyes, piszkos; **zăbun** ~ koszos blúz **II. hat** piszkosan, mocskosan; ~**lyé umblă pă kupîji-s** koszosan járhatja a gyerekeit

înkă *hat* **1.** még; ~ **átunsj** akkor még; ~ **kupîl mik ajră** még kisfiú volt **2.** hát, és; (*mesék elején*); ~ **odătă-jră** hát egyszer volt

înkă nu *hat* még nem; ~ **l-ám văzut** még nem láttam

înyimă, **înyimj** *n fn* gyomor; **mă daré înyimă dă famé** fáj a gyomrom az éhségtől; **pă** ~ **gală** éhgyomorra; **îj argyé înyimă** ég a gyomra

Isfán István

isku|lă, -**lyé** *n fn* iskola; ~ **mîndră** szép iskola; **mujeré ku multyé iskulyé** tanult/művelt asszony

iszajkă, **iszajsj** *n fn* üszőtehen

izbestyé, **izbész**k, **izbi**, **sză** **izbász**kă, **izbe**, **izbît**; **izbestyé!**/**izbîc!** **IV.c ts i** **1.** odacsap, odavág (*vmihez*); **l-o izbît dă pămînt** földhöz vágta **2.** ledönt **3.** megtámad, rátör **II. sză** ~; **1.** földhöz vágja magát **2.** odaütődik, odacsapódik

izmánă, **izmenyé** *n fn* gatyá, alsónadrág; **înr-o** ~ egy szál gatyában

Î

îc névm 1. neked; **-îc dau** adok neked; **c-ám mănăt o kărtyijé** küldtem neked egy levelet; **c-ám lat sjévá** vettem neked vmit; **c-ány ázsutá** segítenék neked 2. a tiéd; **fătá-c** a lányod; **sjariku-c** a nadrágod

îj/ăj névm neki **îj trébé** kell neki; **îj dă o pălmă** ad neki egy fülest

îl *l-* névm öt (*hn*) **îl tyámă mumă szá** hívja az anyja; **l-ám văzut**; láttam őt; **l-ác fi kunuszkuț** megismertétek volna őt

îm névm nekem, magamnak; **îm trébé zăbunusztá** kell nekem ez a blúz; **m-ás kumpără sjévá** vennék magamnak vmit; **nu-m trébé nyimik** semmi nem kell nekem

îmbănujé, îmbănuj; îmbănuji; szá-mbănujăszkă; îmbănuje; îmbănujit; îmbănuji!/îmbănujiç! IV. c *vissz i* (meg)bán vmit, sajnál; **nyimik nu-mbănuj** nem bánok semmit sem

îmbătă, îmbăt; îmbătă; îmbătă; szá-mbetyé; îmbătăt; îmbătă!/îmbătăç! I.a I. *ts i* leitat, lerészegít II. **sză ~**; leissza magát, berúgik; **sz-o-mbătăt, ká măgăru** berúgott, mint a samár; **sz-mbătă pîn lá pămînt** leissza magát a sarga földig

îmbătărnyestyé, îmbătărnyész; îmbătărny; szá-mbătărnyăszkă; îmbătărnye; o-mbătărnyit; îmbătărny!/îmbătărnyic! IV.c I. *ts i* 1. megöregít, megvénít 2. öregít; I **~ părusztă** öregíti ez a haj II. **sză ~**; megöregszik; **kăré mult áré dă gînd szá styijé, repé szá-mbătărnyestyé** aki kíváncsi, hamar megöregszik

îmbijé, îmbij, îmbije, szá-mbijăszkă, îmbije, îmbijet; îmbijé!/îmbijéç! I.a I. *ts i* megkínál; **~ pă sjinyivă ku butură** itallal kínál vkit II. **sză ~**; 1. kínáltatja magát, kéreti magát; **nu vă-mbijéç!** ne kéressétek magatokat! 2. egymást kínálgatják

îmbrăcă, îmbrăk; îmbrăcă; szá-mbresjé; îmbrăkăt; îmbrăcă!/îmbrăcăç! I.a I. *ts i* 1. felöltöztet; **s-~ fătá** felöltözteti a lányát 2. felvesz; **~ sjévá mîndru** vmi szépet vesz fel II. **sză ~**; öltözködik; **repé ~** gyorsan öltözködik 2. felöltözik

îmmăréc ld măréc

îmmănyijestyé, îmmănyijész; îmmănyij; szá-mmănyijăszkă; îmmănyije; îmmănyijet; îmmănyijestyé!/îmmănyijic! IV.c. I. *ts i* felbosszant, feldühít; **nu mă-mmănyij!** ne bosszants fel! II. **sză ~**; megharagszik, megsértődik; **nu tyé-mmănyijă pă mînyé** ne haragudj rám!

îmmărită, îmmărit; îmmărită; să-mmărityē; îmmărită; îmmărităt;
îmmărită!/îmmărităc! I.a *ts i* férjhez ad; **lá sjinyé o-mmărită pă fátăszta?** kihez adja férjhez ezt a lányt? **II. să ~;** férjhez megy

îmmărită|tă, -tyé n fn férjezett, férjnél lévő; **nu dă mult ăj ~ nem** régóta van férjnél

îmmiră ld miră

îmmiră|t, -tă, -c, -tyé /mirăt mn megcsodált; **kupilu-l ~** a megcsodált gyermek

împărcestyé; împărc; împărcî; să-mpărcăszkă; împărcē; împărcît; împărcî!/împărcîc!
IV. b I. *ts i* 1. oszt; **~ în dauă** kettéoszt 2. megoszt, feloszt; **~ vâgyonu** megosztja a vagyont
3. szétoszt, kioszt **II. să ~;** osztozik vkivel; **tyi-j împărcî ku mînyé?** osztozol velem? 2.
megoszlik, szétválk

împătură, împătur; împătură; să-mpeturé; împăturăt; împătură!/împăturăc! *ts i* 1.
összehajt; **s-~ calyilye** összehajtogatja a ruháit 2. hajtogat; **~ pipáros** papírt hajtogat

împînzsjé, împîng; împînzsjé; să-mpîngă; împîngă; împînsz; împînzsjé!/împînzsjéc!
III. b I. *ts i* 1. tol, betol, megtol; **~ kăru** betolja a kocsi 2. lök, taszít 3. lökdös, taszigál **II. să ~;**
tolakodik, lökdösődik

împunzsjé, împung; împunzsjé; să-mpungă; împunzsjē; împunsz;
împunzsjé!/împunzsjéc! III. b I. *ts i* 1. megszúr; **l~ ku kucîtu** megkéseli 2. szurkál *átv is;*
m-~ ku vorbé csipkelődik **II. să ~;** 1. megszúrja magát; **să ~ ku áku** megszúrja magát a
túvel

împuskă, împusk; împuskă; să-mpustyé; împuskă, împuskăt; împuskă!/împuskăc! I. a
I. *ts i* 1. lelő, agyonlő; **~ jêpurilye** lelővi a nyulat 2. meglő **II. tn i** elsüt, kilő 2. felrobbant
III. **să ~;** 1. meglővi magát 2. agyonlővi magát

în vsz 1. -ban, -ben; **~ szobă** a szobában; **~ ânusztă** ebben az évben 2. -ba, -be; **într-o kăsă**
merzsjé-nlontru egy házba megy be 3. -on, -en, -ön; **~ zuă sj-o trikut** az elmúlt napon; **~**
jărnă télen, **~ mîrzsuk** közepen 4. -ra, -re; **merzsjé ~ pod** megy a padlásra 5. belül, alatt;
în zilyilyesty ezekben a napokban; **în szkurtă vremé** rövid időn belül; **în sjînsty** ingyen

îndărăt *hat* félre, másfelé; **du tyé-~!** menj félre!; **o sztăt ~** félreállt

înfrigusăt, -tă, -ăc, -ătyé mn megfázott, meghült

înfrigusestyé, înfrigusész; înfrigusă; să-nfrigusăszkă; înfrigusă; înfrigusăt;
înfrigusestyé!/ înfrigusăc! I. a *ts i* meghül, megfázik; **să nu-nfrigusesty!** meg ne fázz!

îngrapă; îngrop; îngrupă; să-ngrapé; îngrupă; îngrupăt; îngrapă!/îngrupăc! I. a I. *ts i* 1.
eltemet; **s-~ mămă** eltemeti az édesanyját 2. elás, betemet; **~ gară** betemeti a lyukat 3.
elvermel; **~ kîrbajilye** elvermeli a krumplit **II. să ~;** 1. beletemetkezik, belemerül; **să ~**
în lukru belemerül a munkába 2. elmélyed

îngrăpămîntyé /îngrupămîntyé ld grăpămîntyé

îngrăsă, îngrăs; îngrăsă; să-ngrăsé; îngrăsă; îngrăsăt; îngrăsă!/îngrăsăc! I. a I. *ts i*
(meg)hízal; **~ gîsty** libát hízal **II. să ~;** (meg)hízik; **tăr** **sz-o-ngrăsăt** nagyon meghízott

îngribestyé, îngribész; îngribj; szá-ngribászka; îngribe, îngribit; îngribestyé!/îngribic!

IV. c I. *ts i* siettet, meggyorsít II. **sză** ~; 1. siet, igyekszik; **sjászu szá** ~ az óra siet 2. (el)kapkod

îngyăcă, îngyéc; îngyăcă; szá-nyyecé; îngyicăt; îngyăcă!/îngyicăc! I.a I. *ts i* megfagyaszt, lefagyaszt; ~ **kărnye** lefagyasztja a húst II. **sză** ~; megfagy, megdermed; **sz-o-nygicăt sjinyivă/sjévă dă frig** megfagyott vki/vmi a hidegtől

îngyică, îngyic; îngyică, szá-nygicé; îngyică; îngyicăt; îngyică!/ îngyicăc! IV. I. *ts i* 1. (le)nyel 2. *átv* lenyel, eltúr; **mult** ~ **lîngă jél** sokat túr mellette 3. elnyel, felszív; **pămîntu l-o-nygicăt** a föld nyelte el

îngyicăt; - tă; -c, -tyé *mn* megfagyott, megdermedt; **kupil** ~ gyermek

înka *hat* 1. ide; **háj** ~! gyere ide! **înka-înkulo** ide-oda

începé, încép; începé, szá-nképé; înkipe, înkiput; începé!/încipéc! III.c *tn i* 1. elfér, fér; **nu** ~ **în pelye-s** nem fér a bőrébe 2. befér (*vmi vhovă*) 3. *átv* fér; **nu** ~ **în kăpu-m** nem fér a fejembe

înkrăgincăt I. *mn* -tă, -c, -tyé makacs, csökönyös; **kă măgăru-l** ~ mint a csökönyös számár; **nu fîj** ~! ne légy makacs! II. *hat* makacsul; ~ **tăsjé** makacsul hallgat

înkregyă, înkred; înkryge; szá-nkredă; înkryge; înkryut; înkregyă!/înkrygéc! II.b *ts i* hisz; ~ **în Dimizo** hisz Istenben; **nu c-înkred** nem hiszek neked

înkulo *hat* 1. oda; **du tyé māj** ~!; menj odébb! **punyé-nkulo!** tedd el!

înkutro *hat* hová?, merre?; ~ **tyé dusj?** merre mész?

înlontru *hat* 1. bent, belül 2. befelé, be; **du tyé-nlontru!** menj be!

înnăpoj *hat* 1. hátul 2. hátra 3. vissza; **dă-m** ~ add vissza nekem 4. *átv* hátrább, lejjebb; **du tyé māj** ~! menj hátrább! 5. régebben, korábban; **ku âny** ~ évekkor korábban

înnentyé *hat* 1. elöl 2. előre; **mars** ~ előre! indulj; **merzsjé** ~-j elébe megy 3. előbb, korábban; **māj ku mult** ~ sokkal előbb 4. fogva, kezdve; **d-âisj** ~ inntől kezdve

însjărkă, însjêrk; însjirkă; szá-nsjersjé; însjirkă; însjirkăt; însjărkă!/însjirkăc! I.a I. *ts i* 1. megkísérel, megpróbál; ~ **sză rîdă** megpróbál nevetni 2. felpróbál (*ruhăt*) II. *tn i* kéret *vkinél* (lá); **vînyé sz-nsjersjé lá noj** lánykérőbe jön hozzánk III. **sză** ~; próbálkozik, kísérletezik; **nisj nu tyé-nsjirkă ku je!** ne is próbálkozz velem!

însjêlijé; însjêlij; însjilij; szá-nsjilijászka; însjilije; însjilijit; însjilij!/însjilijic! IV.a I. *ts i* 1. becsap; ~ **pă sjinyivă** becsap vkit 2. csal; **îl** ~ **lá je** magához csalja 3. megcsal; **s-** ~ **bărbătu** ~ megcsalja a férjét 4. elcsábít II. **sză** ~; 1. becsapódik, csalódik 2. téved; **dă nu mă-nsjêlij** ha nem tévedek

însjê *hat* 1. lassan; **numă-nsjê!** csak lassan! 2. halkán, csendben; **sză fîj** ~! csendben légy!

însjirkătură *n fn* lánykérő, eljegyzés; **ăku j-o fi însjirkătură lu feti-m** most lesz a lányom eljegyzése

înszară, înszor; însură; să-nszaré; însură; însurăt; înszară!/însurăc! I.a I. *ts i* megházásít, összead; s-**însură** házásítja a fiát II. **să** **însură**; feleségül vesz, megnősül

însurăt, -c *hfn* nős; **daŭă rîndurj o foszt** **însurăt** kétszer volt nős

întarsjé, întork; întarsjé, să-ntarkă; întursje; întorsz; întarsjé!/întursjéc! III.b I. *ts i* 1. fordít, megfordít; **întarsjé** hátat fordít 2. lefordít; **întorsz** lefordítja az írást 3. megmásít, s-**întorsz** megmásítja a szavait 4. kifordít, felfordít; s-**întorsz** kifordítja a zsebét II. **să** **întorsz**; 1. megfordul 2. odafordul, **întorsz** lá **tyînyé** hozzád fordul 3. visszafordul, visszajön; **întorsz** **dîn kályé** visszafordul az útvjáról 4. térül, fordul 5. folyamodik; **întorsz** **dăpă** **ázsutor** segítségért fordul

înt- *elölj (csak határozatlan névelő előtt használatos)* **întri** 1. -ban, -ben; **înt-o kásză** egy házban; **înt-on săt** egy faluban 2. -ba, -be; **înt-on săk** egy zsákba 3. -hoz, -hez, -hoz 4. -ra, -re 5. -kor, -n; **înt-o zuă mîndră** egy szép napon 6. alatt; **înt-on sjász** egy óra alatt 7. között; **întri voj** köztettek 8. közé; **jél nu merzsjé întri băjăs** ő nem megy beások közé 3. közül (d); **unu d-întri noj** egy közülünk

înrăbă, înréb; înrăbă; să-ntrebé; înrăbă; înrăbăt; înrăbă!/înrăbăc! I.a I. *ts i* 1. (meg)kérdez; **înrăb-o pă mŭmă tá!** kérdezd meg anyádat! 2. megtudakol; **înrăbă** lá **doktor** megtudakolja az orvostól II. *tn i* érdeklődik **înrăbă** **tyînyé** érdeklődik felőled III. **să** **înrăbă**; kérdezzétek egymást

înrăg, -ăgă, -ezsj; -ezsjé mn 1. teljes, egész; **o pîtă-ntăgă** egy egész kenyér 2. ép, egészséges; **o vinyît akásză** **înrăgă** épségben jött haza 3. érintetlen

înrăbăt, -tă, -c, -tyé mn 1. megkérdezett, kikérdezett; **om** **înrăbăt** kikérdezett ember

înrăstă, înrăst; înrăstă; să-ntăstă; înrăstă; înrăstă!/înrăstăc! I.a I. *ts i* elszomorít, elkeserít II. **să** **înrăstă**; elszomorodik, elkeseredik 2. bántódik; **să** **înrăstă** **pă sjévă** kesereg vmin

înrăstă I. *mn* -tă, -c, -tyé 1. bánatos 2. elszomorított, elkedvetlenített II. *hat* bánatosan, szomorúan

întyîsz, -să, -sj, -sjé mn 1. bezárt, becsukott 2. zárt, csukott; **usă-ntyîsză** zárt ajtó; **otyî-ntyîsj** behunyt szemek 3. lezárt, bekerített 4. *átv* bezárt, bebörtönzött

întyîsjé, întyig; întyîsjé; să-ntyîgă; întyîsjé; întyîsz; întyîsjé!/întyîsjéc! III.b I. *ts i* 1. bezár, becsuk; **întyîsjé** **usă** becsukja az ajtót; s-**întyîsjé** **gură** becsukja a száját; **întyîsjé** **lu sjînyivă gură** elhallgattat vkit 2. bezár, összecsuk 3. elzár, lezár 4. bezár, bebörtönöz; **întyîsjé** **în tyémică** börtönbe zár 5. lezár, határol 6. bekerít, körülvesz II. **să** **întyîsjé**; 1. záródik, csukódik 2. bezáródik, elzáródik 3. befejeződik, bezárul 4. *átv* bezárkózik, elzárkózik; **să** **întyîsjé** **d-întyîsjé** **m** elzárkózik előlem

învăcă, învăc; învăcă; să-nvēcé; învăcă; învăcăt; învăcă!/învăcăc! I.a I. *ts i* 1. tanul; **învăcă** **zuă** **învăcă** egész nap tanul 2. tanít; **învăcă** **pă mînyé m-o-nvăcăt** engem tanított 3. kitanít; s-**învăcă** **kupîlu** kitaníttatja a fiát 4. tanul, okul *vmiből, vkitől*; **învăcă** **âm** **învăcăt** **dîn** **ăsztă** sokat tanultam ebből 5. szoktat; **învăcă** **să** **umblyé kupîlu-j** **în uvodă** óvodába jární szoktatja gyermekét 6. idomít II. **să** **învăcă**; megszokik, hozzászokik

învăcăt, -tă, -c, -tyé *mn* **1.** tanult, művelt; **aminy învăcăt** tanult emberek **2.** megtanult **3.** megszokott, hozzászokott; **îj ~ lá butură** hozzá van szokva az italhoz

învîsă, **învîsz**; **învîsă**; **sză-nvîsjé**; **învîsă**; **învîsăt**; **învîsă! /învîsăt!** I.a **I. ts i** álmodik; **~ mîndru** szépet álmodik **II. tn i** álmodozik **III. sză ~**; magát álmodja

înzară, **înzor**; **înzură**; **sză-nzsaré**; **înzură**; **înzurăt**; **înzară! /înzurăt!** I.a **ts i 1.** szid **2.** átkoz; **n-o-nzură ku mînyé!** ne átkozd meg velem!

înyikere hat **1.** sehol, semerre; **~ nu-j áfelă** sehol sincs ilyen **2.** sehová; **nyime nu merzsjé** **~** senki se megy sehová; **nisj nu tyé du ~!** ne is menj sehová!

îs névm saját magának; **îs je on kár** vesz magának egy kocsit; **s-ár la sjévă** venne magának vmit; **s-ápukă o vădră dă apă** fog magának egy vödör vizet

J

januăr *s fn* január

jăkă!, **jăkătă!** *isz* **1.** ímel!, lám! ni! **2.** nocsak!

Jănăs János

jără hat ismét, megint, újra; **~ plauă** ismét esik az eső; **~ vără-j** megint nyár van

jărbă n fn fű; **plyin dă ~** telis tele fűvel; **~ măré** nagy fű

járnă n fn tél; **~ lungă** hosszú tél; **dă jărnă/jărnă /lá jărnă** télen

jărtă, **jért**; **jirtă**; **sză jertyé**; **jirtă**; **jirtăt**; **jărtă! /jirtăt!** I.a **ts i 1.** megbocsát; **sză-m jirtăt!** bocsássatok meg! **2.** megkönyörül; **jărtă nyé Dimizolyé!** Isten, könyörülj meg rajtunk!

jăsă, **jés**; **jisî**; **sză jesé**; **jise**; **jisît**; **jés! /jisîc!** IV. b *tn i 1.* kimegy; **~ áfără** kimegy **2.** kijön, kilép; **~ dîn szobă** előjön a szobából; **j-o jisît dîn gură** kicsúszott a száján **3.** megjelenik, napvilágot lát; **~ o kényvijé nauă áfără** egy új könyv jelent meg **4.** kikerül, kijut (*vhonnan*); **j-o jisît dîn báj** kijutott neki a bajból **5.** kicsordul, kilép (*medréből*); **~ apă dîn Dunăre** megáradt a Duna **6.** kijön; **nu ~ áfără petyiku** nem jött ki a folt **7.** kifakul; **îj ~ szînu** engedi a színét

je (jău, jej, je, lony, loc, je); **la**; **sză je**; **la**; **lat**; **je! /loc!** *rendhagyó ragozású ige I. ts i 1.* vesz, vásárol; **ám lat lăptyé** vettem tejet **2.** vesz, szed; **je-c on dărăb dă kulăk!** vegyél egy darab kalácsot! **3.** fog, kap; **je kusărásztă!** fogd ezt a kosarat! **4.** vesz, levesz; **nu-s je otyi dăpă je** nem veszi le róla a szemét; **~ în kîrkă pă sjînyivă** a hátára vesz vkit **5.** felvesz (*ruhát*); **~ jău pă mînyé on sjarik** felveszek egy nadrágot **6.** kivesz; **~ mîná dîn zsăb** kiveszi a kezét a zsebéből **7.** levesz, levet; **s-o lat cipilyisi** letette a cipőjét **8. átv** elfog, rátör; **îl je frikă** elfogja a félelem **9.** elvállal, magára vesz; **s-o lat pă szuflyit** a szívére vette **9.** levesz, fényképez; **~ în formă pă sjînyivă** lefényképez vkit **10.** tekint, vesz; **nu-l ~ în**

nyimik semmibe vesz; **îj** ~ **mîntyilye** eltereli a figyelmét; **je szá má!** vigyázz magadra!; **îj** ~ **grizsá** gondját viseli vkinek **II. szá** ~; **1.** nekifog, hozzákezd **2.** indul, iramodik; **sză** ~ **pă fugá** futásnak ered **3.** követ *vkít*; **sză** ~ **dăpă jél** utána ered **3.** fényképezkedik; **áisj nyé lony în formă**; itt lefényképezkedünk

jél, je, jėj, jelyé *névm* ő, ők; **pă jél** őt (*h*) őket; **ku jėj**, velük; **luj** (*h*) neki; **lyij** (*n*) neki; **lor** (*tsz*) nekik

jépuré/jépurilyé, jépurj *h fn* nyúl; **ályárgă, ká** ~ fut, mint a nyúl

jér *hat* tegnap; **dă** ~ tegnap óta

Jérsá Erzsébet

jestyé *tn i ld* **ăj** van; ~ **áisj sjinyivá** van itt valaki?; ~ **lá voj bány?** van nálatok pénz?

Jévá Éva

jo *névm* én; **pă mînyé** v. **mă** engem; (**pă mînyé**) **Gyurá mă tyámă** Gyurinak hívnak (engem), **mijé-m** nekem; **ku mînyé** velem; **lá mînyé** nálam

Joká Lajos, József

Julá Julianna

julius *s fn* július

junius *s fn* június

jutyé, juc *mn* erős, csípős; **pipárkă** ~ erős paprika; **mănkăré** ~erős étel; **buréc juc** keserűgomba

K

kadă, koz *n fn* **1.** farok, ~ **dă pork** a disznó farka; **îj kălkă pă kadă** *lu sjinyivá* vki tyúkszemére lép **2.** *növ* szár, ~ **dă flaré** virágszár

kar|nă, -nyé *n fn* szarv; **kărnyilye bojilor** az ökrök szarva; **je pă kărnyé** a szarvaira vesz, felöklel; **ápukă dă** ~ szarvánál fogja meg; **îj fásjé kărnyé** *lu sjinyivá* felszarvaz vkit; **s-árátă kărnyilye** megmutatja a foga fehérjét; **îmbulgyestyé** *ku* ~ felöklel

kasjé, kok; kasjé; szá kăkă; kusje; kopt; kasjé! kusjéc! **III.a ts i I.** (meg)süt (tésztaféléket) ~ **kulák** kalácsot süt **II. tn i 1. átv** forr; ~ **mîrgu în mînyé** forr bennem a méreg **2.** megérik, meggyúlik (*orv*) **III. szá** ~; **1.** (meg)sül **2.** (*orv*) meggyúlik **3.** (majd) megsül; **dăkít nu szá** ~ majd meg sül

kasză *n fn* kasza; ~ **ászkucîtä** éles kasza

kasztá, kastyé *n fn* 1. *orv* borda; **ij rupé kastyilye lu sjinyivá** leveri a derekát vkinek 2. oldal; **p-o** ~ az egyik oldalán, oldalt, **pă hălălántă** ~ a másik oldalán, **mă-mpunzsjé în** ~ szúr az oldalam

kată, kot; kută; szá katyé; kută; kutăt; kată!/kutăc! I.a I. *ts i* 1. *átv is* keres; **pă miny mă** ~? engem keresnek?; **jo kot binyé** jól keresek 2. megvizsgál, kikutat; ~ **în zsăb** kikutatja a zsebét 3. ápol II. *tn i* 1. keres, kutat 2. keresgél, kotorász 3. néz, ~ **ku oty** keres vkit

kazsă, kozsj *n fn* 1. kéreg, héj ~**dă kîrboj** krumplihéj; ~ **dă lyémn** fakéreg 2. száraz kenyérhéj, (étel)maradék 3. *növ* hüvely, burok

kă *ksz* 1. hogy; **numā** ~ **ány ázsunsz buszu** épphogy elértük a buszt 2. mert, mivel; **d-áje, kă-j bityăg** azért, mert beteg 3. hiszen; **dă kă styu jo** de hiszen tudom én 4. noha

kăclăl, -ěj *h fn* 1. kutyakölyök 2. kölyök, fióka

kăclăuă, -elyé *n fn* szuka

kăkăsztlaré, -orj *n fn* vécé; **merzsjé pă** ~ vécére megy

kăkăt *h fn* széklet

kăldură, -é *n fn* 1. meleg 2. hőség, forróság

kălkj, -é *s fn* lábsarok; **s-o luvit** ~ beütötte a sarkát

kămásă, kimésj *n fn* 1. ing ~**nauă** **ij** ing; ~**dă naptyé** hálóing; **mîná dă** ~ ingujj; **îs lăpădă kămăsă** leveti az ingét; **sî kămăsă-s dă** az ingét is odaadja; **îs răsŋingyé mănusă dă** ~ feltűri az inge ujját 2. *csak tsz*: ruha; **mîndré kimésj aré** szép ruhái vannak

kăpătěj, -urj *s fn* fejalátét, párna; **punyé-c pă** ~! tedd a párnádra! **făr dă** ~ fejpárna nélkül

kăpsună, kăpsuny *n fn* földieper; **on fir dă** ~ ; egy szem eper

kăptălestyé, kăptălész; o kăptăli; szá kăptălésză; kăptăle; kăptălit; kăptălestyé!/kăptălic! IV. a I. *ts i* 1. elkap 2. megragad; **l-o kăptălit dă gît** torkon ragad; 3. elfog, elcsíp 4. utolér, elér 5. *átv* rajtakap, tettenér; **l-o** ~ **pă misjună** hazugságon kap felfog 6. *átv* elkap, szerez (*betegséget*) II. **sză** ~; összeszedi magát, összekapja magát

kăput, -urj *s fn* kapu; ~**u-l mik** kiskapu; **în** ~ a kapuban; ~ **dăstyisz** nyitott kapu

kărăré, -ărj *n fn* 1. ösvény, csapás; ~ **mujtătă** elfelejtett ösvény 2. gyalogút 3. választék (*hajban*); **fă-m** ~ **în păr!** válaszd el a hajamat! 4. út; ~ **mikă** utacska; **pă áltă** ~ más úton

kărăsjăln, -ény *s fn* kiskocsi; **kupilăsu îl tîrjé** ~**u-l mik** a kislíú húzza a kiskocsit

kărbun, ny *h fn* 1. *tsz* szén; **ny-ány lat kărbuny pă jărnă** vettünk szenet a télre 2. korom; **plyin dă** ~ csupa korom

kărnălt, -c *h fn* kolbász; **umplă** ~ kolbászt tölt; ~ **uszkăt** száraz kolbász; ~ **jutyé** erős, csípős kolbász

kărpestyé, kărpešk, kărpi, kărpuésă, kărpe, kărpit; kărpestyé!/kărpic! IV.a *ts i* 1. varr, megvarr 2. hímez 3. *orv* bevarr, összevarr; ~ **peŋyik pă sjarik** foltot varr a nadrágra

kászălestyé, kászălész; kászălji; sză kászălász; kászălę; kászălji; kászălji!/kászălji! IV.c

I. ts i kaszál, levág; ~ fîn szénát kaszál II. sză ~; elkaszálja, elvágja magát

kătănă, kătăn/ kătăn h fn katona; sîpkă dă ~ katonasapka; merzsjé dă ~ katonának áll

kătănyijé n fn katonaság

kătră ld kătră

kătrincă, kătrinc n fn kötény; îs lyăgă ~ înnentyé kötényt köt maga elé; făr dă ~ kötény nélkül

kă hat mint; merzsjé kă, puscă megy, mint a puszkagolyó 2. mint; sî jo, kă sî tu én is, mint te 3. mintegy, körülbelül; kă o vrăbijé dă măré mint egy veréb, akkora 4. mint; kă drăku mint az ördög

kăgyé, kád; kăgye; sză kădă; kăgye; kăzut; kăzsj!/kăgye! II.b I. tn i 1. esik, elesik; ~ dă pă biciglaŭă leesik a biciglről; n-âm kăzut pă kăp! nem estem a fejemre! 2. leesik, le hull; ~ frunzilye lehullanak a falevelek 3. esik, zuhan 4. esik hull (csapadék); ~ zăpădă esik a hó 5. elesik, dől, borul; ~ pă zsjinuc térdre esik 6. elesik (harcban) 7. kiesik, kihull; m-or kăzut gyinci dă lăptyé kiestek a tejfogaim (fog, haj) 8. le hull, lehanyatlik 9. összeesik, összerogy; ~ ună összeesik 10. leborul, esedezik 11. jut, kerül 12. beáll, beköszönt; Ănu-l Nŭu o kăzut pă măré az Újév szerdára esett

kăkă, kăk; kăkă; sză kăsjé; kăkă; kăkăt; kăkă!/kăkăc! I.a vissz h i sză ~; székel

kăl, -j h fn ló; ápukă kăji-n kăr befogja a lovakat a kocsiba; pă kăl îh kălărik lóháton

kăl|d, -dă, -zsj, -gyé I. mn 1. meleg pătă kăldă meleg kenyér 2. forró 3. friss, új; nisj kăld, nisj resjé se hideg, se meleg II. hat melegen

kălkă, kălk; kălkă; sză kălsjé; kălkă; kălkăt; kălkă!/ kălkăc! I.a I. tn i 1. lép, lépked 2. rálép, rátapos; ~ pă pisjor lu sjinyivă vki lábára lép; II. ts i 1. letapos; m-o kălkăt sjinyivă florilye vki letaposta a virágaimat 2. átlép; nu-m ~ prăgusu-l dă usă nem lépi át az ajtó küszöbét

kălyé, kăj n fn út; pă ~ lŭngă hosszú útra

kămför s fn kámför; o pirît, kă ~ u úgy eltűnt, mint a kámför

Kănyizsă Nagykanizsa (Zala megyei helységnév)

kăp, -ity s fn 1. fej; mă daré kăpu fáj a fejem; ku ~u gol hajadonfőtt; dă lă ~ pîn lă pisjaré tetőtől talpig; păstyî ~ a fele fölött; îj dă lu sjinyivă-n ~ fejbe kólint vkit 2. személy, fő; p-on ~ fejenként 3. ész, értelem, fej; ku ~ okos, eszes; n-ăré-n kăp buta; grou dă ~ nehézfejű; 4. előlap fej (érmen); kăp o szkrijitură? fej vagy írás?; dîn ~ fejből, könyv nélkül părestyé dîn kăp! kívülről/fejből mesélj! 5. vminek a feje; -fő ~ dă măsă asztalfő 6. kezdet vminek az eleje; dă lă ~ pîn îh szfărsît az elejétől végig; dă ân az év eleje; ~ végig; Kăp dă kăl lófej (nemzetségnév); nu styu, hŭngyé sztă kăpu-m nem tudom, hol áll a fejem; ajoj, kăpu mnyo! jaj, szegény fejem!; îs je îh ~ sjévă fejébe vesz vmit; s-o pirdut kăpu elvesztette a fejét; n-âm kăzut pă ~ nem estem a fejemre; kăpu îh pár îj cîpă karóba huzatja a fejét; îs punyă kăpu pă sjévă fejét teszi vmire

kăpătă, kăpăt; kăpătă; szá kăpityé; kăpătă; kăpătăt; kăpătă!/kăpătăc! I.a *ts i* **1.** (meg)kap; ~ **bány** pénzt kap **2.** (el)kap, megkap (*betegséget*); **o kăpătăt dă lá sjinyivă bityisug măré** nagy betegséget kapott el vkitől **3. átv** kap, nyer, szerez; **s-o kăpătăt putyere înnăpoj** visszanyerte az erejét

Kăpos Kaposvár (*Somogy megyei helységnev*)

kăr, -urj *s fn* **1.** szekér, kocsi; ~ **ku káj** lovaskocsi **2.** egy szekérnyi, egy kocsiravaló; **on ~ dă gru** egy szekérnyi búza **3.** személygépkocsi, autó; **m-ám lat on ~ nou** vettem egy új autót magamnak; **kărusztă** ez a kocsi

kăré névm **1.** melyik?; ~ **-c trébé?** melyik kell? **2.** ki?; ~ **o foszt alá?** ki volt az? **3.** amelyik **4.** aki, ami; **pă ~** melyiket?

kărnyé *n fn* hús ~ **dă pork** disznóhús; ~ **dă vâkă** marhahús; ~ **vicél** borjúhús; ~ **dă puj** csirkehús; ~ **fjártă** főtt hús

kărp|ăn/kărp|în, -iny *h fn* növ gyertyánfa

kărtyé/kărtyijé, kărc *n fn* **1.** levél; **mînă ~** levelet küld **2.** lap, kártya; **umără dîn kărc** kártyából olvas, jósol; *mesékben:* **tájé kărc pă lumecără** levelet küld a világ minden részére

kăsză, kăsj *n fn* ház ~ **năuă** új ház; **dîn ~ în ~;** házról házra; ~ **dă cîglă** téglaház; **îs vîngyé kăsză** eladja a házát

kăszkă, kăszk, kăszkă; szá kestyé; kăszkă, kăszkăt; kăszkă!/kăszkăc! I.a. *ts i* kinyit, kitát; **îs ~ gură** kitátja a száját **II. szá ~;** **1.** felnyílik, meghasad **2.** tátong; **sză ~ grapăsztă** tátong ez a gödör

kătă/gătă *ksz* mintha; ~ **lăkră, mágă nu fâsjé nyimik** mintha dolgozna, pedig semmit nem csinál

kényvé, kényvé *n fn* könyv; ~ **umără** könyvet olvas; **îs kumpără ~** könyvet vesz

kill|o(u), -evé *s fn* kilogramm; **p-on ~** kilónként; **on ~ dă pîtă** egy kiló kenyér; **k-on ~ māj mult** egy kilóval több

kingy|o, -evé *s fn* **1.** törölköző **2.** törölkendő

kipijar|ă, -é *n fn* áll öz, özike

kirăl, -urj *s fn* király; ~ **u-l măré dă cără** a nagyhatalmú király

kirilică, kirilic *n fn* királynő

kiszkiny|o, -evé *s fn* **1.** fejkendő; **partă ~** kendőt hord **2.** zsebkendő

kit *ld kît*

kîtră *ld kîtră*

kîtyus/kîcus-(*csak számnevek előtt*) mind-; **kityusdăuă fetyé** mindkét lány; **kîcusdujinsj/kîtyusdujinsj** mindketten; ~ **pătru** mind a négyen

kivirlestyé, kivirlészk; kivirli; szá kivirlăszkă; kivirle; kivirli; kivirlestyé!/kivirlic! **IV. c** **I. ts i** **1.** (meg)kever **2.** összekever **II. szá ~;** összekeveredik; **ku sjinyivă szá ~** összekeveredik vkivel

kîmp, urj *s fn* 1. mező 2. *állandósult szókapcsolatban*: **merzsjé pã** ~ kakilni megy

kînd I. *hat* mikor?; ~ **áj nãszkut?** mikor születél? II. *ksz* amikor, mikor; **dã** ~ amióta; **nisj** ~ soha; **pã** ~ amíg; **n-ám** ~ nincs rá időm, nincs, mikor 2. miután; ~ **ám szfãrsît** miután végeztem 3. amint, mihelyt

kîntã, kînt; kîntã; szã kîntyé; kîntã; kîntãt; kîntã!/ kîntãc! I.a I. *tn i* 1. énekel, dalol 2. szól, hangot ad; ~ **kukosu** a kakas kukorékol II. *ts i* 1. elénekel, eldalol 2. megénekel; **ásã zsakã, kum îj kîntã** úgy táncol, ahogy füttyülnek neki

kîntyilk, -sj *h fn* dal, ének; ~ **dã bãjãs** beás dal

kînvã *hat* valamikor; ~ **în pãduré sãgyeny** valamikor az erdőben laktunk

kînyé, kîny *h fn* kutya, eb; ~ **krunt** harapós kutya; **álãtrã kînyilye** ugat a kutya

kîrbløj,- ajé *s fn* krumpli, burgonya; ~ **friptyé** sült krumpli; ~ **fertyé** főtt krumpli; **zãmã dã** ~ krumplileves; **kãzsã dã** ~ krumplihéj; **kurãcã** ~ krumplit hámozt

kîrkã *n fn* **în** ~ háton; **je î** ~ hátára vesz

kîrplã, -é *n fn* 1. pelenka; **szpãlã kîrpilye** mossa a pelenkát 2. rongy

kît/kit¹ *hat* 1. mennyire; ~ **l-ám ástyiptãt** mennyit vártam őt 2. **ãtit, ...** ~ annyira, ... amennyire; **ãtit zbirãm, ~ putyem** annyira kiabáltam, amennyire tudtam

kît/kit² *ksz* 1. amíg, ameddig; ~ **véz** ameddig ellãtsz 2. mihelyt, amint; ~ **pot, mã duk**, amint tudok, megyek 3. amennyire, ahogy; ~ **jo styu** amennyire én tudom

kît/kit³, kîtã/kitã, kíc/kic, kîtyé/kîtyé *mn* 1. hány, mennyi, milyen sok; ~ **ã dobã-j?** mennyi idő van? 2. mekkora, milyen nagy; ~ **dã mãré-j fãtãje!** milyen nagy az a lány!

kîtrã/kîtrã/kãtré *vsz* 1. felé, irányába 2. felé, tájban (*idő*); ~ **pãtru** négy felé 3. **dã** ~; felől, irányából; **dã** ~ **Pisju** Pécs felől

klãngã, klãnzsj *n fn* 1. leveles hajtás 2. faág

klér *ld* krér

klinsj, -urj *s fn* kilincs; ~ **dã usã** ajtókilincs

klopot, klopotyé *s fn* 1. harang; **trãzsjé klopotu** harangoznak 2. harangszó; **bãtyé klopotu** harangoznak 3. kolomp

klojskjã, klosty *n fn* kotlós; ~ **sãgyé pã auã** ül a tojásokon

klusjestyé; klusjész; klusji; szã klusjãszkã; klusje; klusjit IV.c I. *tn i* 1. kotlik II. **szã** ~; megromlik, megbüdösödik; **ou sz-o klusjit** megbüdösödött a tojás

koj, kajé *s fn* here

kok *ld* kasjé

Kokã József

kolc, -urj *s fn* 1. agyar; **s-ãrátã** ~ urilye kimutatja a foga fehérjét 2. sarok, él, hegye; **ku** ~ **firëzulu** a fűrész élével

kopt, kaptă, kopc, kaptyé *mn* 1. megsült, sült; **kîrboj kopt** sült krumpli 2. kisütött, megsütött; **kulák kopt** kisütött kalács

korb, -j *h fn* holló; **cujestyé, ká ~ u** károg mint a holló; **nyégru-j, ká ~ u** fekete, mint a holló; *állandósult szókapcsolat* **trázsje ká ~ u** sokat dohányzik

kosjilnă, -ny *n fn* ól; **~ dă găjiny** tyúkól; **ká kosjină dă porsj** mint a disznóól

kot, -urj *s fn* 1. könyök; **m-ám luvit ~ u** bevertem a könyökömet 2. sarok; **lá ~ u-l dă ulyică** az utcasarkon 3. kanyar; **plyin ku ~ urj** kanyargós; **koturj-moturj** nem tiszta úton

krăgyincălt, -tă, -c, -tyé *ld înkrăgyincăt* *mn* 1. makacs, csökönnyös; **~ ká măgăru** makacs, mint a számár 2. akaratos

krák, -urj *s fn* 1. (fă)ág, gally 2. a szára valaminek; **~ dă sjarik** nadrágszár 3. ág, elágazás

krăpă, krăp; krăpă; sză krepé; krăpă; krăpăt; krăpă!/krăpăc! I.a I. *tn i* 1. reped, hasad 2. elpattan, szétreped, szétszakad; **îj ~ fere** szétpukkan az epéje 3. kirepedezik, kicserepesedik; **îj ~ pelye dă vînt** kirepedezik a bőre a széltől 4. megdöglök, felfordul; **lá sză-j krepé inyimă!** hadd dögljön meg! 5. megpukkad, pukkadozik; **~ dă mirg** szétpukkad a méregtől II. **sză ~**; 1. reped, hasad 2. szétszakad, elszakad

krăsztă, krestyé *n fn* taréj; **~ dă kukos** kakastaréj

krăsztăvetyé, krăsztăvéc *h fn* uborka, **ăkrestyé ~** uborkát savanyít

kréc, krăcă, kréc, krecé *mn* göndör; **păr ~**; göndör haj

krér/klér, -j *h fn* agyvelő, ész; **~ dă găjina** a tyúk esze

krestyé, krész; krestyé; sză krăszkă; kristye; kriszkut; krestyé!/kristyéc! II.a I. *tn i* 1. nő; **~ kă buretyé** nő, mint a gomba 2. (fel)nő, növekedik; **sză krésty máré!** nagyra nőj! 3. nevelkedik 4. megnő, kinő 5. nő, gyarapodik II. *ts i* felnevel; **mămă măstyajé l-o kriszkut** mostohaanya nevelte fel

krestyil, -tyé *s fn* fejtető, fejbúb; **ásă mă daré-n ~** úgy fáj a fejem búbja

Krisjun, -urj; Krisju|n -ny *s fn* karácsony; **~ alb** fehér karácsony; **~ nyégru** fekete karácsony; **lá ~** karácsonykor; **pă ~** karácsonyra

kristăr, -é *s fn* pohár; **~ dă ujăgă** üveg pohár, **on ~ dă apă** egy pohár víz; **~ zdrubit** összetört pohár; **~ stîrb** csorba pohár

kriszku|t, -tă, -c, -tyé *mn* 1. megnőtt 2. felnőtt; **kupij kriszkuc** **aré** felnőtt gyerekei vannak

kru|d, -dă, -zsj, -gyé *mn* nyers, sületlen; **pită ~**; sületlen kenyér

krun|t, -tă, -c, -tyé *mn* 1. rossz; **ásă ~ aj, kă drăku** olyan rossz, mint az ördög 2. csintalan

krupis-j, h fn 1. fedő; **~ dă tyigăjé** a lábas fedője; **dă szub ~** a fedő alatt 2. fedél

krusjé, krusj *n fn* 1. kereszt; **zsară pă ~** esküszik a keresztre; **hăsztă-j ~** esküszöm!

kruszk|ă, -é/krusty *n fn* nászasszony

kruszk|u, -i *h fn* nász; ~ **mnyo!** nászuram!

ku vsz **1.** -val, -vel; ~ **mínyé** velem, ~ **toc** mindenkivel **2.** -val, -vel; (eszköz) ~ **mîná** kézzel, ~ **gézäsu** vonattal **3.** -ú, -ű, -os, -es, -ös; ~ **utyenyé** szemüveges, ~ **pär lung** hosszú hajú **4.** -ig, át, keresztül; ~ **lunyilye** hónapokig, ~ **ány** évekig **5.** -va, -ve, -an, -en; **ku szîlä** unszolva; ~ **vojé** örömmel; **ku fälä** boldogan

kucätajé, kucätöj *n fn* vonókés

kucîlt, -tyé *s fn* kés; ~ **dä pestyé** halkés; ~ **u-l máré** a nagykés

kuj, -é *s fn* szög; **bátyé** ~ **în fäl** szöget üt a falba

kujb -urj *s fn* fészek; **îs fäsje** ~ fészket rak; **îj sztrikä** ~ **u** szétrombolja a fészket; **kujb dä krukusztrîsj** gólyafészek

kuk, -urj *s fn* kakukk; **kîntä puju** ~ **-uluj** énekel a kakukkfíóka

kukos, -j *h fn* kakas; ~ **nyégri** fekete kakasok; **kîntä** ~ **u** kukorékol a kakas

kukujestyé, kukujész; kukujj; szá kukujászkä; kukuje; kukujît; kukujj!/kukujjic! IV. c *tn i* gubbaszt; ~, **kä puju**; gubbaszt, mint a csirke

kukurél, -j *h fn* **1.** ibolya (*Tolna m.*); **ádunä** ~ ibolyát szed **2.** hóvirág (*Baranya m.*)

kukuriskä, kukuristy *n fn* szentjánosbogár

kukuruz *s fn* **1.** kukorica; **on káp dä** ~ egy kukoricacsó; **zdrumikä** ~ kukoricát morzsol **2.** kukoricaföld

kukusztrîjk, -sj *h fn* gólya; **or vinyît kukusztrîsji** megjöttek a gólyák

kulájk, -sj *h fn* kalács; ~ **ku mák** mákos kalács; ~ **ku nusj** diós kalács; ~ **duszpît** kelesztett kalács; **kasjé** ~ kalácsot süt

kulkä, kulk; kulkä; szá kulsjé; kulkä; kulkät; kulkä!/kulkäc! I.a *ts i* **1.** altat; **îs** ~ **fätä** altatja a lányát **2.** lefektet II. **szä** ~; **1.** alszik **2.** lefekszik **3.** hál, éjszakázik

kulkält, - tä, - c, -tyé *mn* alvó, háló; **láptyé** ~ aludttej

kulyib|ä, -é *n fn* kunyhó, kalyiba; **îm pikä kulyibä** beázik a kunyhóm

kum¹ *hat* **1.** hogyan, miképpen; ~ **kusztäc?** hogy megy a sorotok?, hogy vagytok? ~ **tyé tyámä?** hogy hívnak? **2.** mennyire; ~ **ástyáptä** mennyire várja **3.** mennyiért?; ~ **lyé dáj** hogy adod? mennyibe kerül? **4.** tessék?; mi?; hogyan?

kum² *ksz* **1.** hogy, hogyan; ~ **ár fi, dákä** ... hogy lenne, ha ...; **2.** hogy; **nisj** ~ sehogy; **3.** ahogyan, amint; ~ **áj zîsz** ahogy mondtad; ~ **vij vinyi** ahogy megjössz; **kum o lászät, ás-aflät** ahogy hagyta, úgy találta

kumänälk, -sj *h fn* kalap; **îs rägyikä** ~ **u** megemeli a kalapját; **îs bätyé** ~ **u dä pämin**t földhöz veri a kalapját; **je-c zsjosz** ~ **u!** vedd le a kalapodat!

kumäträ, kumitré *n fn* komaasszony

kumättru, kumitri *h fn* koma

kur|auă, -elyé *n fn* **1.** nadrágszíz; **s-ásztrînzsjé kurauă** megszorítja a nadrágszíját **2.** szíz; **~ dă sjász** óraszíz

kuréty *s fn* savanyú káposzta; **~ ku kárnyé** húsos káposzta

kurkos, -urj *s fn növ* galagonya

kurmăzîsj *hat* keresztben; **krusjîsj** **~** keresztül-kasul

kur|tyé, -c *n fn* **1.** kastély **2.** palota; **~ dă királ** királyi palota **3.** birtok **4.** uradalom

kusáré, kusărj *n fn* **1.** kosár; **~ dă zsorz** vesszőkosár; **băgă-n** **~** beletesz a kosárba; **o kusáré dă urzîsj** egy kosár csalán; **zburtusjestyé-n** **~** kosárba dob

kuszător *s fn* ón, cin; **bány dă** **~** ónpénz

kuszestyé, kuszăszk; kuszî; **sză kuszăszkă; kusze; kuszît; kuszestyé!/kuszîc!** *IV.d ts i* kaszál; **~ fîn** szénát kaszál; **~ pă rît** kaszál a réten

kuszîcă, kuszîc *n fn* hajfonat, copf; **făr dă** **~** hajfonat nélkül; **~ lungă** hosszú copf

kuszt, -urj *s fn* élet; **în** **~** élő, létező; **înkă în** **~** **ăj** még életben van; **în** **~u mnyo** az én életemben; **îs dă** **~u pântru sjévă** életét adja vmiért; **hungyé kusty?** hol élsz?; **o rămăsz în** **~** életben maradt; **~ amăr avut** keserű élete volt **2.** létezés; **îj dă** **~** életet ad vkinek, megszületik **3.** megélhetés; **~ grou aré** nehéz a megélhetése **4.** életmód; **ku plyin dă kuszt** tele életerővel

kusztă, kuszt; kusztă; **sză kustyé; kusztă; kusztăt; kusztă!/kuszăt!** *I.a I. tn i* **1.** él; **~ bînyé** jól él; **~ pă gîtu lu sjînyivă** vki nyakán él, élösködik; **pîn jo kuszt** míg én élek **2.** megél (**dîn**) *vmiből*; **~ dîn băny misj** kis pénzből él **3.** fennáll, létezik *II. ts i* **1.** él **2.** átél; **mult ro o kusztăt** sokat rosszat átél

ku|tyé, -c *n fn* fenőkő, kaszakó

kuvérgă, kuvérzsj *n fn* **1.** ernyő **2.** sátorponyva **3.** nyári kunyhó

kuszolk, -sj *h fn* bunda, suba; **săgyé pă** **~**; ülnek a subán; **sz-ásztupă ku** **~** bundával takarózik

L

l- *ld îl*

la *ld je*

la|t, -tă, -c, -tyé *mn* **1.** megvett **2.** megfogott, megragadott **3.** felvett; **pingo** **~** felvett fillér

lăcestyē, lăcēszk; lăcî; sǎ lăcásză; lăce; lăcît; lăcestyē!/lăcîc! IV.b I. *ts i* 1. kiszélesít 2. kinyújt, kitágít; ~ **ticéj** tésztát nyújt II. **sǎ** ~; kiszélesedik, kitágul 2. elterül, szétterül 3. elnyúlik, elterül

lăcî|t, -tǎ, -c, -tyé mn 1. kiszélesített 2. kinyújtott, kitágított; **retes** ~ nyújtott rétes 3. széterített; **mǎzǎrē lăcî|tǎ** szétterített bab

lăpădă|t, -tǎ, -c, -tyé mn 1. levetközött, levetköztetett; **păpusă lăpădă|tǎ** levetköztetett baba 2. meztelen, csupasz 3. levetett; **calyé lăpădă|tyé** levetett ruhák

lătur|ǎ, -j n fn moslék; **zburtusjestyé-n** ~ moslékba dob

lá vsz 1. -ban, -ben; **lá boltǎ lukrǎ** a boltban dolgozik 2. -ba, -be; **merzsjé lá irodǎ** az irodába megy 3. -hoz, -hez, - höz; **lá urtǎku-m mǎ duk** a barátomhoz megyek; **lá mumǎ sǎ ályǎrgǎ** az anyjához szalad 4. -nál, -nél; **lá noj gosty ǎsz** nálunk vendégek vannak 5. -kor; **lá zesjé sjǎszurj** tíz órakor; **lá pásty** húsvétkor

lăbus|ǎ, -é/lăbusj n fn lábas ~ **îngurî|tǎ** lyukas lábas; **punyé lăbusǎ pǎ fok** felteszi a lábast a tűzre

lăkră|ǎ, lăkrimj n fn 1. könny; **îj kurǎ** ~ **dîn oty** folyik a könnye 2. csepp 3. sírás, könnyek; **ku lăkrimj î|n oty** könnyes szemmel

lănc, -urj s fn lánc; ~ **dǎ ǎrzs|jint** ezürtlánc

lăpădǎ, lăpăd; lăpădǎ; sǎ lăpizsjé lăpădǎ; lăpădă|t; lăpădǎ!/lăpădăc! I.a I. *ts i* 1. levet; ledob magáról /*ruhát*/ **s-o lăpădă|t sjariku** levetette a nadrágját 2. ledob lehajít 3. vedlik (*állat*); **îs** ~ **pelye** levedlik 4. (le)hullat (*lombot*) 5. levetköztet II. **sǎ** ~; levetkőzik

lăptyé s fn tej; ~ **kulkăt** aludttej, ~ **dǎ vǎkǎ** tehéntej; **gyîntyé dǎ** ~ tejfog; **be on kristǎr dǎ** ~ iszik egy pohár tejet

lǎr|g, I. mn, - gǎ, -zsj, -zsj 1. széles; **ulyicǎ lǎrgǎ** széles utca; **sjarik** ~ bő nadrág 2. bő; **subǎ lǎrgǎ** bő kabát 3. tágas; **szobǎ lǎrgǎ** tágas szoba II. *hat* 1. szélesre, tágra 2. szélesen

lăszǎ; lăsz; lăszǎ; sǎ lăsjé; lăszǎ; lăszăt; lăszǎ!/lăszăc! I.a I. *ts i* 1. hagy 2. halogat; ~ **pǎ mînyî**; holnapra hagy; ~ **pǎ vǎrǎ** a nyárra halaszt 3. elhagy, otthagyt; **l-o lăszăt cîgănkǎ** elhagyta a felesége 4. cserbenhagy, elhagy; **m-o lăszăt putyere** elhagyott az erôm 5. abbahagy, leszokik; **o lăszăt trǎszu** abbahagyta a dohányzást 6. lehangy, elhangy; **mǎ** ~ **pǎ kǎlyé** lehangyott az úton 7. meghagy; ~ **ocǎrǎ mǎnkǎrē** hagy egy kis ennivalót 8. ráhangy; **kutotu** ~ **pǎ jél** mindent ráhangy 9. öröklhangy; **j-o lăszăt o kǎszǎ** öröklhangyott neki egy házat 10. hagy, enged; ~ **sǎ plîngǎ** hagyja, hogy sírjon 11. ereszt, szabadon enged 12. lehajt II. **sǎ** ~; 1. hagyja magát 2. elengedi magát 3. rábizza magát; ~ **tyé pǎ mînyé!** bizd rám magad! 4. leereszkedik, lehangy; **sǎ** ~ **zsjosz pǎ funyijé** kötélén ereszkedik le

lǎ|t, -tǎ, -c, -tyé mn 1. széles; **ku umirj lǎtyé** széles vállú; **rotyijé** ~ **ǎ** széles szoknya 2. lapos

lics|o, -evé s fn lecsó; ~ **ku puj** csirkés lecsó; ~ **ku pînyé kǎldǎ** lecsó meleg házi kenyérral

ligill|o, -evé s fn legelő; **umblǎ pǎ** ~ legelőre jár

ligvǎr, -urj s fn lekvár; ~ **dǎ prunyé** szilvalekvár; **o lyîngurǎ dǎ** ~ egy kanál lekvár

Lîná Ilona

lipigylo, -evé *s fn* lepedő; ~ **álb** fehér lepedő; ~ **imosz** piszkos lepedő; **ádă-m on** ~ **tyiszt!** hozz nekem egy tiszta lepedőt!

livigo *s fn* levegő; ~ **tyiszt** tiszta levegő; **zbară-n** ~ a levegőbe repül; **ku grou** **îs trázsje** ~ nehezen vesz levegőt

lîngă *elölj* **1.** mellett; ~ **ublok** az ablak mellett; **dă lîngă mînyé** mellőlem **2.** mellé; **pă lîngă kîrboj māj sjévá** a krumpli mellé még valamit

lok, -urj *s fn* **1.** hely; **îs fásje** ~ utat tör magának, **săz pă loku-c!** ülj a helyedre!; **sztă î** ~ egy helyben áll; **dîn** ~ helyből; **pûnyé pă loku-j!** tedd a helyére! **2.** telek, birtok; ~ **dă kásză** házhely **4.** helység, település **5.** *átv* állás, rang, hely(zet); **áré** ~ **sză lukré** van munkahelye; **în loku to** a te helyedben

lony ld je

loptă¹, **loptyé** *n fn* **1.** labda; **sză zsakă ku** ~ labdázik; **zburtusjestyé loptă** eldobja a labdát

loptă², **lopt**; **luptă**; **sză luptyé**; **luptă**; **luptăt**; **loptă!/luptăc!** I.a *visszh i* **1.** birkózik **2.** küzd, viaskodik; ~ **ku urtăku-s** viaskodik a barátjával

lor *névm* **1.** nekik **2.** (á) övék; **á lor kupij** az ő gyerekeik

lotru, **latră**, **lotri**, **latré** *mn és fn* tolvaj; **sjinyé-j lotrulá?** ki az a tolvaj?

loză *n fn* nemzetség, leszármazási csoport; **sjé fel** ~ **jesty?** milyen nemzetségbe tartozol?

luj *névm h* **1.** az övé; **fátá luj** (*h*) az ő lánya **2.** neki, -nak, -nek; **luj j-ám ázsutăt** neki segítetttem

lukră, **lukru**; **lukrá**; **sză lukré**; **lukrá**; **lukrăt**; **lukră!/lukrăc!** I.a *tn i* **1.** dolgozik; **tătă zuă** ~ egész nap dolgozik; **binyé** ~ jól dolgozik **2.** üzemel **3.** működik **II. ts i** megmunkál

lukru *s fn* munka; ~ **grou** nehéz munka; ~ **măré** nagy munka; ~ **usuré** könnyű munka; **sjarik dă lukru** munkásnadrág; **zuă dă lukru** nunkanap; **în lukru-j** munkában van; **s-ápukă dă** ~ munkához lát, nekikezd; **o szfărsît lukru** befejezte a munkát; **făr dă** ~ munka nélkül

lulă, -lyé *n fn* pipa; **trázsje dîn** ~ pipázik; **tăbăk dîn** ~ pipadohány

lume *n fn* **1.** világ; **pă lume albă** a kerek világon; **pîn îj lume sî pămîntu** míg a világ világ **2.** nép **3.** sokaság, tömeg; **multă lume-j akulo** sok ember van ott; **pă lumecără** az egész világon

lumecără *n fn* földkerekség, az egész világ; **pă** ~ az egész földkerekségen; **lumecără misjunyestyé** hazudik az egész világ

lumijnă, -ny *n fn* **1.** fény; **lumină dă oty** a szeme fénye; **o răză dă** ~ fénysugár **2.** lámpa **3.** gyertya **4.** világosság; **vegyé** ~ napvilágot lát **5.** világítás; **ácică lumină** villanyt gyűjt; **ástyînzsjé lumină** leoltja a villanyt

lumpăs, -urj *s fn* lámpa; **ácică** ~ **u!** oltsd fel a lámpát!

lună, luny *n fn* **1.** hold ~ **plyină** telihold; **lá** ~ holdfényben **2.** hónap **o** ~ **dă zilyé** egy (álló) hónap; **în lună, sj-o trikut** az elmúlt hónapban; **d-o** ~ egy hónapja; **ku lunyilye** hónapokig **3.** *csak a tsz alak:* hétfő; **luny m-oj dუსjé lá voj** hétfőn elmegyek hozzátok

lunlg, -gă, -zsj, -zsj *I. mn* **1.** hosszú; **ány lunzsj** hosszú évekig; **păr lung** hosszú haj **2.** *átv* hosszadalmas, hosszas **II.** *hat* hosszasan, sokáig; **mînă lungă áré** messzire elér a keze

luntr|ă, -é *n fn* **1.** csónak **2.** tutaj

luny *n fn* hétfő; **luny m-oj dუსjé lá voj** hétfőn elmegyek hozzátok

lunyikă, lunyik; luyikă; szá luyisjé; luyikă; luyikăt; luyikă!/luyikăc! *I.a I. tn i* **1.** csúszik csúszkál; ~ **pă gyăcă** csúszkál a jégen **2.** siklik; **binyé ~ szányije** jól siklik a szán **3.** megcsúszik **4.** félrecsúszik, kicsúszik (*átv is*); **j-o luyikăt kusztu** félresiklott az élete **5.** csúszik; **binyé ~ bere pă mănkăré** jól csúszik a sör az ételre **II. tn i** csúsztat, siklat

lunyik|os, -asă, -osj, -asjé *mn* **1.** csúszós, síkos; **drik** ~ csúszós úttest **2.** sikló, csúszó

lup, -j *h fn* farkas; **o szkăpăt dîn gură lupuluj** ép bőrrel megúszta, megmenekült

lupătă, lupăc *n fn* lapát; **punyé pă** ~ lapátra tesz

lultă, -tyé *n fn* hegedű

lutás, -j *h fn* zenész; ~ **kunuszku** közismert zenész

lutyestyé, lutyész; lutyi; szá lutyásză; lutyę; lutyit; lutyi!/lutyic! *IV. c I. tn i* hegedül; **mîndru** ~ szépen hegedül **II. ts i** elhegedül, eljátszik; **lutyestyé-m on kîntyik!** hegedülj el egy dalt nekem!

luvestyé, luvész; luvj; szá luvásză; luvę, luvit; luvj!/lujic! *IV.a I. ts i* (meg)üt, (rácsap); ~ **pă măsă** az asztalra csap; **l-o luvit ku pălmă** megpofozta **II. tn i** **1.** csap, ver **2.** (bele)csap, (bele)üt; **o luvit ménku în sjévă** beleütött a villám vmibe **III. szá** ~; **1.** megüti magát; **ty-áj luvit?** megütötted magad? **2.** (**dă**) beleütközik, nekiütközik; **sz-o luvit dă fál** falnak ütközött

lujit, -tă, -c, -tyé *mn* **1.** ütött; **lyémn ~ dă ménku** villámsújtotta fa **2.** ütődött

luyitur|ă, -j *n fn* ütés; ~ **măré** nagy ütés

Ly

ly- ld lyé

lyágă, lyég; lyigă; szá lyezsjé; lyigă; lyigăt; lyágă!/lyigăc! *I.a I. ts i* **1.** köt, kötöz; ~ **pă nod** csomóra köt **2.** megköt, összeköt; **is ~ păru** összeköti a haját **3.** beköt; **ij ~ otyi lu sjinyivă** beköti a szemét vkinek **4.** kiköt, odaköt; ~ **kălu lá lyémn** kiköti a fához a lovat **5.** összeköt, összefűz; **is ~ kusztu ku jél** összköti az életét vele **6.** odaerősít, megköt **III. szá** ~; **1.**

összekötődik, egybekapcsolódik **2.** kötődik **3.** ráakaszódik **4.** megakad, akadozik; **szã** ~
lyimbã-n gurã-m akadozik a nyelvem

lyãgãnä, lyãgãn, lyigãnä; szã lyezsjinyé; lyigãnä, lyigãnát; lyãgãnä!/lyigãnäc! I.a I. *ts i*
ringat; **îs** ~ **mãkãtyëlu** ringatja a kicsinyét **II. szã** ~ ; **1.** ringatózik **2.** hintázik; **szã** ~ **pã**
zsinutyilye-m hintázik a térdemen **3. átv** ringatja magát

lyezsjé, lyézs *n fn* törvény; **înnentyé lu lyezsji** a törvény előtt; **în numilye lyezsji** a törvény
nevében

lyé /ly- névm 1. őket; **lyé kunosty?** ismered őket?; **lyé vigyéc?** látjátok őket? **ly-ány dusjé pã**
fetyilyestyé elvinnék ezeket a lányokat **2.** nekik; **ly-ám dát** adtam nekik

lyémn, lyemnyé s fn 1. fa; **dîn** ~ fából való ~ **dã visîn** meggyfa **2.** tűzifa; **ádunã lyemnyé dã**
fok tűzifát szed; **punyé lyemnyé pã fok** fát tesz a tűzre

lyésznyilk, -kã, -sj, -sjé I. mn olcsó; **kãrnyé lyésznyikã** olcsó hús **II. hat** olcsón; ~ **ám kumpãrát**
sjévã olcsón vásároltam vmit

lyigãn|o, -ãvé s fn bölcső; ~ **dîn lyémn** fabölcső; **lyãgãnä** ~ **u** ringatja a bölcsőt

lyij névm neki (*n*); **j-ám lat** ~ **sjévã** vettem neki (*n*) vmit; **szã nu-j szpuj** ~ meg ne mond
neki

lyimb|ã; -é n fn 1. nyelv (testrés) **îj klîmbîjé lyimbã;** lóg a nyelve; **lyãgã-c lyimbã!** tartsd a
szád! **sz-o dãzlyigãt lyimbã-j** megoldódott a nyelve; **îs szkatyé lyimbã** kinyújtja a nyelvét;
pã ~ **mi-j** a nyelvemen van; **cînyé-c lyimbã-n gurã!** vigyázz a szádra! **2.** nyelv, beszéd; ~
dã bãjãs beás nyelv **3.** nyelv (*tãrgyé*); ~ **dã cipilyisj** a cipő nyelve

lyimb|nã, -ny n fn darázs; ~ **gãlbinã** sárga darázs

lyimbri|k, -sj h fn bélféreg, bélgiliszta

lyimbrik|osz, -aszã, -osj, -asjé mn bélférges

lyincsé n fn lencse; **zãmã dã** ~ lencseleves; **on tãjr dã** ~ egy tál lencse

lyingur|ã, -é n fn kanál; ~ **dã mãnkãt** evőkanál; **o** ~ **dã láptyé** egy kanál tej; **ku** ~ **mãré**
nagykanállal; **fãr dã** ~ kanál nélkül

lyingusestyé, lyingusész; lyingusã; szã lyingusászã; lyingusã; lyingusát;
lyingusestyé!/lyingusic! IV. c. I. *tn i* hízeleg **II. szã** ~ ; nyalizik, behízeli magát; **pã lîngã**
jél szã ~ körülötte nyalizik

lyingy|k, -sj h fn csikló

lyingy|nã, lyingyiny n fn áll serke, kîndã dîn ~ **szã fãsjé pãduty, tãré piskã szólás** mire a
serke tetűvé válik, nagyot csíp

lyinzsjé, lying; lyinzsjé; szã lyingã; lyinzsje; lyinsz; lyinzsjé!/lyinzsjéc! III.b I. *ts i* **1.** nyal
2. megnyal, nyalogat; **îs** ~ **buzilye** megnyalja a szája szélét; **ci-j** ~ **zsjezsjit** megnyalod az
ujjad **4.** kinyal, lenyal; ~ **tãjr** kinyalogatja a tányért **3.** hízeleg, nyal (*vkinek*) **II. szã** ~ ;
nyalják-falják egymást; *kedveskedő kifejezések:* **lyingu-c gurã!** eszem a szádat! **lyinzsi-ty-**
ás! ennélek meg!

lyipeštyé, lyipész; lyipi; szá lyipászkă; lyipe; lyipit; lyipi!/lyipic! IV. c I. ts i 1. tapaszt, sároz 2. odatapaszt, odanyom 3. ragaszt II. szá ~ ; ragad, tapad
lyipijt, -tă, -c, -tyé mn 1. tapasztott; kulyibă lyipită tapasztott sárkunykó 2. ragasztott

M

-m ld îm

m- ld mă

maj hat majd

malyé I. mn moj 1. lágy; ou ~ lágy tojás 2. lágy, friss, puha; pită ~ friss kenyér 3. nedves, vizenyős (talaj) 4. kényes, elpuhult 5. lágy, enyhe, szelíd 6. szelíd, nyájas, elnéző 7. engedékeny, határozatlan; nu fij ásă ~ ku jėj! ne légy ilyen engedékeny velük! II. hat 1. lágyan 2. szelíden, csendesen 3. erőtlenül, engedékenyen

mară, morj n fn malom; ~dă vînt szélmalom; szólás noj nyisz într-o mară egy malomban örölünk

martyé, morc n fn 1. halál pă ~ -j a halálán van; făr dă ~ halhatatlan, pîn dă zuă dă ~ a halál napjáig; dă ~ -j pântru jél odavan érte

masă, masă/masă n fn 1. nagymama 2. anyóka, nénike

mă duk ld duşje

mă¹ névm engem Roză mă tyămă engem Rozinak hívnak; jél mă plăşje ő szeret engem

mă² isz hej!, hé! ej!

mă³ ld jo

mă-mmărit ld îmmărită

mă-nszor ld înszară

măduă n fn csontvelő; osz ku ~ velős csont

măgăr, -j h fn szamár; kînd nu-j kál, sî ~ u-j bun ha ló nincs, a szamár is jó; tuseştyé, kă ~ u úgy köhög, mint a szamár

măj! voc (h); fá! (n) te!, héj! (megszólításnál, üdvözlésnél) Bună zuă, măj! Jó napot (te)! kum jesty, fá! hogy vagy?

măkătyél, măkătyîkă, măkăcéj, măkăcelyé I. mn 1. apró, pici; áré o fătă ~ van egy pici lánya 2. kicsike II. fn apróság, csöppség; măkătyélu mnyo! csöppségem!

mălăj s fn 1. kukoricaliszt 2. sült málé

mămălyigă, -zsj n fn 1. puliszka 2. dödölle

mănînkă (mănînk, mănînsj, mănînkă, mănăny, mănăc, mănînkă); **mănkă**; **sză mănînsjé**; **mănkă**; **mănkăt**; **mănînkă!/mănkăc!** I.a I. *ts i* **1.** eszik, megesz; **n-áré, sjé sză** ~ nincs mit ennie; **n-ám mănăc buréc!** nem ettem bolondgombát!; **mănkă-ty-ás!** egyem a lelked! **2.** felfal; **ár mănăc pă sjînyivă dă vju** elevenen felfalna vkit **3.** elnyel, lenyel; **o ~ ku otyi** majd elnyeli a szemével **4.** elnyel, elharap (*szót, szótagot*) **5.** (*átv is*) rág, mar; tönkretesz; **îs ~ ungyilye** rágja a körmét; **îj ~ kăpu lu sjînyivă** vkit tönkretesz; **îj ~ szuflyitu** rágja a lelkét vkinek, nem hagy nyugtot vkinek **6.** eltékozol, elfecsérel; ~ **bănyi** szórja a pénzét **7.** elpusztít, felőröl, felemészt; **îm ~ kusztu** pokollá teszi az életem, sírba visz **8.** viszket; **mă mănînkă pălmă** viszket a tenyerem **9.** elvisel, eltűr, lenyel **II. tn i** táplálkozik, étkezik, eszik **III. sză** ~; marják, eszik egymást, veszekednek; **mănînkă-l foku!** a tűz égesse el! **mănînsj-o păgubă!** a pusztultat vigye el! **mănînsjé-l ménku!** a villám csapjon bele!

mănkă|áré, -ărj *n fn* **1.** evés, étkezés; **lá tată** ~ minden étkezéshez **îj dă** ~ enni ad, etet **2.** étel, ennivaló ~ **kăldă** meleg étel; ~ **resjé** hideg étel

mănkă|t, -tă, -c, -tyé *mn* **1.** megevett; **pîtă mănăcătă** megevett kenyér **2.** kimart, kirágott **3.** tönkretett elpusztított; **m-or mănăcăt kusztu** tönkretették az életemet

mănusă, mănus *n fn* **1.** kesztyű; **făr dă** ~ kesztyű nélkül; **îs je szusz mănusilye** felveszi a kesztyűjét **2.** fül; ~ **dă tyigăjé** a lábas füle

mănyijé *n fn* düh, harag

mănyij|osz, I. mn -asză, -osj, -asjé haragos, sértődött; **dă sjé jésty** ~? miért vagy haragos? **II. hat** haragosan, sértődötten

măny|o, -evé *s fn* nyél; ~ **dă szăpă** a kapa nyele

măr¹, meré *s fn* **1.** alma **2.** almafa; **nu szăré măru dăpărtyé dă lá trupină** alma nem esik messze a fájától

măr², mérj *h fn* almafa

mărăsju|nă, -ny *n fn* **1.** tüske, tövis **2.** tüskebokor; **săgyé kă pă mărăsjuny** tükön ül; **m-o mpunsz mărăsjună** megszúrt a tüske

măr|éc/îmmăréc, I. mn -ăcă, -éc, -ecé **1.** büszke, gögös; **fătă mărăcă/îmmărăcă** büszke lány **2.** hetyke **II. hat** **1.** büszkén **2.** hetykén; **sjé māj** ~ **merzsjé** milyen hetykén megy

Mărijé Mária

mărită, mărit; mărită; sză mărityé; mărită; mărităt; mărită!/mărităc! I.a I. *ts i* férjhez ad **II. sză** ~; férjhez megy

mărmîn|tyé, -c *n fn* temető; **merzsjé-n** ~ kimegy a temetőbe; ~ **măré** nagy temető

mărunt **I. mn -tă, -c, -tyé** **1.** apró; **kupij mărunc** apró gyerekek; **băny mărunc** aprópénz **2.** kicsi **3.** jelentéktelen; **báj** ~ jelentéktelen probléma, kis ügy **II. hat** **1.** apróra **2.** rövidre **3.** aprón

măruntă, mărunt; măruntă; sză măruntyé; măruntă; măruntăt; măruntă!/măruntăc! I.a *ts i* **1.** felaprít, apróra vág; ~ **murkoju** felaprítja a sárgarépát, ~ **lyemnyé** fát aprít **2.** (fel)darabol; ~ **puju** feldarabolja a csirkét

măruntă|t, -tă, -c, -tyé *mn* feldarabolt, apróra vágott, felaprított; **puj** ~

darabolt csirke; **sjăpă măruntătă** szeletelt hagyma

mărzsj|auă, -elyé *n fn* gyöngy; **mărzsjelyé măruncelyé** apró gyöngyök

măsjikă, măsjisj *n fn* merőkanál

măstyoj, măstyajé, măstyěj *fn és mn* mostoha; **tătă măstyoj** mostohaapa; **măstyaje** *me* az én mostohám

măsz|auă, -elyé *n fn* 1. zápfog; **mă daré măszauă** fáj a fogam; **ij szkatyé** ~ kiszedik a zápfogát

măszură, măszur; măszură; sză măszuré; măszură; măszurăt; măszură!/măszurăc! I.a I. *ts i* 1. megmér 2. kimér, rámér 3. méreget, végigmér, 4. összemér; **is** ~ **putyerilye** összeméri az erejét II. **sză** ~; 1. méri magát 2. összehasonlítja magát vkivel

mătăsă *n fn* selyem; **zăbun dă** ~ selyemblúz

mătur|ă, -é *n fn* söprű; **ăpukă mătură** megfogja a söprűt

mătură, mătur; mătură; sză măturé, mătură, măturăt; mătură!/măturăc! I.a *ts i* 1. (ki)söpör, felsöpör 2. összesöpör 3. *ătv* elsöpör, elsodor II. *tn i* söpröget

mătus|ă, mătusé/mătus *n fn* nagynéni

mă *hat* már; ~ **nu-m trébé** már nem kell

măgă *ksz* 1. pedig, de; ~ **nisj nu jo ám foszt** pedig nem is én voltam 2. azonban, ellenben

máj I. *hat* jobban, inkább; ~ **binyé** jobban; 2. is, még; **sj-áj dă gînd** ~? mit akarsz még?; ~ **sî jél o vinyi ku noj** még ő is jön velünk 3. újra, ismét; **dar** ~ **ny-ony áflă** talán ismét találkozunk 4. már; **nu** ~ **vinyé ăsztăz** ma már nem jön többet 5. csak, alig; **máj ăsztăz mă duk** még ma elmegyek 6. ~ **întj**; először II. (*a melléknév fokozásában*) 1. (*a középfok képzésére*) ~ **mik** kisebb; ~ **tînr** fiatalabb 2. (*felsőfok képzésére*) **hăl** ~ **bălar** a legerősebb; **há** ~ **mîndră** a legszebb III. (*nyomatékosító szóként*) 1. (*kérdő szerkezetben*) **sjé** ~ **făsj?** hogy vagy?; **nu** ~ **zî!** ugyan ne mondd! **nu** ~ **zbiră!** ne kiabálj folyton! 3. (*felkiáltásban*) **sjé** ~ **nurok măré!** micsoda nagy szerencse! **sjé** ~ **măré plajé-j!** milyen nagy eső van!

măjkă *n fn* 1. anya; *vall* **Măjkă Szfîntă** Szűzanya 2. anyám megszólításnál **măjkă me!** anyám!

măjr, -é *s fn* fakanál; **zsukrestyé** ~ fakanalat farag

măjus *s fn* május

măkris, -urj *s fn* sóska

mămlă, -é *n fn* 1. anya, mama; ~ **măstyajé** mostohaanya; ~ **dulsjé** édesanya 2. anyóka, néni

mărc 1. *h fn* kedd II. *hat* kedden

mărcius *s fn* március

măré, mărj *mn* 1. nagy; ~ **putyeré ăré** nagy ereje van; **szăptămînră** ~ nagyhét, **szuflyit** ~ **ăré** nagylelkű; ~ **sză făsje** nagyzol, adja a nagyot; **ku gură măré** nagyszájú 2. széles, tágas,

kiterjedt; **nyám** ~ széleskörű rokonság **3.** kövér, vastag **4.** hosszú **5.** magas **6.** felnőtt, nagy; **fátă** ~ nagy lány; **kupij márj** felnőtt gyerekek **7.** erős, kemény; **frig** ~ kemény hideg **8.** fontos, tekintélyes, hatalmas; **om** ~ fontos ember **9.** nagy, jelentős; **zuă** ~ nagy nap **10.** nagy, fő-; **ulyică** ~ főutca; **ku gură** ~ hangosan, teli torokból

márgy|ol I. mn, -ală, -ěj, -elyé 1. hamis **2.** huncut, agyafúrt **3.** talpraesett **II. hat 1.** hamisan **2.** agyafúrtan; ~ **j-o zîs** agyafúrtan válaszolt neki **3.** talpraesetten

márzsji|nă, -nyé n fn 1. vminek a széle, vége; ~ **lumi** a világ vége **2.** határ **3.** mezsgye; **márzsjină pămîntuluj** a föld mezsgyéje **3.** perem, szél

másză, măs *n fn* asztal; **káp dă** ~ asztalfő; **săgyé lá** ~ asztalhoz ül; **ásztrînzsjé másză** leszedi az asztalt; **n-áré sjé sză puje pă másză** betevő falatja sincs

măzărē n fn 1. bab; ~ **vergyé** zöldbab; ~ **uszkătă** szárazbab **2.** borsó

meré dă sztup n fn méz; **o ujągă dă** ~ egy üveg méz

merzsjé, mérg; merzsjé; sză mǎrgă; mirzsjé; mérsz; du!/du tyé! III.b tn i 1. megy; ~ **în biszerikă** templomba megy; ~ **înnentyé lu sjinyivă** elébe megy vkinek **2.** utazik, *megy (járomvön, lovon)*; ~ **ku gézăsu** vonattal utazik, ~ **kál în kălărik** lóháton megy **3.** jár; **sjăszu binyé** ~ az óra jól jár **4.** elkísér, elmegy (*vkivel*); ~ **ku tătă szo** elmegy az apjával **5.** elindul, elmegy; ~ **pă lukru** elmegy a dolgára **6.** vkihez feleségül megy; ~ **lá Gyură** Gyurihoz megy feleségül **7.** vezet, visz, halad (*út*) **8.** híre megy; **j-o mérsz hiru** híre ment **9.** összeillik, megy egymáshoz **10.** belemegy, belefér; **nu** ~ **pită în trăsztă** nem megy bele a kenyér a szatyorba **11.** folyik, zajlik; **merzsjé butyizălă** zajlik a keresztelő **12.** belemegy, beleegyezik *vmibe*; **nu** ~ **în ăsztă** nem egyezik ebbe bele; **áj mérsz ro dupărtyé** túl messzire mentél, túlzásba vitted a dolgot

mezunopci hat éjfél; **lá** ~ éjfélkor

mél, méj h fn 1. báránygida **2.** bárány; **pelyé dă** ~ báránybőr

ménk|u, -urj s fn 1. villám; **luvestyé-n sjévă** ~ beleszap a villám vmibe **2.** villámcsapás

mérkurj I. n fn szerda II. hat szerdán

Méská Magyarmecske (*Baranya megyei helységnev*)

méstyér, -j h fn 1. mester **2.** tanár

méstyikă, méstyik; méstyikă; sză méstyisjé; méstyikă; méstyikăt; méstyikă!/méstyikăc!
I.a. *ts i* előragja az ételt valakinek, csócsál

méter|ă, -é n fn méter; **o** ~ **dă lung** egy méter hosszú

méz, -urj s fn 1. bél; ~ **dă nukă** dióbél **2.** vminek a közepe **mézu-l dă pītă** a kenyér közepe

miháj|nă, -nyé n fn hányinger; **mihájná vinyé pă minyiné** hányingerem van

mijé-m ld jo

mik, mĭkā, misj *n fn* **1.** kicsi, kis; **kupĭl** ~ kisgyerek; **zsjezsĭtu-l** ~ kisujj; **ĭn** ~ kicsiben **2.** kicsiny, alacsony **3.** apró **4.** szűk, keskeny; **gară mĭkā** keskeny lyuk **5.** fiatal; **jĕl mik āj dă mĭnyé** ő fiatal hozzám

Mĭku Miklós

mĭlă *n fn* **1.** sajnálat ~ **mi-j dă jĕl** sajnálom őt **2.** szánalom, részvét **3.** irgalom, könyörület; **făr dă** ~ irgalmatlanul

milio, milijamé *s fn* millió; **multyé milijamé áré** több milliója van

mĭly *szn* ezer; **o** ~ **dă rĭndurj** ezerszer

mĭlsuk *ld mĭrzsuk*

milyésj *csak tsz h fn* laskagomba

mĭngyăr *hat* mindjárt, azonnal, rögtön; ~ **c-oj dá o pălmă!** mindjárt kapsz egy fülest! ~ **vju!** rögtön jövök!

mĭră/ĭmmĭră, mir/ĭmmir; miră/ĭmmiră; sză mĭré/; miră/ĭmmiră; mirăt/ĭmmirăt; mĭră!/ĭmmĭră/mĭrăc/ĭmmĭrăc! I.a **I. ts i 1.** meglep, zavarba ejt **II. sză** ~; csodálkozik; **ty-āj** ~ **d-āj styi** elcsodálkoznál, ha tudnád; **nu tyé miră!** ne csodálkozz!; **lumpăsu-l dă mĭră** csodalámpa

mĭrasză, -; mirusză; sză mirasză; mirusze; miruszăt I.a **I. tn i** illatozik; **mĭndru** ~ jó illata van **2.** szaga van; ~ **ucăt** ecetszag van **II. ts i** megszagol

Mĭră Mária

mĭrăt *ld ĭmmirăt*

mĭrg, mirszj *h fn* **1.** méreg **2. átv** keserűség, méreg; **mă mănĭnkă mĭrgu** esz a méreg

mĭrgis **I. mn -ă, -j, -jé** mérges; **nu fĭj** ~! ne légy mérges! **II. hat** mérgesen; **nu zbiră ásă** ~! ne kiabálj ilyen mérgesen

mĭr|osz, -osj *h fn* **1.** illat; ~ **bun** finom illat **2.** szag; ~ **tăré** erős szag

mĭrzsuk/milzsuk, -urj *s fn* **1.** közép; vminek a közepe; **dă** ~ a középső; **dĭn** ~ középről; **ĭn/lă** ~ középben **2.** derék; **duréré dă** ~ derékfájás; **ăpukă dă** ~ átkarol, átfogja a derekát

mĭsjun|ă, -ny *n fn* **1.** hazugság; ~ **măré** nagy hazugság; **ăpukă pă** ~ hazugságon kap **2.** hazudozás **3.** kitalálás, mese; ~ **-j kutotu** mese az egész

mĭsjun|osz, I. mn -asză, -osj, -asjé **1.** hazudós, hazudozó **2. átv is** hazug **3. átv** hamis **II. fn** hazug

mĭsjunyestyé, misjunyész; misjunyi; sză misjunyésză; misjunye; misjunyi; **mĭsjunyestyé!/misjunyic!** **IV. c ts i 1.** hazudik **2.** mesél, kitalál vmit

mĭskă; misk; miskă; sză mĭstyé; miskă; miskăt; mĭskă!/miskăc! I.a **tn i 1.** mozog; **ĭj** ~ **gură** mozog a szája **2.** megmozdul **II. ts i 1.** mozgat, mozdít; **nu-l pot miskă** nem tudom megmozdítani; **mĭskă-c pisjarilye!** mozgasd a lábad!, siess! **II. sză** ~; mozog **2.** forog **3.** elindul

mĭstyirĭcă, mistyirĭc *n fn* **1.** mesterasszony **2.** tanítónő, tanárnő

misz *ld* **āj**

miszilestyé, miszilészk; miszili; szá miszilászkă; miszile; miszilít; miszili!/miszilic! IV. *c ts*
i meszel, kimeszel; **mîndru** ~ szépen meszel

mîcă, mîcă/mîc *n fn* 1. macska 2. *műsz* macska, kampó, horog

mîná, mîj; mănă; szá mîjé; mănă; mănát, mîná!/mînăc! I.a *ts i* 1. küld; **mîná-j o kártyijé!**
küldj egy levelet neki! 2. hajt, terel 3. üz kerget, hajszol

mîná, mîny *n fn* kéz; ~ **în** ~ kéz a kézben; **áré** ~ **bună** ügyeskezü; **áré** ~ **lungă** messzire
elér a keze; **sjévá lá** ~ **-j lu sjinyivá** a keze ügyében van vkinek vmi; **pă** ~ **-j** a kezére áll, jó
helyen van; **îj dă** ~ **lu sjinyivá** kezet nyújt vkinek; **fásjé ku** ~ int, integet; **ku mîná sí ku**
pisjoru kézzel-lábbal; **je în** ~ kézbe vesz; **punyé pă sjévá** ~ ráteszi a kezét vmire (*átv is*); **ís**
szpălă mînyilye kezet mos; **szpălă-c** ~! mosd meg a kezed! **ku ámîndauă mîny** mindkét
kezével; **ku mîná gală** üres kézzel; **dîn** ~ **în** ~ kézről, kézre; **în mîny bună-j** jó kezekben
van; **în** ~ **-j** a kezében van, a hatalmában van; **kágyé dîn** ~ kiesik a kezéből 2. **o** ~ **dă** egy
maroknyi; **o** ~ **dă pămînt** egy maroknyi föld

mîndrăcă, mîndréc *n fn* szépség; **mîndrăcă mîndréc** szépek szépe

mîndru, I. *mn* -ă, -i, -é szép, gyönyörű; **vremé mîndră** szép/jó idő 2. tekintélyes, jókora;
bány mîndri-s kată szép pénzt keres II. *hat* 1. szépen 2. jól; ~ **-j sztă păru szkurt** jól áll
neki a rövid haj; **săz mîndru!** viselkedj szépen!

mîn|z, -zsj *h fn* csikó

mînzél|, - **j** *h fn* kiscsikó

mînyi *hat* holnap; **dă** ~ **nu trág** holnaptól nem dohányszom; **pítă dă** ~ a holnapi kenyér

monyás, -j *h fn* mén, csödör; **bălar** **ăj, kă** ~ **u** erős, mint a csödör

mort, martă, morc, martyé *mn és fn* halott; **l-or dusz** ~ holtan vitték el; ~ **u în mărmîntyé-j**
a halott a temetőben van

mos; mos *h fn* 1. nagyapa 2. öreg(ember)

mujeré, mujérj *n fn* 1. nő, asszony; ~ **bună** jó asszony 2. feleség; ~ **dă ungur** magyar
asszony; **mujerásztă** ez az asszony

mujtă, mujt; mujtă; szá mujtyé; mujtă; mujtăt; mujtă!/ mujtăc! I.a I. *ts i* 1. (el)felejt;
kutotu **áj mujtăt?** mindent elfelejtettél? 2. otffejejt, otthagyt 3. elmulaszt 4. elhanyagol,
nem törődik vkivel II. *tn i* 1. nem felejt el vkinek, számon tartja; **nu-c mujt** nem felejték
neked 2. el-, megfeledkezik; **repé mujt** hamar felejték II. **sză** ~ megfeledkezik; **m-ám**
mujtăt dă tyinyé megfeledkeztem rólad

muk, musj *h fn* takony; **plyin** **ăj dă musj** teli van takonnyal

muk|osz, -asză, -osj, -asjé *fn és mn* taknyos; **kupil** ~ taknyos gyerek; **dă sjé aré dă gînd**
mukoszusztă? hát mit akar ez a taknyos?

mul|t¹, -tă, -c, -tyé *mn* 1. sok; **mulc kupij** sok gyerek; **sî māj mulc** még többen; **multyé**
felurj sokféle; **multyé rîndurj** sokszor 2. hosszas; **dă multă dobă** régóta

mult² *hat* sok; ~ **mănînkă** sokat eszik; **ásztá-j mult!** ez aztán sok! **2.** messze; **sjé máj mult** **áj!** milyen messze van! **3.** régen; **dă ~ egykor;** **nu dă ~** nem régen, a napokban **4. ku ~;** sokkal, sokszorta; **n-ăré má mult** már nem sokáig húzza, halálán van

mumuj|kă, -js *n fn* majom; **nu fă ~ dîn jél!** ne csinálj majmot belőle!

muntylán, -ény *h fn* **1.** az egyik beás cigány nyelvjárás **2.** a muncsán nyelvjárást beszélő beás férfi

muntynyică, muntynyic *n fn* muncsán nyelvjárást beszélő beás nő

mur, -j *h fn* földi szederbokor

muré *csak tsz fn* szeder; /*Rubus fruticosus*/ ~ **dulsj** édes szeder

murk|oj, - ajé *s fn* sárgarépa; **tyisztilestyé ~** sárgarépát pucol

mursjillă, -lyé *n fn* **1.** mocsár **2.** pocsolya; **porsji fásjé ~** a disznók pocsolját csinálnak

murszukă, murszuk; **murszukă;** **sză murszusjé;** **murszukă;** **murszukát;** **murszukă!/murszukăc!** I. a. *ts i* **1.** megölelget, megszorongat **2.** megmasszíroz

murtyiság, -urj *s fn* haláleset; **sjé máj ~ o foszt lá jėj!** micsoda haláleset volt náluk!

mursjid, -dă, -zsj, -gyé *mn* penészes; **mănkăré ~ă** penészes étel

musjizălă *n fn* penész; ~ **mănînkă pă sjévă/sjinyivă** megesz a penész vmit/vkit

musjizestyé, musjizész; **musjizî;** **sză musjizászkă;** **musjize;** **musjizî;** **musjizî!/musjizîc!** IV.c I. *tn i* és *visszh i* **1. átv** megpenészesedik **2.** besavanyodik, tesped; **tot în szobă ~** mindig a szobában tesped

muskă, musk; **muskă;** **sză mustyé;** **muskă;** **muskát;** **muskă!/muskăc!** I.a I. *ts i* **1.** megharap, harap; **îs ~ lyimbă** a nyelvébe harap **2.** megmar; ~ **kînyilye pă sjinyivă** megharap a kutya vkit **3.** csipeget, harapdál II. *tn i* **1.** harap; ~ **jărbă** a fűbe harap III. **sză ~;** marakodnak, eszik egymást; **sză ~, kă kînyilye** marják egymást, mint a kutyák

muskă, musty *n fn* légy; **nisj muszkă nu sz-áhugyă** a légy zümmögés sem hallatszik

muszkulyestyé, muszkulyész; **muszkulyi;** **sză muszkulyászkă;** **muszkulye;** **muszkulyi;** **muszkulyi!/muszkulyic!** IV.c I. *ts i* **1.** (be)mocskol, (be)piszkít; **îs ~ kămăsă** bepiskítja az ingét II. **sză ~;** bepiskolódik, összemaszatolódik; **repé sză ~** gyorsan bepiskolódik

muszkulyijt I. *mn* -tă, -c, -tyé *mn* mocskos, koszos, maszatos **pîn lá uretyé-j ~** fülíg maszatos II. *hat* koszosan, mocskosan; **umblă ~** koszosan jár

musztăcă, musztăc *n fn* bajusz; **îs lăsă ~ilye** meghagyja a bajszát; **cîgán ku ~** bajszos férfi **musztră, musztru;** **musztră;** **sză mustré;** **musztră;** **musztrăt;** **musztră!/musztrăc!** I.a I. *ts i* **1.** szemrehányást tesz, felhánytorgat **2.** leszid II. **sză ~;** szemrehányást tesznek egymásnak

mult, -tă, -c, -tyé *mn* és *fn* néma; **sî ~ sî szurd** süket is, néma is

muzsjestyé; **muzsjész;** **muzsji;** **sză muzsjászkă;** **muzsjé;** **muzsjit;** **muzsji!/muzsjic!** IV.c *tn i* ordít, kiabál, üvölt; **dă sjé muzsjesty?** mit ordibálsz?

N

naptyé, nopc *n fn* **1.** éjszaka; **kámsă dă ~** hálóing; **zuá sí ~** éjjel-nappal; **ásztă ~** az elmúlt éjjel; **dă ~** éjjel; **în naptyásztă** ezen az éjszakán; **sză fásjsé ~** besötétedik, leszáll az éj **2.** *átv* sötétség, homály

nauă¹ *szn* kilenc; **lá ~ sjászurj** kilenc órakor; **~ zílyé** kilenc nap, **ál nauălye szák** a kilencedik zsák; **á nauălye vărigă** a kilencedik gyűrű

nauă² *névm* nekünk; **~ nu nyé trébé** nekünk nem kell

nauă³ *ld nou*

nauăszprăzesj *szn* tizenkilenc

nauăzăsj *szn* kilencven; **dă ~ dă rîndurj** kilencvenszer

năbusălă *n fn* **1.** izzadság, verejték **2.** izzadás, verejtékezés

năbusestyé, năbuseszk; năbusă; sză năbusăszkă; năbusă; năbusăt; năbusă!/năbusăc!
visszh i **1.** izzad, verejtékezik, **tăré sză ~** erősen izzad **2.** bepárasodik, megizzad

năkăz, -urj *s fn* **1.** bosszúság, méreg **2.** harag **3.** gyötrelem; **dă ~** mérgében

nălbînă *ld gălbînă*

nă *isz* **1.** nesze **2.** tessék; íme!

nălt, -tă, -c, -tyé *mn* **1.** magas; **om nălt** magas ember **2.** éles (*hang*)

năp, -j *h fn* takarmányrépa; **ádună ~** répát szed

năstyé, năszk; năstyé, sză năstyé, năstye, năszkut; năstyé!/năstyé! **II.a I.** *ts i* szül, világra hoz **II.** *tn i* születik; **kînd ăj năszkut?** mikor születettél?

năsz, -urj *s fn* orr; **îj kură szînzsjé dîn ~** vérzik az orra; **nu-j lyăgă pă ~ lu sjinyivá** nem köti vki orrára

nejtyem! *isz* ne félj!

nîsj¹ *ksz* sem, se; **~ nu vegyé, ~ nu ăhugyé** se lát se hall; **~ înnentyé, ~ înnăpoj** se előre, se hátra, **~ unu, ~ ăltu** sem az egyik, sem a másik

nîsj² *hat* **1.** sem **~ unu** egyik sem; **~ kit** semennyit **2.** **~ nu;** sem, nem is; **~ nu o foszt ăisj** nem is volt itt; **~ on păs** egy lépést sem

nîsjdăhungyé *hat* sehonnan; **~ nu-m pot sjire** sehonnan nem tudok kérni

nîsjhungyé *hat* **1.** sehol **2.** sehova, semerre; **nu mă duk ~ făr dă tyînyé** sehová se megyek nélküled

nisjkînd *hat* soha, sohasem; **~ n-ám áhuzît áfel** sosem hallottam ilyet

nisjkît/nisjkit *hat* egy cseppet sem, semmit sem; **~ nu ny-o dát dîn jél** egy cseppet sem adott nekünk belőle

nisjkum *hat* sehogysem, egyáltalán nem; **~ nu patyé szá vijé** sehogy sem tud eljönni

nisjodátă *hat* sohasem, egyszer sem; **inká ~ n-áj vinyît lá noj** még egyszer sem jöttél el hozzánk

nod, -urj *s fn* csomó; **lyágă ~** csomót köt; **dăzlyágă ~ u** kioldja a csomót

noj *névm* mi; **~ dujinsj** mi ketten; **lá ~** nálunk; **ku ~** velünk; **pă ~** minket; **nauă nu ny-o szpusz** nekünk nem mondta el

nor, -j *h fn* **1.** ég; **întunyikăt ăj ~ u** be van borulva az ég **2.** felhő; **noru-j plyin dă ~** az ég tele van felhővel

nou, noj, nauă, navé mn **1.** új; **Ănu-l Nou** az Újév, **on án ~** egy új év **2.** újkeletű, friss; **vin ~** újbor **3.** kezdő; **jo misz ~ în lukrusztă** én új vagyok ebben a dologban

november *s fn* november

nu I. *hat* **1.** nem; **nu numă jo** nemcsak én; **nu styu** nem tudom; **dăcskănu** dehogynem; **dă sjé nu?** miért ne?; **inká nu** még nem **2.** ne; **nu tyé du** ne menj el! **3.** nincs **nu-j ăisj** nincs itt; **nu-sz în boltă** nincsenek a boltban; **n-ám băny** nincs pénzem **II.** *s fn* nem; **m-o zîsz nu** nemet mondott

nuk, nusj *h fn* növ diófa

nukă, nusj *n fn* dió; **~ vergyé** zöld dió; **kăzsă dă ~** dióhéj; **méz dă ~** dióbél; **kulăk ku nusj** diós kalács

numă I. *hat* **1.** csak; csupán; **nu ~, dă sî** nemcsak, hanem ... ; **~ ăsă** csak éppen hogy, csak látszatra; **~ ătît** csak annyit; **~ d-ăje** csak azért **2.** éppen csak, éppen hogy; **~ sj-o vinyît** éppen csak, hogy megjött

numé *s fn* **1.** név; **numilye mnyo/ á mnyo ~** az én nevem; **zuă dă ~** névnap; **făr dă ~** névtelen; **în numilye to** a te nevedben; **îj zîsjé pă ~** nevén szólít; **kăzsă-j pă numilye lu tătîi** a ház az apám nevén van, **o lat-o pă numé** a nevére vette; **să nu c-ăhud nisj numilye!** hallani sem akarok rólad!

nuntă, nunc/ nuntîe *n fn* **1.** esküvő, menyegző **2.** lakodalom; **~ dă ar** aranylakodalom; **dă ~** lakodalmi; **făsîjé ~** lakodalmat tart

nurok *s fn* **1.** szerencse; **ăré ~** szerencséje van; **o dát dă ~** megtalálta a szerencsáját; *ivásnál:* **nurok sî szănătătîe!** egészségedre! **să ăj nurok!** legyen szerencséd! **2.** sors, végtet

nuruk|osz, I. *mn* **-asză, -osj, -ăsjé** szerencsés, sikeres; **tu uvig ~ jĕsty** te mindig szerencsés vagy **II.** *hat* szerencsésen, sikeresen; **~ ăny ăzsunsz ăkăzsă** sikeresen hazaértünk

Ny

ny- ld nyé

nyám, -urj *s fn* rokon, rokonság; **szā fásjé** ~ **ku sjinyivá** rokonságba kerül vkivel; ~ **máré áré** nagy rokonsága van; ~ **áj ku minyé** rokonságban áll velem, rokonom

nyám, nyém *h fn* német

nyé/ny- *névm* **1.** minket; **nyé vegyé** látnak minket; **ny-or tyimát** meghívtak minket **2.** nekünk; **szā nyé szkrij!** írj nekünk! **ny-ázsutā** segít nekünk

nyég, -urj *s fn* szemölcs; **pā szpátyé áré** ~ a hátán van szemölcse

nyégru¹, **I. mn nyágrā, nyégri, nyegré** **1.** fekete; **pār** ~ fekete haj **2.** sötét (*átv is*) **naptyé nyágrā** sötét éjszaka; **beré nyágrā** barna sör **3.** sötét bőrű, füstös **4.** koszos, szennyes; **ápā nyágrā** fekete víz **5.** keserves, nehéz; **zilyé nyegré-m fásjé** megkeseríti az életemet **II. hat** sötéten, komoran; **kutotu-n** ~ **vegyé** mindent sötéten lát

nyégru² *s fn* **1.** fekete(ség); sötétség; **szā fásjé** ~ **innentyé-m** elsötétül előttem a világ; **szā gátā-n** ~ feketébe öltözik **2.** piszok

nyészárāj, -tā, -c, -tyé *mn* **1.** sótlan, **zāmā** ~ sótlan leves **2. átv** ízetlen, unalmas; **om** ~ unalmas ember

nyészkáj *névelő* **1.** (*tsz fn előtt*) néhány; ~ **kupij** néhány gyerek **2.** (*anyagnevek előtt*) valamelyes, egy kevés **ávény nyészkáj puj** van valamennyi csirkénk

nyibunyestyé, nyibunyész, nyibunyi; szā nyibunyász, nyibunye; nyibunyit; nyibunyestyé!/nyibunyic! **IV.a I. tn i** **1.** megbolondul, megőrül; ~ **dāpā sjinyivá** bolondul vkiért **II. ts i** megőrjít, megbolondít; **áj nyibunyit?** elment az eszed?

Nyicá Anna

nyimcāj, nyimcojsj *n fn* német nő

nyimcestyé *hat* németül

nyime *névm* senki; ~ **nu styijé nyimik** senki nem tud semmit

nyimik¹ *névm* semmi; **fásjé dā** ~ **pā sjinyivá** leszid, lehord vkit; **om dā** ~ semmirekellő ember; **pāntru** ~ **in lume ālbā** az egész világot sem; **nu-j** ~ **nou** nincs semmi újság

nyimik² *s fn* 1. semmiség; **ásztá nu fásjé** ~ ez nem tesz semmit, semmiség az egész 2. haszontalanság

nyimiká *n fn* semmiség; **pāntru** ~ semmiségért, ok nélkül

nyinzsjé; nyinzsjé; szá nyingä; nyinzsjé; nyinsz III.b *sz* *i* szállingózik a hó, havazik

nyisj¹ *ksz* sem, se; ~ **nu-j mik**, ~ **nu-j máré** se nem kicsi, se nem nagy; **nyisj innentyé, nyisj innápoj** se előre, se hátra

nyisj² *hat* sem; ~ **on pik** egy kicsit sem; ~ **unu** egyik sem 2. ~ **nu** sem, nem is; ~ **n-ám áhuzít** nem is hallottam 3. semmiféle, semmilyen; ~ **o bukäturä** egy falatot sem; ~ **on kupil** egy gyerek sem 4. sincs; **n-ám ~ vojé, n-ám ~ rägáz** kedvem sincs, időm sincs

nyisz *ld äj*

nyivásztä, nyivesty/nyivestyé *n fn* 1. menyecske 2. fiatalasszony 3. meny

O

o¹ *névelő és szn* egy; **o kászä** egy ház

o² *névm* 1. őt; **n-ám väzut-o** nem láttam őt; **sjiny o tymát-o?** ki hívta őt?; **o plák** szeretem őt 2. azt, ezt; **jél o fäkut-o** ő csinálta ezt meg

o³ *nem ragozható segédige* 1. a múlt idő E/3. sz kifejezésére: **o mérsz** elment; **o lat** vett; **o cínut** tartott 2. a jövő idő kifejezésére: **o vinyi** el fog jönni; **o zasukä** táncolni fog; **sz-o kulkä** aludni fog

o⁴ *ksz* vagy; **o oj muri, o oj kusztä** vagy meghalok, vagy élek tovább

ocärä *hat* 1. egy keveset, egy kicsit; **dä-m** ~ adj egy keveset; ~ **mä zso** egy kicsit játszom; **ocäräkänä** 2. darabka; **dä-m ~ pitä!** adj egy darabka kenyeret!

ocäräkänä *hat* egy kevéskét, egy pindurit

odätä/udätä *hat* 1. egyszer, egy alkalommal, valamikor, **máj** ~ még egyszer; **nisj** ~ egyszer sem ~ **l-ám väzut má** ~ egyszer már láttam őt 2. egyszer csak, egyszeriben 3. egyszerre; **odätä-jrá, hungyé nu-jrá** egyszer volt, hol nem volt

ok|nu, -ä, -nyé *mn* sós; **mänkäré** ~ sós étel

oktober *s fn* október

ol, -urj *s fn* köcsög; ~ **dä läptyé** tejesköcsög; ~ **dä zmäntünä** tejfölös köcsög

om, aminy *h fn* 1. ember; ~ **dä pä pämint** földi halandó; ~ **dä uminyjé** tiszteletre méltó ember; ~ **dä nyimik** semmirekellő; ~ **lukroj** dolgos ember; **fásjé ~ dín sjinyivá** embert farag vkiből 2. férfi 3. férj; **omu mnyo** az én emberem; **omulyé!** ember!

opálk, -kä, -sj *mn* 1. ügyetlen; **n-áj foszt tu áfel** ~ nem voltál te ilyen ügyetlen 2. korlátolt

opt *szn* nyolc; **dă** ~ **áj** **dă zîlyé-j** nyolc éves; **ál** **optyilye án** a nyolcadik év; **á** **optyilye zuă** a nyolcadik nap

optăszprăzesj *szn* tizennyolc

optzăsj *szn* nyolcvan

orb, **arbă**, **orbj**, **arbé** **I. mn** (*átv is*) vak; **ublok** ~ vakablak **2.** elvakult **II. fn** vak

orz, **-urj** *s fn* árpa

osz, **asză** *s fn* csont ~ **dă pestyé** halcsont

oty, **oty** *h fn* **1.** szem; ~ **buny áré** jó szeme van; ~ **vérzsj** zöld szem; **lumíná** **dă oty** a szeme fénye; **îj szăré-n** ~ szemet szúr; **mănînkă ku oty pă sjînyivă** majd felfal a szemével vkit; **îj fásjé ku** ~ int neki a szemével; **nu vegyé** **dă lá** ~ nem lát a szemétől; **ku** ~ **întyisz** behunyt szemmel; **ku** ~ **dăstyisz** nyitott szemmel; **fuzsj** **dîn otyi-m!** tűnj el a szemem elől! **în** ~ **dîn** ~ szemtől szembe; **întri pátru** ~ négy szemkőzt; **kit véz ku** ~ ameddig a szem ellát; **îj kură otyi** kifolyik a szeme; **nu-l pergyé** **dîn** ~ nem téveszti el a szeme elől **2.** látás; **nu mi-sz buny otyi** nem jó a látása; ~ **dă bou** ökörszem; ~ **dă găjîná** tyúkszem **3.** tekintet **4.** szem, öltés **5.** rügy

ou, **auă** *s fn* tojás; ~ **malyé** lágy tojás; ~ **fért** főtt tojás; **fásjé** ~ tojik; **ságyé pă** ~ kotlik; **máj mult fásjé ásztăz on ou**, **dăkit mînyi on bou** jobb ma egy veréb, mint holnap egy túzok

P

pacă *n fn* **1.** gyomor **2.** pacal; **pirkét** **dă** ~ pacalpörkölt

pa||lă, **-lyé** *n fn* **1.** szoknya **2.** alsószoknya **3.** öl; **o** ~ **dă sjiresjé** egy kötényre való cseresznye

partă, **port**; **purtă**; **sză partyé**; **purtă**; **purtăt**; **partă! / purtăc!** **I. a I. ts i** **1.** hord, visz; **o** ~ **lá doktor** orvoshoz hordja; **uvig** ~ **ku jél sjévă** mindig magával visz **2.** elvisz **3.** hord, visel; ~ **rotjijé** szoknyát hord; **je** ~ **kumănăku** ő hordja a kalapot **II. sză** ~ ; viselik, hordják; **áku kumănăk** ~ most a kalap a divat

patyé, **pot/posj**; **putye**; **sză pată**; **putye**; **putut**; **sză poc! / sză putyéc!** **III.c I. ts i** **1.** tud, bír, képes (*vmire*); **nu mă pot sză mă kulk** nem tudok aludni **2.** -hat, -het; **poc vinyi lá noj** eljöhetsz hozzánk; **poc sză tyé dusj** elmehetsz **II. (sză)** **1.** lehet(séges); **sjé** ~ **sză fjié ásztă?** mi lehet ez? **kit sză** ~ amennyire csak lehetséges; **kum sză** ~? hogyan lehetséges?; **dăkă sză** ~ ha lehetséges; **nu sză** ~ nem lehetséges **2. sză** ~? szabad?, lehet?

patykă *hat* talán; **patyk-o vinyi** talán eljön, **patyk-ony merzsjé** talán elmegyünk

pă *vsz* **I. (a tárgyeset képzésére)** **pă kupîlu mnyo** az én gyermekemet; **pă sjînyé?** kit? **II. hat (hely-, idő-, módhatározó)** **1.** -ra, -re; **pă trij sjăszurj** háromra; **pă mînyi** holnapra **2.** -on, -

en, -ön; **p-ákásză** otthon körül; **pă kályé** úton **3.** után, szerint, -ra, re; **pă numé** név szerint; **pă mérsz** járása alapján **4.** át, keresztül; **pă drik** az úttesten keresztül **5.** felé, irányában; **p-áfără** kifelé; **p-áisj** errefelé; **pă lá voj** felétek

pădur|é, -j *n fn* erdő **în** ~ az erdőbe; ~ **vergyé** zöld erdő; **ákără lyemnyé în** ~ tengerbe vizet hord

pădutyé, păduty *h fn áll* tetű; **áré** ~ tetves

păduty|osz, I. *mn* **-asză, -osj, -asjé** **1.** tetves **2.** koszos, elhanyagolt **II.** *hat* **1.** tevesen **2.** elhanyagoltan

păkát *s fn* **1.** bűn vétek; ~ **dă jél** kár érte **2.** kár; **merzsjé-n** ~ kárba vész **3.** hiba; baj ~, **k-o mérsz** baj, hogy elment; **sjé máj** ~! mennyire sajnálom! **lásză-l** ~ **uluj!** hagyd a fenébe!

pălăntăzestyé, pălăntăzész; pălăntăzî; sză pălăntăzășkă; pălăntăze; pălăntăzîț; pălăntăzestyé!/pălăntăzîț! *IV. b ts i* palántáz

pămînt, -urj *s fn* **1.** föld; **în** ~ a földbe(n), a földre; **dîn** ~ a földből; **dîn fundu** ~ **uluj** a föld alól is, mindenképpen; **pă** ~ a földön; **pă făcă** ~ **uluj** a föld felszínén, **pă totu pămîntu** az egész földön, **ku pisjarilye umblă pă** ~ két lábbal jár a földön **om dă pă** ~ földi ember **2.** szárazföld **3.** (termő)föld, talaj **4.** föld, birtok **5.** *átv* világ **lume sî pămîntu** az egész világ

păntru I. *vsz.* **1.** -ért, miatt; ~ **ásztă** ezért; ~ **nyimikă** semmiért; **nu** ~ **ált** nem másért **2.** számára; ~ **mînyé** részemre, nekem **3.** (betegség) ellen; ~ **tusălă** köhögés ellen; ~ **dureré dă káp** fejfájás ellen **4.** érdekében; ~ **tyînyé** a te érdekedben **5.** -ért, ellenében; ~ **bány** pénzért **II.** *ksz* ~, **kă** mivel, minthogy

păpus|ă, -j *n fn* **1.** (*átv is*) (játék)baba; **mîndră-j, kă** ~ szép, mint a baba **2.** báb, bábu

păr¹ *h fn* **1.** haj; **fîr dă** ~ hajszál, ~ **lung** hosszú haj, ~ **nyégru** fekete haj, ~ **kréc** göndör haj; **îs tyăptănă sjînyivă păru** vki megfésüli a haját; **îs tîrîjé on fir dă** ~ kihúzza egy hajszálát **2.** szőr, szőrszál

păr², pérj *h fn növ* körtefa

părestyé, părészk; părî; sză părășkă; păre; părît; părestyé!/părîț! *IV. e I. ts i* **1.** elbeszél, elmond; ~ **-m kusztu-c!** meséld el nekem a sorsodat! **2.** elmesél; **m-o părît sjé, kum o foszt** elmesélte mi, hogy történt **II.** *tn i* **1.** mesél **2.** mond

părin *csak tsz fn* szülők; **făr dă** ~ szülők nélkül; ~ **i méj** az én szüleim

părlou, -evé *s fn* folyó; **mălu-l dă** ~ folyópart; ~ **tyiszt** tiszta folyó

păsty *vsz.* **1.** -on, -en, -ön; **ápukă** ~ **mîrzsuk** derékon ragad **2.** fölél; **sz-ăplyăkă** ~ **sjévă/sjînyivă** vmi/vki fölé hajlik **3.** fölött; ~ **kăpu mnyo** a fejem fölött **4.** túl; ~ **gyălu-l dă ujągă** az üveghegyen túl **5.** át, keresztül; ~ **sjinsj any** öt éven át; ~ **tot** mindenen keresztül **6.** múlva; ~ **dăuă zîlyé** két nap múlva; **unu** ~ **hălălânt** egymás hegyén-hátán

păszăris|kă, -ty *n fn kics* madárka; ~ **nyăgră** fekete madárka

păszăt *s fn* **1.** kukoricakása, prósza **2.** dara

pătăskă, pătăsty *n fn* **1.** csipetke; **băgă ~ în zămă** csipetkét tesz a levesbe **2. rontás megelőzésére szolgáló, rongyból készült "batyu", mely sót, kenyeret, és fokhagymát tartalmaz, s a csecsemő fejpárnája alá helyeznek**

pătkănă, pătkăny *n fn* patkány

pătrunz|él, -ěj *h fn* petrezselyem

păzestyé; păzészk; păzi; szá păzászkă; păze; păziț; păzi! /păzi! IV.c I. ts i **1.** őriz; ~ **gîsty** libát őriz **2.** véd, óv **3.** ügyel, vigyáz vkire; ~ **-c pă gură!** vigyázz a szádra! **4.** les **II. szá ~;** őrizkedik, óvakodik **2.** vigyáz magára

p-ákulo *ld* **ákulo**

păcsé *n fn* **1.** béke; **ku ~ sî ku szănătătýé** békével és egészséggel **2.** békesség

păgublă, -é *n fn* kár; **măré ~** nagy kár; **du tyé-n ~!** menj a pusztulatba!

páj, -é *s fn* szalma(szál); **fok dă ~** szalmaláng; **sztog dă ~** szalmakazal; **on fir dă ~** egy szalmaszál

Pălă Pál

pălmă, pălmj/pălmé *n fn* **1.** tenyér; **îj dă ~** kezet ad vkinek; **băgă sjévă-n ~ lu sjinyivă** kezébe tesz vkinek vmit; **îl kunăstyé, kă pălmă** ismeri, mint a tenyerét; **mă mănînkă pălmă** viszket a tenyerem; **pă ~ cînyé pă sjinyivă** tenyerén hord vkit **2.** pofon; **îj dă o ~ lu sjinyivă** ad egy pofont valakinek **3.** arasznyi; **d-o ~ dă măré** akkora, mint egy arasz

păltyîn, păltyény *h fn* növ juhar

pănă, penyé *n fn* **1.** toll **2.** pihe, puhely

păpă *gyereknyelv* eszik, papizik; **păpă!** egyél!

păr, -j *h fn* karó; **kăpu-j în păr îj cîpă** karóba húzza a fejét

pără, peré *n fn* körte; **peré dulșjé** édes körte; **ădună o pală dă peré** szed egy kötény körtét; ~ **vădă** vadkörte

părădîlkă, -sj *n fn* paradicsom; ~ **rosijé** piros paradicsom; ~ **vergyé** zöld paradicsom

părnă, pernyé *n fn* dunyha; **ku ~ sz-ăsztupă** dunyhával takarózik

părtyé, părç *n fn* **1.** oldal; **într-ăsztă ~** ezen az oldalon; **în ~ me sztă** az én oldalamon áll **2.** irány; **dîn kăré ~?** melyik irányból? **2.** rész; **dăszpri mînyé** felőlem /**d-într-ă me ~** az én részemről, **îs je ~ dîn sjévă** kiveszi a részét vmiből

păs, -urj *s fn* lépés; **nisj on ~** egy lépést sem; **punyé on ~ dăpă sjinyivă** tesz egy lépést vkiért

păsty *csak tsz fn* húsvét; **lă ~** húsvétkor; **pă ~** húsvétra; ~ **vînyé** húsvét jön

păszăré, păszărj *n fn* madár; **o zburăt ~** elrepült a madár; **kujb dă ~** madárfészek

păt, -urj *s fn* **1.** ágy, fekhely; ~ **dă fér** vaságy; **szobă ku doj ~ urj** kétágyas szoba; **ăstyernyé/ făsje pătu** megágyaz

pătru *szn* négy; **ăl pătrilye unty** a negyedik nagybácsi; **ă pătrilye năptyé** a negyedik éjszaka

pátruszprázesj *szn* tizennégy

pátruzásj *szn* negyven

páz|ă, -é *n fn* **1.** halottvirrasztás; **merzsjé pã** ~ virrasztásra megy **2.** örökös **3.** őrség; **sztã în** ~ őrségben áll

pelyé, péj *n fn* bőr; **s-o bilyit pelye** lehorzsolta a bőrét; ~ **álbã áré** fehér bőre van; **îj árgyé pelye dã pã ubrãz** lesül a bőr a képéről

pepinyé *h fn* dinnye; ~ **vergyé** görögdinnye; ~ **gãlbîn** sárgadinnye; **o filijé dã** ~ egy szelet dinnye

pergyé, përd; pergyé; szã pjãrdã; pirgye; pirdut; pergyé!/pirgyéc! III.c I. *ts i* elveszít; **îs** ~ **tyéjilye** elveszíti a kulcsait; ~ **dîn oty** szem elöl téveszt; **îs** ~ **kãpu/fire** elveszíti a fejét/eszét **2.** (el)veszít; **îs** ~ **zsoku** elveszíti a játszmat **II. szã** ~; **1.** elvesz, elvész; **m-ám pirdut!** elvesztem! **2.** eltéved

pestyé, pésty *h fn* hal; **kusztã, kã** ~ **în ápã** él mint hal a vízben; ~ **fript** sült hal; **zãmã dã** ~ halászlé; **dã lá kãp putyé pestyilye** fejtől búzlik a hal; **kucît dã** ~ halkés

petyilk, -sj *h fn* folt; **plyin dã** ~ csupa folt; **îs áflã szãku** ~ **u** megtalálja zsák a foltját; **kãrpestyé** ~ foltot varr **2.** darabka

picigus, -j *h fn* cinege

pijãrc, -urj *s fn* piac; **merzsjé pã** ~ megy a piacra; **kumpãrã-n** ~ vásárol a piacon; **zũã dã** ~ piaci nap

pik, -urj *s fn* **1.** csepp; **on** ~ egy cseppet **2.** *átv* egy csepp, egy kevés, egy csipet; **nisj on** ~ egy cseppet sem

pikã, -; **pikã;** **szã pijsjé; pikã;** **pikãt; pikã!/ pikãc!** I.a I. *tn i* **1.** csöpög; csöppen **2.** esik, hull; **îj** ~ **sjévã** csurran-csöppen neki valami **3.** beázik; **m-o pikãt kulyibã** beázott a házam **II. szt i** csepereg, szemerkél (*az esõ*)

pillã, -lyé *n fn* reszelõ

pilyestyé, pilyész; pilyi; szã pilyászã; **pilye; pilyit; pilyi!/pilyic!** IV.c *ts i* **1.** reszel; **îs** ~ **szãpã** megélezi a kapáját **2.** csiszol, farag

pilyit, -tã, -c, -tyé *mn* reszelt, éles

pimicã, pimic *n fn* pince; **jestyé-n** ~ van a pincében; **merzsjé zsjosz în** ~ lemegy a pincébe; **du în** ~! vidd a pincébe!; **sz-ászkungyé-n** ~ elbújik a pincében

pinglo, pingéj/pingevé *s fn* forint, pengõ, **n-ám nisj on** ~ nincs egy fillérem sem

pipãrkã, pipãrsj *n fn* ~ **vergyé** zöldpaprika; ~ **zdrubitã** őrölt paprika; ~ **jutyé** csípõs paprika, ~ **dulsjé** édesnemes paprika; ~ **rosijé** piros paprika; ~ **umplutã** töltött paprika

pipãr|os, -asé *s fn* papír; **szkrijé pã** ~ papírra ír; **ásztrînzsjé** ~ papírt gyújt; **irkã dã** ~ papírfüzet

pipér|, -j *h fn* bors; **îj zdrubestyé** ~ **dã szub nász** borsot tör vki orra alá

pipijestyé, pipijész; pipijj; szá pipijászka; pipije; pipijjt; pipijestyé!/pipijjc! IV.c ts i 1. meg-, végigtapogat, megtapint 2. tapogat, végigsimít 3. tapogatózik 5. kipuhatól, kifürkész; **în lok bun** ~ jó helyen tapogatsz

pipirijgă, -zsj n fn lepke, pillangó; ~ **dă vărză** káp osztalepke

pipu|tă, -tyé n fn zúza

pisă; pis; pisă; szá pisé; pisă; pisăt; pisă!/pisăc! I.a vissz h i szá ~; vizez

pisăt s fn vizelet

pisj|or, -aré s fn 1. láb; **pă** ~ lábon, gyalog; **ku pisjaré galyé** mezítláb; **dă lá káp pîn lá pisjaré** tetőtől talpig; **în pisjaré** lábon állva; **káp dă** ~ lábfej; **lá pisjaré lu sjinyivá** vki lábához, vki lába elé; **bátyé dîn** ~ dobbant, **kagyé dă pă** ~ leesik a lábáról; **kălkă pă** ~ **lu sjinyivá** vkinek a lábára /tyúkszemére lép; **îj dă ku** ~ belerúg, megrúg; **sztă pă** ~ lábra áll; **îs je pisjarilye în gît** szedi a lábát; **kuszta pă** ~ **máré** nagylábon él; **d-ábe szta pă pisjaré** alig áll a lábán 2. átv vminek a lába, alja, talpa; ~ **dă másză** asztalláb; **îs tájé krăku dă szub pisjarilye** maga alatt vágja a fát

Pisju Pécs; **în** ~ **săgyé** Pécsen lakik

piskă, pisk; piskă; szá pistyé, piskă; piskăt; piskă!/piskăc! I.a ts i 1. csíp, csipked; **kukosusztă tăré** ~ ez a kakas nagyon csíp 2. megcsíp, becsíp; **m-o piskăt usă mîná** az ajtó becsípte a kezemet 3. csipeget, csipdes 4. (meg)csíp (fagy), megszúr (rovar) 5. átv csíp, éget, mar 6. csipkelődik, beleköt 7. dézsmál, csipeget; **n-or mănăkăt numă or piskăt** nem ettek, csak csipegettek

pistol , -urj s fn pisztoly; **o murit dîn** ~ pisztoly által halt meg

piszillankă, -onsj n fn pösze

piszil|on|k , -sj h fn pösze

pită, pityé n fn kenyér; ~ **ălbă**; fehér kenyér ~ **nyăgră** barna kenyér; **on dărăb dă** ~ egy darab kenyér; **o filijé dă** ~ egy szelet kenyér; ~ **-ntrăgă** egész kenyér; ~ **duszpită** kelesztett kenyér; ~ **uszkătă** száraz kenyér; ~ **krudă** sületlen kenyér; ~ **vergyé** nyers, sületlen kenyér; **pită multă or mănăkăt ku unăpălt** sokat éltek együtt

pitulă|t, -tă, -ăc, -tyé mn 1. alacsony, apó növésű; **om pitulăt**; alacsony ember 2. kicsi

pitulyiskă, pitulyisty n fn búbos pacsirta

pizdă, pizgyé n fn női nemi szerv

pîn lá elölj -ig; ~ **lá boltă** a boltig; ~ **grapă** a sárig; ~ **zesjé sjászurj** tíz óráig; ~ **mărc** keddig

pîn(ă)¹ ksz 1. amíg, ameddig; ~ **sjé** amíg, ameddig; ~ **kînd?** meddig (időben)?; ~ **hungyé?** meddig (térben); ~ **ăj lume** amíg a világ a világ

pîn(ă)² vsz -ig; ~ **ăkásză** hazáig; ~ **ăkulo** addig; ~ **ăijsj** eddig; ~ **dă zuă dă ăsztăz** máig; ~ **dă duminyikă** vasárnapig

pînyăr, -j h fn pék

pînyé, **pîny** *n fn* házi kenyér; **~ káldă** meleg kenyér; **~ ku untură** zsíros kenyér; **kasjé ~ în kuptor** kemencében süt kenyeret

pjátră, **petré** *n fn* kő; **îj kagyé ~ măré dă pă szuflyit** nagy kő esik le a szívről; **băgă ~ -n apă** botrányt csinál

plajé, **ploj** *n fn* **1.** eső; **~ măré** nagy eső; **~ku gyăcă** jégeső; **ăpă dă ~** esővíz; **în plajé** esőben; **vreme pă ~ sztă** esőre áll az idő **2.** zápor

plăkătaré *n fn* szerető; **~ tînră** fiatal szerető

plăkător, **-j** *h fn* szerető; **îs cînyé ~** szeretőt tart

plămîln, **-ny** *h fn* tüdő; **îs szkipă ~u** kiköpi a tüdejét; **îj bityăg dă ~** tüdőbeteg

plântiklă, **-sj** szalag, pántlika; **~rosijé** piros pántlika; **îs băgă ~ -n pâr** pántlikát rak a hajába

plăsjé, **plák**; **plăsjé**; **să plăkă**; **plăsjé**; **plăkut**; **plăsjé!/plăsjéc!** II.a v III.c **I. tn i 1.** szeret, tetszik neki, kedvére van; **îj ~ mănărásztă** szereti ezt az ételt; **kum vă ~ lá noj?** hogy tetszik nálunk? **II. ts i 1.** szeret, imád, szerelmes (*vkibe*) **2.** megtetszik, megszeret; **tyé plák** szeretlek **III. să ~**; szeretik egymást

plăltă, **-tyé** *n fn* **1.** ár; **~ măré** nagy ár; **~ răgyikătă** emelt ár; **~ dă vîndut** eladási ár **2.** bér, fizetés; **îs kăpătă plătă** megkapja a fizetését

plătyestyé, **plătyész**; **plătyi**; **să plătyăszkă**; **plătye**; **plătyit**; **plătyi!/plătyic!** IV.a **I. ts i 1.** fizet **2.** kifizet, megfizet; **~ daturije** adósságot kifizet **3. átv** meglakol; **vij plătyi ku kăpu-c!** a fejjel fizetsz! **II. să ~**; kifizetődik

plauă; **pluă**; **pluăt** I.a *szt i* esik; **tăré ~** nagyon esik; **tătă zuă ~** egész nap esik

plîngînd *hat igenév* sírva; **~ merzsjé akăsză** sírva megy haza

plînsz¹, **-urj** *s fn* **1.** sírás; **~măré sz-ăhugyé** nagy sírás hallatszik

plîn|sz², **-sză**, **-sj**, **-sjé** *mn* **1.** kisírt; **ku oty plînsj** kisírt szemekkel **2.** elsíratott, megsíratott

plînzsjé, **plîng**; **plînzsjé**; **să plîngă**; **plînzsjé**; **plînsz**; **plînzsjé!/plînzsjéc!** III.b **I. tn i** sír; **~ dă frikă** sír félelmében; **~ dă fălusijé** örömeiben **II. ts i** elsírat, megsírat

plop, **-j** nyárfa, topolyafa (*Populus*); **~ alb** fehér nyárfa (*Populus alba*) jegenye(nyár) (*Populus italica*)

plu|tă, **-tyé** *n fn* növ nyárfa

plyi|n, **-nă**, **-ny**, **-nyé** *mn* **1.** tele, teli; **~ dă apă** tele vízzel; **~ amăru** tele keserőséggel **2.** zsúfolt, tele; **~ dă aminy**; tele sok emberrel **3.** telt, kövér

plyisznyestyé, **plyisznyész**; **plyisznyi**; **să plyisznyăszkă**; **plyisznye**; **plyisznyit**; **plyisznyestyé!/plyisznyic!** IV. c. *tn i* **1.** megfullad **2.** fuldoklik **3.** fullad, fulladozik **4.** vízbe fullad; **o plyisznyit în apă** vízbe fulladt **5. átv** szétpukkad, szétdurran; **j-o plyisznyit fere** szétdurran az epéje **II. să ~**; vízbe öli magát

pod, -urj 1. padlás; **dušjé-n** ~ **sjéva** felvisz vmit a padlásra; **merzsjé-n** ~ felmegy a padlásra
2. híd; **ságyé pã** ~ leül a hídra

pojmníyi hat holnapután; ~ **ny-ony áflá** holnapután találkozunk

pom, pamé s fn 1. gyümölcsfa 2. almafa 3. gyümölcs

poplã, -é h fn pap; ~ **nasztrã** a mi papunk

por|k, -sj h fn disznó, sertés; **kárnyé dã** ~; disznóhús; **pelyé dã** ~ disznóbőr; **cínyé** ~ disznót tart; **sz-o-mbãtãt, kã porku** úgy berúgott, mint a disznó; **hãrãnyestyé porsji** megeteti a disznókat

posj/poc ld patyé

postã, postyé/posty n fn posta; **lá** ~ a postára/a postán; **ku** ~ **dã ásztãz** a mai postával;
punyé pã ~ postára ad, felad; **n-ãvény** ~ nincs postánk

prãkãzsítã, prãkãzsítýé n fn kéj nõ, konzumhölgy

prau s fn por; **ástyerzsjé** ~ letörli a port; **fãsjé** ~ **mãré** nagy port csinál; ~ **dã puskã** puskapor; **sz-o umplut dã** ~ beporosodott; **ublokusztã plyin ãj dã** ~ csupa por ez az ablak

primãvárã n fn tavasz; **dã/lã** ~ tavasszal; **florilye dã** ~ tavaszi virágok; **pã** ~ tavaszra; **vinyé primãvárã** jön a tavasz

prisjepé, prisjép; prisjepé; szã prisjepé; prisjipe, prisjiput; prisje-pé!/prisjipéc! II.a v III.c I. *ts i* 1. (meg)ért, felfog; **prisjépj, sjé zík?** érted, amit mondok? II. **szã** ~; **lá sjéva** ért vmihez; **nu mã** ~ **lá nyimik** semmihez sem értek

prisjiput, -tã, -c, -tyé mn 1. okos, értelmes 2. hozzáértõ 3. tapasztalt

prun, pruny h fn nõv szilvafa

prunã, -nyé n fn szilva; **rãtyijé dã** ~ szilvapálinka; **on fir dã** ~ egy szem szilva; **prunýé mãruntyé** apró szilva

pucî|n, -nã, -ny, -nyé I. mn 1. kevés; **pucîny bãny** kevés pénz 2. rövid; **dobã** ~ -ã kevés idõ
II. *hat* egy keveset, valamicskét; **ku sjéva máj** ~ valamivel kevesebbet; **k-atít máj** ~ annyival kevesebbet

puj, -é s fn 1. csirke, csibe; **kárnyé dã** ~ csirkehús 2. madãrfióka; ~ **dã kuku** kakukkfióka

pu|lã, -lyé n fn férfi nemi szerv; ~ **dã kál** nagy õzlabgomba /*Macrolepiota procera*/

pulpã, -é n fn comb; ~ **grãzã** kövér comb; **s-o luvit pulpã** megütötte a combját; ~ **dã rácã** kacsacomb; ~ **friptã** sült comb

pumã|nõ, -nyé n fn halotti tor

punýé, puj; punýé; szã pujé; punye; pusz; punýé!/punýéc! III.b I. *ts i* 1. tesz, rak; ~ **zsjosz sjéva** vmit lerak; ~ **sjinyivã pã pãmînt** leterít, földre terít vkit; ~ **pã lok** a helyére tesz; **îs** ~ **kãpu** a fejét teszi rá 2. elhelyez, odatesz; ~ **lá fok** feltesz/odatesz a tűzre 3. be(le)tesz, berak; ~ **szãré** megsóz; ~ **în zãb** zsebre tesz 4. elhelyez, betesz; **îs** ~ **bãnyi în**

bánk bankba teszi a pénzét **5.** fel, rátesz, rárak; **îs** ~ **mîná pã sjévã** ráteszi a kezét vmire; ~ **în kuj** szögre akaszt **6.** kitesz, kirak **7.** eltesz, elrak ~ **pã jãrnã sjévã**, elrak vmit télire **8.** állít, helyez; ~ **în poszt** állásba tesz, elhelyez; ~ **luminã** megvilágít; ~ **pã pisjaré** lábra állít **9.** odatesz, odaállít ~ **pã gyãcã** jégre tesz **10.** *átv* megtesz, kinevez **11.** *átv* bocsát, enged, helyez **12.** *átv* vet; ~ **pã pipãros** papírra vet **13.** felvesz, felölt; **îs** **punýé kumãnáku** felveszi a kalapját **II. szã** ~; **1.** elhelyezkedik; **szã** ~-n **pát** ágyba fekszik; **szã** ~ **lá mãnkãré** az ételhez ül **2.** áll, helyezkedik (*vhova*) **szã** ~ **în kályé lu sjinyivã** útjába áll vkinek

pupãzã, pupiz *n fn* búbos banka /Upupa epops/

purik, -sj *h fn* bolha; **pisã, kã** ~ **u** csíp, mint a bolha; **szãré, kã** ~ **u** ugrik mint a bolha; **ãré purisj** bolhás

purnyestyé, purnyész; purnyi; szã purnyászã; purnye; purnyit; purnyi!/purnyic! **IV.a**
I. *tn i* és *vissz i* **1.** indul; ~ **pã kályé** útnak indul **2.** elindul, megindul **3.** elered **II. ts i** indít; **îs** ~ **kupilu-n iskulã** iskolába indítja gyermekét

purloj, -ajé *s fn* genny

puromb, -j *h fn* galamb

pursjél, -j *h fn* malac; **vinyé pursjéj** malacokat ad el

puskã, pysty *n fn* puska; **îs trãzsjé** ~ megtölti a puskáját

pusz ld punýé

putaré *n fn* bűz

putka|uã, -vé *n fn* patkó; ~ **dã kãj** lópatkó; **putkãvé navé** új patkó

putrid, I. mn -dã, -gyé **1.** rohadt; **murkoj** ~ rohadt sárgarépa **2.** korhadt; **usã putridã** korhadt ajtó **3.** üszkös **4.** romlott **II. hat** **1.** rohadtan **2.** korhadtan **3.** üszkösen **4.** romlottan; ~ **nu-l punýé!** romlottan ne rakd el!

putrizãlã *n fn* rohadás, korhadás

putrizestyé; putrizész; putrizi; szã putrizászã; putrize; putrizit; putrizi!/putrizic! **IV.c**
I. tn i **1.** megrohad, elrohad; ~ **dã plãjé** megrohad az esőtől **2.** elkorhad; **lyémnu** ~ a fa elkorhad **3.** megpenészesedik **5.** elüszkösödik; **j-o putrizit pisjoru** elüszkösödött a lába **6.** senyved, rohad; **ãisj numã** ~ itt csak senyved; **lá szã putrizászã!** hadd rohadjon el! **II. szã** ~; elrohad

putujãlã *n fn* **1.** nyugalom, béke, **szã fijé** ~ legyen béke **2.** csillapítás, enyhítés

putulyestyé, putulyész; putulyi; szã putulyászã; putulye; putulyit; putulyi!/putulyic! **IV.c** **I. ts i** **1.** megnyugtat; **îs** ~ **kupilu** megnyugtatja a gyermekét **2.** csillapít, enyhít; ~ **dureme** csillapítja a fájdalmat **II. szã** ~; **1.** megnyugszik **2.** lecsillapodik, enyhül; **sz-o putulyit plãje** lecsillapodott az eső; **putulyestyé tyé!** nyugodj meg!

putulyit I. mn -tã, -c, -tyé **1.** nyugodt, csendes **2.** lecsillapodott **II. hat** nyugodtan, békésen; ~ **sãgyé** békésen üldögel

putur|osz, -asză , -osj, -asjé I. *mn* 1. bűdös 2. koszos, szennyes II. *hat* 1. bődösen 2. koszosan

putyé, put; putyé; szá pută; putye; pucît; putyé!/putyéc! *tn i* IV.b búzlik; ~ *sjévá* vmi búzlik; ~ *áj* fokhagymaszag van; *nisj nu ~ , nisj nu mirasză* se hús, se hal

putyeré, putyerj *n fn* 1. erő; *ku tată ~*; minden erővel; *dîn tată ~* teljes erejéből; *făr dă ~* erőtlenül; *s-ádună putyere* összeszedi az erejét; *îj tresjé putyere* elfogy az ereje; *n-áré ~ szá ...* nincs hozzá ereje, nem képes rá, hogy ...; *m-o lăszăt putyere* elhagyott az erőm 2. hatalom; ~ *măré* nagyhatalom; *ku ~* erőszakkal

puvăsztă, puvesty/puvestyé *n fn* 1. mese; ~ *ku zînyé* tündérmese 2. elbeszélés, történet 3. kitalálás, koholmány; *ăszătă-j áltă ~* ez már más tészta

R

ragă, rog; rugă; szá razsjé; rugă; rugăt; ragă tyé!/ rugăcă vă! I.a I. *ts i* (meg)kér; *mesékben: rog pă tyiny, rog pă Drăgu-l Domn* kérlek téged, kérem a Jóistent II. *să ~*; 1. imádkozik; ~ *lá Dimizo* Istenhez imádkozik 2. könyörög

ragyé, rod, ragyé, szá radă, rague, rosz; rague!/rugyéc! III.b *ts i* 1. rág, megrág; *îs ~ ungyilye* rágja a körmét; *îj ~ uretyilye lu sjinyivá* rágja vki fülét 2. rágcsál, harapdál 3. kirág, megrág 4. (ki)mar, (el)koptat 5. *átv* emészt, mar, gyötör

rangyi|nă, -ny *n fn* rongydarab; *ádă-m o ~!* hozz egy rongyot!; *ástyerzsjé ku ~ sjévá* ronggyal letöröl vmit

rată, roc I. *n fn* 1. kerék; ~ *dă maré* malomkerék; ~ *nurokuluj* szerencsekerék; *fântî|nă ku ~* kerekés kút; *nu-j ku rocilye tatyé* nincs ki az összes kereke 2. karika 3. tárcsa II. *hat* körbe; *să fásjé ~* körbe áll; *o punyé pă ~* sínre tesz, elindít; *rată sz-o-ntorsz* megfordult a kocka

rauă *n fn* harmat; ~ *măré* nagy harmat; *plyină dă ~* teljesen harmatos

răgăz *s fn* idő; *ám ~* ráérek, van időm; *n-áré ~* nem ér rá

răgyic *csak tsz fn* növ retek

răgyikă, răgyik; răgyikă; szá răgyisjé; răgyikă; răgyikăt; răgyikă!/răgyikăc! I.a I. *ts i* 1. emel, felemel; ~ *kristăr* poharat emel; ~ *szăku* felemeli a zsákot 2. felemel, feltart; *îs ~ mî|nă* felemeli a kezét 3. emel (*arat*); *îj ~ plătă lu sjévá* felemeli az árát vminek II. *să ~*; 1. felemelkedik, felmegy; *să ~ firhangu* felmegy a függöny 2. felkel, feláll; *să ~ dîn păt* felemelkedik az ágyból

răgyikăt, -tă, -c, -tyé *mn* 1. felemelt; *plătă răgyikătă* felemelt fizetés 2. felemelkedett, álló

răjlosz, -asză, -osj -asjé *mn és fn* 1. koszos, mocskos 2. retkes 3. rühes

răkaré *n fn* hűvösség, hűvös; **lá** ~ *a*) a húsre, az árnyékra *b*) a hűvösre, dutyiba; **pă** ~ amikor (még) hús az idő

rămîjé/rămînyé, rămîj; rămîje, să rămîjé; rămîje, rămász; rămîj! / rămîjéc! III.b *tn i* 1. marad; ~ **ákásză** otthon marad; ~ **mult lá sjinyivă** sokáig marad vkinél; ~ **dă** lemarad vhonnan, vmiről; **nu m-o rămász ált, dăkit să** ... nem maradt számomra más, mint hogy ... ; **să** ~ **întri noj** köztünk maradjon (*a szó*) 2. marad (*vmilyen állapotban*) **o rămász grasză** terhes maradt, másállapotba került; ~ **în rusînyé** szégyenben marad 3. el-, ottmarad 4. megmarad; **o rămász în kuszt** életben maradt 5. *átv* fennmarad 6. hátramarad, túlél; **o rămász făr dă bărbăt** férj nélkül maradt, megözvegyült 7. rászáll, örökül marad; **kásză j-o rămász lu feti-s** a ház a lányáé maradt; **j-or rămász aszîlye hungyivă** otthagytta a fogát vhol; ~ **ku gură kăszkătă** leesik az álla

rănu|tyé, -c *h fn* vese; **îj szkatyé** ~ **lu sjinyivă** kiszedik a veséjét vkinek

răszăp|t I. *mn -tă, -c, -tyé* 1. elszórt, szétszórt 2. elpazarolt, eltékozolt; **bány răszăpic** elpazarolt pénz 3. szétszóródott, szétszéledt II. *hat* 1. szétszórtan, elszórtan 2. elpazarolva

răszărit, -urj *s fn* 1. felkelés; **szarilye merzsje pă** ~ a nap nyugovóra tér 2. kelet; **lá** ~ keletre

răszepé, răszăp; răszăpi; să răszepé; răszăpe, răszăpit; răszăpi! /răszăpic! IV.b I. *ts i* 1. szétszór 2. elpazarol; **s-o răszăpit bănyi** elszórta a pénzét 3. eltékozol, elfecsérel 4. *átv* elhint, elterjeszt II. **să** ~; 1. szétszóródik 2. szétfoszlik, szertefoszlik

rătun|d, -dă, -zsj, -zsjé *mn* 1. kerek 2. gömbölyű, gömb alakú; **fér** ~ gömbvas 3. gömbölyded, telt; **ubrăz** ~ gömbölyded arc

rătyijé *n fn* pálinka; ~ **dă prună** szilvapálinka; ~ **tăré** erős pálinka

răcă, răc *n fn* kacska; ~ **friptă** sült kacska; ~ **îngrăsătă** hizott kacska

rădi|o, -urj *s fn* rádió **dîn** ~ a rádióból; **în** ~ a rádióban; ~ **ăhugyé** rádiót hallgat; **ăszună** ~ szól a rádió

răgyé, rád; răgyé; să rădă; răgye; rász; răgyé! /răgyéc! III.b I. *ts i* 1. (le)borotvál; **îs** ~ **bărbă** leborotválja a szakállát II. **să** ~; (meg)borotválkozik

răz|ă, -é *n fn* fény; ~ **mikă să vegyé** kis fény látszódik

răzgăj|ă *n fn* kényeztetés

răzgăjé, răzgăjeszk; răzgăji; să răzgăjăszkă; răzgăje; răzgăjit; răzgăji! /răzgăjic! IV. c I. *ts i* 1. kényeztet; **tătă szo îl** ~ az apja kényezteti /h/ 2. dédelget, becézget II. **să** ~; kényezteti magát, kényeskedik; **nu tyé răzgăji!** ne kényeskedj!

răzgăj|t, -tă, -c, -tyé *mn és fn* 1. elkényeztetett; **kupil** ~ elkényeztetett gyerek

răzmalyé, răzmoj; răzmuji; să răzmujăszkă; răzmuje; răzmujit; răzmalyé! /răzmujic! IV.c *ts i* 1. gyúr; dagaszt; ~ **ala|tu** tésztát dagaszt 2. nyomkod, forgat, csavar; **îs răzmalyé mînyilye** tördeli a kezét

răzmuji|t, -ă, -c, -tyé *mn* meggyúrt; **ticėj răzmuji|c** meggyúrt tészta

reggeli *s fn* reggeli; **făr dă** ~ reggeli nélkül; **măînkă** ~ reggelizik

ren, reny *h fn* sütő; **kasjé kîrbajé-n** ~ krumplit süt a sütőben; **kasjé kulák în** ~ kalácsot süt a sütőben; **frizsjé kârnyé-n** ~ húst süt a sütőben; **băgă-n** ~ betesz a sütőbe

repé /repigyé *hat* **1.** gyorsan, sebesen; ~ **sză vij!** gyorsan gyere! **2.** hamar, korán; **asztăz** ~ **sz-o szkulăt** ma korán felkelt **3.** azonnal, tüstént

résj *csak tsz* kocsonya; **făsje** ~ kocsonyát csinál

resje **I. mn** **résj** **1.** hideg; **ăpă** ~ hideg víz; **ásă dă** ~, **kă gyăcă** olyan hideg, mint a jég **2.** kihült, élettelen **3.** rideg, barátságtalan; **szobă** ~ barátságtalan szoba **II. hat** hidegen; **pă mînyé mă lăsză-n** ~ engem hidegen hagy

retes, -urj *s fn* rétes; ~ **kăld** meleg rétes; ~ **ku māk** mákos rétes

rîgyé, rîd; rîgyé; sză rîdă; rîgye; rîsz; rîgyé!/rîgyéc! **III.b I. tn i** nevet; ~-n **pălmă** nevet a markába; ~ **pă sjînyivă** nevet vkin **2.** rámosolyog, ránevet; ~ **pă jél nuroku** ránevet a szerencse **II. ts i** kinevet, kicsúfol

rîjé *n fn* **1.** kosz **2.** retek; ~ **gală** tiszta kosz

rîmjă, rîmj *n fn* földigiliszta; **sză tîrîjé, kă rîmă** húzza magát, mint a földigiliszta

rîmnyestyé, rîmnyész; rîmnyi, rîmnyăszkă, rîmnye, rîmnyit; rîmnyestyé!/rîmnyic! **IV.c I. tn i** **1.** kíván, vágyik **2.** áhítozik, sóvárog; ~ **dăpă sjévä/sjînyivă** vmi/vki után sóvárog **II. ts i** megkíván; ~ **kăpsuny** epret kíván

rînd, -urj *s fn* **1.** sor; **punyé-n** ~ sorba tesz, rendbe rak **2.** sorrend; **je vînyé pă** ~ ő jön sorra **3.** alkalom; **on** ~ egyszer; **dăuă** ~ második alkalommal/ kétszer **4.** szokás, rend; **styijé, sjé-j** ~ tudja, mi a szokás

rînsji|d **I. mn** -dă, -gy, -gyé avas; **szlănyînă** ~ă avas szalonna **II. hat** avasan; ~-n-o **măînk** avasan nem eszem meg

rînsjizestyé; rînsjizî; sză rînsjizăszkă; rînsjize; rînsjizît **IV.c tn és vissz i** megavasodik; **untură nu sză** ~ **repé** a zsír nem avasodik meg gyorsan

rînz|ă, -é *n fn* gyomor

rîsz, -urj *s fn* nevetés; **dă** ~ **ăj sjînyivă/sjévä** nevetséges vki/vmi; **sză făsje dă** ~ nevetségessé válik; **făsje sjînyivă dă** ~ nevetségessé tesz vkit; **plyisznyestyé dă** ~ megfullad a nevetéstől

rîszp, -urj *s fn* napkárász

rît, -urj *s fn* **1.** rét; **merzsjé pă** ~ kimegy a rétre; ~ **ku florj** virágos rét **2.** mező

ro¹ **I. mn** **re; réj; relyé** **1.** rossz; **kupîl** ~ rossz gyerek; **gyinc réj** rossz fogak **2.** rossz, silány **3.** alkalmatlan, nem megfelelő **4.** nehéz, kínos; **kuszt** ~ **ăré sjînyivă** nehéz élete van vkinek **5.** baljós, vészes; **într-on sjász ro** rossz órában **6.** rossz ízű, romlott **7. átv** romlott **8.** rosszindulatú; gonosz, aljas **II. hat** **1.** rosszul; **tot māj ro** egyre rosszabbul; **sztă** ~ rosszul áll; **sjévä mirăsză** ~ rossz szaga van vminek **2.** nehezen **3.** hibásan, helytelenül **4.**

kellemetlenül 5. kedvezőtlenül 6. alaposan, erősen, nagyon **ro frig äj** nagyon hideg van 7. rosszindulatúan, ellenségesen; **kînyé** ~ harapós kutya

ro²,relyé *s fn* rossz; **nu fä** ~! ne csinálj rosszat! **relyilye sz-or pusz pã noj** ránk telepedett a rossz

rob, -j *h fn* rab; **întyisz äj, kã robu** be van zárva, mint a rab

rosu¹, rosijé rosij, rosij *mn* 1. piros, vörös **vin rosu** vörösbor 2. izzó, tüzes **ku fér rosu** tüzes vassal

rosu² *s fn* 1. piros/vörös szín; **bînyé-j sztä** ~ jól áll neki a piros 2. piros festék

rotyijé, rotyij *n fn* szoknya

rug, -urj *s fn* rózsafa

rugãmîntyé, -c *n fn* 1. imádság 2. könyörgés, kérelem

rugusîlt I. *mn* -tä, -c, -tyé rekedt II. *hat* rekedten

rumîln, -ny *h fn* román férfi

rumînyică, rumînyic *n fn* román nő

rupé, rup; rupé; szã rupé; rupe, rupt; rupé!/rupéc! III.a I. *ts i* 1. tép, szakít; ~ -n **dãrãburj** darabokra tép 2. eltép, összetép 3. letép, leszakít, letör; **îj** ~ **mîrzsuku** letöri a derekát; ~ **on krãk dã lyémn** letép egy faágat 4. eltör, összetör **s-o rupt pisjoru** összetörte a lábát; **m-o rupt szuflyitu** összetörte a szívem 5. megtör, megszakít 6. áttör 7. szétszaggat, elnyű (*ruhát*) **s-o rupt cipilyisji** szétszaggatta a cipőjét II. **szã** ~; 1. elszakad 2. eltörik; **sz-o rupt în dauã** kettétört 3. leválik, leesik 4. megszakad; **szã** ~ -n **lukru** megszakad a munkában 5. abbamarad, véget ér; **szã** ~ **szuflyitu-m** megszakad a szívem

rupt, -tä, -c, -tyé *mn* 1. tépett, szakadt 2. széttépett, eltépett; **kãrtyijé ruptã** széttépett levél 3. szakadt, kiszakadt; **sjarik rupt** szakadt nadrág; letépett, leszakított; **flaré ruptã** leszakított virág 4. elnyűtt, viseltes 5. meggyötört, megtört 6. megszakadt, megszüntetett 7. *átv* elszakadt, eltávolodott, elszakított; **kupil rupt dã lá mumã szã** anyjától elszakított gyermek

rusînyé *n fn* 1. szégyen; **sjé máj máré!** ~ micsoda nagy szégyen! **dã** ~ szégyenében; **mi-j** ~ szégyellem magam; **nu ci-j** ~? nem szégyelled magad? 2. szégyenlőség; **fãr dã** ~ szégyenlőség nélkül 3. megszégyení-tés; **fãsjé sjînyivã dã** ~ megszégyenít vkit

rusztanã, ruszton; rusztunã; szã rusztanyé; rusztunã; rusztunãt; rusztanã!/rusztunãc! I.a I. *ts i* 1. felborít, feldönt 2. kiberít, kiönt; ~ **lãptyilye** kiberítja a tejet 3. felfordít; ~ **kãszã** felfordítja a házat 4. megdönt II. **szã** ~; 1. feldől, felborul; **sz-o rusztunãt pã pãrtyé** oldalra borult 2. kidől, ledől

rusztunãlt, -tä, -c, -tyé *mn* 1. felfordult, felborult; feldőlt; **szkan** ~ feldőlt szék 2. ledöntött 3. kidöntött, fekvő

Ruzsã Rózsa, Rozália, Zsuzsanna

S

s- *ld* *ís*

sadã, **soz** *n fn* tréfa; **~ re** rossz tréfa

sãz *ld* **sãgyé**

sãgyé, **sãd**; **sãgyé/sãgye**; **szã sãdã**; **sãgye**; **sãzut**; **sãz!** **sãgyéc!** II.b *tn i* **1.** ül, leül **2.** ottmarad, megül **3.** lakik, él **4.** illik, áll; **binyé-j ~ zãbunusztã** jól áll neki ez a blúz **5.** *ãtv* ül; **~ -n tyémicã** börtönben ül

sãjzãsj *szn* hatvan; **jél ãj dã ~ dã ãj dã zilyé** ő hatvan éves; **dã sãjzãsj dã rîndurj** hatvanszor

sãnc, -urj *s fn* árok; **ãpã-j ãn ~** az árokban víz van; **pã mãlu ~ uluj** az árokparton

Sãndãr Sándor

sãptyé *szn* hét **ã sãptyilye lunã** *szn* a hetedik hónap; **ãl sãptyilye gyintyé** a hetedik fog; **tu fij ãl ~** te légy a hetedik

sãptyészprãzesj *szn* tizenhét

sãptyézãsj *szn* hetven

sãrpé, sãrpj/sãrpj *h fn* kígyó

sãszã *szn* hat

sãszprãzesj *szn* tizenhat

sãtrã, sãtré *n fn* sátor; **s-ãpukã sãtrilye** fogja a sátorfáját

Sfãnyé, Svãnyé István

sî¹ **I. ksz** **1.** és, s; **noj sî voj** mi és ti **2.** meg; **unu sî doj** egy meg kettő **II.** (*szãmnevek kãpzésében*) **trijzãsj sî pãtru** harmincnégyszázötven

sî² *hat* **1.** is; **sî jo, sî tu** én is, te is **2.** már(is); **o sî mérsz** el is ment már **3.** még; **sî átunsj** még akkor is **4.** ráadásul, tetejébe

sîpîr|kã, -sj *n fn* gyík

sîp|kã, -sj *n fn* sapka; **~ kãldã** meleg sapka

sjar|k, -sj *h fn* nadrág; **~ lung** hosszúnadrág; **~ szkurt** rövidnadrág

sjãcã *n fn* idegbaj; **m-ãpukã sjãcã** elkap az idegbaj; **dã ~ -j** idegbajos

sjãpã, sjepé *n fn* hagyma; **on kãp dã ~** egy fej hagyma

sjãsz, -urj *s fn* **1.** óra; **kityé sjãszurj ãsz?** hány óra van?; **o zsumãtãtyé dã ~** egy félóra; **ku sjãszurilye** órákig; **ãntr-on ~** egy óra alatt; **pãstyì on ~** egy óra múlva; **ãn tot ~** minden órában **2.** óra; **~ dã mãnã** karóra; **trãzsjé szusz sjãszu** felhúzza az órát; **sjãszu szãngribestyé/merzsjé ãnntyé** siet az óra; **sjãszu mãj pucîn ãrátã** késik; **sztã ~u** áll az óra

3. *átv* idő, óra; **j-o luvít sjászu** ütött az utolsó órája 4. mérő, óra; **ásá merzsjé, ká sjászu** úgy megy, mint a karikacsapás

sjeré, sjér/sjo; sjire; szá sjeje; sjire; sjirut; sjeré!sjiréc! II.a I. *ts i* 1. kér; ~ **ászutor** segítséget kér 2. megkér, feleségül kér 3. kéreget; **tot ásá** ~ mindig csak kéreget II. **sză** ~; kéredzkedik

sjé fel ld sjé

sjé? *névm* I. *kérdő névm* 1. mi?; **ku sjé?** mivel?; **sjé fel?** milyen?; **dászpri sjé?** miről?; **pă sjé?** min? **sjé-j ku tyinyé?** mi van veled? 2. mit; **sjé zîsj?** mit mondasz? **sjé máj fásj?** mit csinálsz? 3. (*hívásra, szólításra*) tessék? 4. miért ~ **sztáj ákulo?** miért állsz ott?; **dă sjé?** miért?; **păntru** ~miért?; **dă sjé nu ?** miért ne? 5. mi? micsoda? II. *jelzői használatra* 1. milyen, miféle; **sjé fel?** milyen? 2. micsoda; **sjé fel om!** micsoda ember!; 3. mekkora; **sjé máré-jrá?** milyen nagy volt? III. *vonatkozó névm* 1. aki, ami 2. amit 3. amilyen 4. amennyi IV. *határozatlan névm* 1. valami 2. bármi, akármi 3. bármennyi, akármennyi; **sjé binyé** milyen jó; **sjé mult** milyen sok; **dă sjé ... dă sjé** minél ... annál; **dăpă sjé** miutánV. *hat (dă) miért?* ~ **plînzsj?** miért sírsz?; ~ **nu m-astyiptát?** miért nem várt meg?; **dă** ~ -j **asztá ásá?** miért van ez így? ; **dă sjé ... dă sjé** minél ... annál; **dăpă sjé** miután; **în** ~ **fel dobă szá vju?** mikor jöjtek?

sjép, -urj s fn 1. dugó; ~ **dă ujągă** üveg dugó 2. csap; ~ **dă butyé** hordócsap

sjér, -j h fn *növ* cserfa

sjévá I. *nm* 1. valami; **ásá** ~ ilyesmi 2. valamit; **mănînkă** ~! egyél valamit! II. *mn* valamicske, egy kevés; ~ **bány** kevéske pénz II. *hat* kevéssé, kissé ~ **máj zsjosz** kissé lejjebb

sjigogyi nm 1. minden; **asztá-j** ~ ez minden; **sză prisjepé lá** ~ mindenhez ért 2. mindent ~ **c-ám szpusz** mindent elmondtam

Sjikibe Csököly (*Somogy megyei helységnev*)

sjinä n fn békesség, nyugalom; **dă-m** ~! hagyj békén!; ~-m **trébé** nyugalomra van szükségem

sjinsj szn öt; **jél aj dă** ~ **áj** öt éves; ~ **rîndurj** ötször

sjinsjszprăzesj szn tizenöt

sjinsjzăsj szn ötven; ~ **dă aj** ötven év

sjinusă, sjinus n fn 1. hamu; **prău sî** ~ por és hamu 2. hamv(ak)

sjinyé? *névm* 1. ki; **sjinyé-j alá?** ki az?; ~ **styijé** ki tudja? 2. aki

sjinyigogyi nm mindenki

sjinyivá névm 1. valaki 2. bárki

sjirăsă, sjiresé n fn cseresznye

sjirés, -j h fn *növ* cseresznyefa

sjirsjél, -j h fn fülbevaló; **o păretyé dă sjirsjéj** egy pár fülbevaló

sjob, sjabă, sjobj, sjabé *mn és fn* fogatlan, foghíjas

sjudă *n fn* harag, bosszúság, méreg; **~ mi-j pă tyinyé** haragszom rád

sjuf, -urj *s fn* csúf; **îs bătýé ~ u dîn sjinyivá** csúfot űz vkiból

sjufulestyé, sjufulész, sjufulj; szá sjufulászka; sjufule; sjufulit; sjufuli!/ sjufulic! IV. *c ts*
i csúfol; **toc îl ~** mindenki csúfolja őt

sjukán, -urj *s fn* kalapács; **~ u-l máré** a nagykalapács

Sjukonye Csokonyavisonta (*Baranya megyei helységnevén*)

sjur|dă, -gyé *n fn* csorda; **o ~ dă porsj** disznócsorda

skătu|lă, -lyé *n fn* skatulya, doboz; **o ~ dă gyujtăvé** egy skatulya gyufa; **kăkînd dîn ~ ár fi jășit** mintha skatulyából lépett volna ki

sold, -urj *s fn* csípő; **mă daré ~ u fáj** a csípőm

spurhel, -urj *s fn* tűzhely; **punýé mănkăre pă ~** felteszi az ételt

stîr|b, -bă, -bj, -bé *mn* csorba, törött; **kucît ~** csorba kés; **gyintýé ~** csorba fogú

styauă, styelyé *n fn* 1. csillag; **~ ku kadă** üstökös; **styelyé măruncelyé** apró csillagok; **styelyé vegyé** csillagokat lát

Styéfán Simon

styérp, styárpă, styérpj, styérpé *mn* terméketlen, meddő

styerzsjé, styérg; styerzsjé; szá styárgă; styirzsjé; styérsz; styerzsjé!/styirzsjéc! III.b I. *ts i*
1. letöröl **îs ~ năbusălă** letörli az izzadságot 2. megtöröl; **îs ~ năszu** megtörli az orrát 3.
törölget **~ prau** port töröl 4. kitöröl, kihúz II. **sză ~**; 1. le-, megtörli magát, törölközik 2.
elfelejtődik, elhalványodik, kitörlődik; **sz-o styérsz dîn firé-m** elfelejtetem, kitörlődött az
agyamból

styijé, styu; styi; szá styijé; styije; styut; styijé!/styijéc! III.c I. *ts i* 1. tud; **~ sjigogyi**
mindent tud; **nu ~ sjé szá făkă** nem tudja, mit csináljon; **styij, sjé?** tudod, mit?; **styu jo?**
tudom is én? **kum jo styu** tudomásom szerint 2. ismer; **îl ~ pă numé** névről ismeri 3.
megtud 4. tud, képes vmire; **styijé szá umiré** tud olvasni; **~ băjisestyé** tud/ beszél beásul II.
dă tn i 1. tud (*vkiről, vmiről*); **nu styu dă jél nyimik** nem tudok róla semmit III. **sză ~**; 1.
ismerik egymást 2. tartja/tekinti magát vminek IV. *szt i* **sză styijé** kitudódik; **nyimik nu sz-**
o styut semmi nem tudódott ki

styik|lă, -lyé *n fn* tükör; **~ zdrubită** összetört tükör

styimbă, styimb, styimbă; szá styimbé; styimbă; styimbăt; styimbă!/styimbăc! I.a I. *ts i*
1. cserél; **îs ~ calyilye** ruhát cserél 2. felvált; **îs ~ băny** pénzt vált 3. vált; **îs ~ vorbé ku**
sjinyivá szót vált vkivel II. **sză ~**; 1. megváltozik; **sză ~ vreme** megváltozik az időjárás 2.
váltakozik, cserélődik

styu|t, -tă, -uc, -tyé *mn* 1. (köz)ismert, tudott 2. tanult, tudós, okos

sub|ă, -é *n fn* 1. (téli)kabát; **~ máré** nagykabát 2. bunda

sudj|k, -sj *h fn* egér; **gară dă** ~ egérlyuk; **sză zsakă ku je, ká mîcá ku** ~ **u** úgy játszik vele, mint macska az egérrel

sun|kă, -sj *n fn* sonka; **on dăráb dă** ~ egy darab sonka; ~ **-ntrágă** egész sonka

suzestyé, suzész, suzî; sză suzász, suze; suzît; suzî!/suzîc! IV. *c ts i* megtréfál, megviccel II. *tn i* tréfál; **nu suzî ku mînyé!** ne viccelj velem! III. **sz** ~; tréfálkozik, viccelődik

Sz

sz- *ld szá*¹

szakr|ă, -é *n fn* anyós

szaré *tsz n fn* 1. nap; **árgyé szarilye** süt a nap; **ku** ~ napos, fényes nappal; **lá** ~ a napon; ~ **ku gyinc** hideg, fagyos idő; **szub** ~ a nap alatt; **sză szkală ku szarilye** hajnalban kel 2. (*átv is*) napsugár, napfény; **ápusz dă** ~ napnyugta

sză¹ *névm* maga, magát; **sză dusjé** megy (viszi magát); **sză szpălă** mosakodik (mossa magát), **sz-ápukă** fogja magát

sză² *ksz* 1. hogy, ha; **ám dă gînd, sză styij** azt akarom, hogy tudd; **sză fi styut** ha tudtam volna 2. hogy (*a kötőmód kifejezésére*); **sză fij szănătosz!** légy egészséges! **zî, sjé sză fák?** mondd meg, (hogy) mit csináljak?

szăgyătă, szăgyéc *n fn* 1. íj 2. nyílvevő 3. tok, hüvely, tartó; **îs bágă kardu-n szăgyătă** beleteszi a kardját a hüvelyébe

szăkur|é, -j *n fn* fejsze; **ku** ~ **-n szpătýé** fejszével a vállán

szălătr|ă, -é *n fn* (fejes)saláta; ~ **vergyé** fejes saláta; **on káp dă** ~ egy fej saláta; ~ **dă tamnă** őszi saláta

szămîncă, szămînc *n fn* 1. mag 2. ere vminek ~ **dă pipărkă** a paprika ere 3. fajta, származás ~ **bună-j** jó családba tartozik

szănătătýé *n fn* egészség; ~ **bună!** (üdvözlésként) jó egészséget!; **part-o ku** ~! viseld egészséggel! **be pă** ~ **lu sjînyivă** vki egészségére iszik

szănăt|osz I. mn -asză, -osj, -asjé 1. egészséges; **sză fij** ~! légy egészséges! 2. ép, sértetlen II. *hat* egészségesen

szăndărj *csak tsz fn* szandál; **o păretyé dă** ~ egy pár szandál; ~ **navé** új szandál

szăptămî|nă, -ny *n fn* hét; ~ **măré** nagyhét; **ku szăptămînyilye** hetekig; **d-o** ~ egy hét óta; **p-o** ~ egy hétre; **tătă** ~ egész héten; **în szăptămînăsztă** ezen a héten

szăpun, -urj *s fn* szappan; **îs szpălă mîná ku** ~ szappannal mos kezet

szără|k, -kă, -sj, -sjé **I. mn** szegény; **om** ~ szegény ember **II. fn** szegény; **sj-ăré dă gînd**
~ **usztă?** mit akar ez a szegény? **III. hat;** ~, **dă ku uminyîjé** szegényen, de tisztességesen

szărăsjié *n fn* szegénység, nyomorúság; ~ **măré** nagy szegénység

szără|t **I. mn -tă, -c, -tyé 1.** sós; **mănkăré szărătă** sós étel **2.** sózott; **sjăpă szărătă** sózott hagyma

szărbătaré, szărbătorj *n fn 1.* ünnep **2.** ünnepnap; **în** ~ ünnepnapon **3.** hétvége
(*munkaszüneti nap*)

szărestyé, szărészk; szări; sză szărăszkă; szăre; szărăt; szărestyé!/szăriç! **IV.c ts i 1.**
(meg)sóz **2.** besóz

szătu|l **I. mn -ă, -j, -lyé 1.** (*fn is*) jóllakott **2.** (meg)elégedett **II. hat 1.** jóllakottan; ~ **sză punyé**
zsjosz jóllakottan fekszik le **2.** megelégedetten

szătură|t, -tă, -c, -tyé *mn és fn* jóllakott; **pînsjé nu vij fi** ~ míg jól nem laksz

sză névm *n* az övé; **szoră sză** a lánytestvére

szák, szásj *h fn 1.* zsák; ~ **dă pelyé** bőrzsák; **on** ~ **dă ...** egy zsák(nyi) ..., **îs află** ~ **u petyiku**
a zsák megtalálja a foltját **2.** zsákváson **3.** zsákháló; ~ **făr dă fund** feneketlen zsák

szălkă, szălsj *n fn növ* fűzfa

szămănă, szămăn; szămănă; sză szeminyé; szămănă; szămănăt; szămănă!/szămănăç! **I.a**
I. ts i elvet, ültet **II. tn i** tűnik, látszik; **ásă** ~ **jărnă o fi** úgy tűnik tél lesz **2.** hasonlít vkire;
~ **pă tătă szo** hasonlít az apjára

szănyijé, szănyij *n fn 1.* szánkó **2.** szán

szăpă, szăp; szăpă, sză szepé; szăpă; szăpăt; szăpă!/szăpăç! **I.a I. ts i 1.** kiás, kikapál
(*dîn*) **2.** (be)vés, farag **4. átv** megfür vkit **II. tn i 1.** ás **2.** kapál **3.** áskálódik **III. sză** ~; **1.**
bevésődik **2.** fürjék egymást, áskálódnak

szăpă, szepé *n fn* kapa

szără, szări *n fn* este; **bună szără!** jó estét!; **ásztă** ~ ez az este; **mînyi dă** ~ holnap este; **pă**
kitră ~ estefelé

szăré¹ *n fn* só; ~ **ámără** keserűsó

szăré², szăr; szări; sză szejé; szăre; szărit; szări!/szăriç! **IV. a I. tn i 1.** ugrik; ~, **kă**
jépurilye ugrik, mint a nyúl; ~ **-n gît lu sjînyivă** a nyakába ugrik vkinek **2.** ugrál,
ugrándozik; ~ **dă fălă** ugrál örömeiben **3.** ugrál, csapong, témát vált **4.** felugrik ~ **pă**
pisjaré talpra ugrik **5.** kiugrik; ~ **dîn tufă** kiugrik a bokorból **6.** felszökik, fetör; ~ **ápă dîn**
pămînt kitör a víz a föld alól **6.** felmerül, feltűnik; ~ **în oty** szembetűnik **7.** meghág *biol*
II. ts i 1. átugrik **2. átv** kihagy, elnéz, átugrik

szát, szátyé/száturj *s fn* falu; **merzsjé-n** ~ megy a faluba; **umblă pă-n szátyé** járja a falut; **în kápu** ~uluj a falu elején; **pă dungă** ~uluj a falu szélén, **Szátu-l máré** Siklósnagyfalu /Baranya megyei helységnev/

szátură, mă szátur; szátură; szá száturé; szá szátură; száturát szátură!/száthurăc! I.a I. *ts i* jóllakat **II. szá** ~; **1.** jóllakik **2.** átv betelik **3.** beleun, ráun; **m-ám száturát dă jél** torkig vagyok vele

szektember *s fn* szeptember

szesjir|ă, -j sarló; **tájé járba ku** ~ levágja a füvet a sarlóval

szetyé *n fn* **1.** szomjúság; ~ **mi-j** szomjas vagyok ; **o murj dă** ~ szomjan hal

szér, -urj *s fn* gyógyszer; **j-o szkrisz doktoru** ~szkump drága gyógyszert írt fel neki az orvos

szfară, szforj *n fn* madzag, spárga; ~ **lungă** hosszú madzag; **ku** ~ **lyágă sjévá** madzaggal köt meg vmit

szfagyálă *n fn* civakodás, veszekedés, zenebona

szfagyestyé, szfagyész; szfagyj; szá szfagyászka; szfagyé; szfagyit; szfagyestyé!/szfagyic! IV.a **sză** ~ veszekedik, civakodik; **dă sjé tyé szfagyesty tot ku mnyé?** miért veszekedsz velem folyton?

szfarsestyé, szfarsész; szfarsj; szá szfarsászka; szfarse; szfarsit; szfarsj!/szfarsic! IV. b I. *ts i* **1.** befejez **2.** elvégez **3.** végez vkivel **4.** megöl **II. szá** ~; **1.** befejeződik, véget ér **2.** végződik **3.** elpusztul; **nu sz-o szfarsit bnyé** nem jól végződött

szfarsjt, -tă, -c, -tyé *mn* **1.** befejezett, véghez vitt **2.** lezárt; **lukru** lezárt dolog

szfätijestyé, szfätijész; szfätijj; szá szfätijászka; szfätijé; szfätijit; szfätijestyé!/szfätijic! IV. c I. *tn i* **1.** beszél **2.** beszélget **3.** tanácskozik **4.** fecseg **II. tn i** **1.** szól **2.** mond, beszél vkiről vmit **III. szá** ~; **1.** megegyezik, megállapodik vkivel **2.** összebeszél vkivel

szfädă, szfézsj *n fn* veszekedés; ~ **măré o foszt lá noj** nagy veszekedés volt nálunk

szfint, -tă, -c, -tyé I. *mn* szent; **Szfintă Mărijé** Szűz Mária; **om** ~ szent ember **II. fn** szent; **sztă, kă** ~u úgy áll, mint a faszent

szfurkunyestyé, szfurkunyész; szfurkunyj; szá szfurkunyászka; szfurkunyé; szfurkunyit; szfurkunyj!/szfurkunyic! IV.c *tn i* horkol; **tăré** ~ hangosan horkol

szikrény, -urj *s fn* szekrény; ~ **dă edényurj** konyhaszekrény

Sziksárdă Szekszárd (Tolna megyei helységnev)

szjlă *n fn* **1.** lustaság; **mi-j** ~ lusta vagyok **2.** kényszer, erőszak; **ku** ~ erőszakkal; **fásjé** ~ kényszerít

szj|losz, -asză; -osj; -asjé *mn* lusta; **nyivásztă szjlasză** lusta menyecske

szjmbătă I. *n fn* szombat; ~ **măré** nagyszombat **II. hat** szombaton; **în szjmbătăsztă** ezen a szombaton

szjmbur|ă, -é *n fn* mag (gyümölcsé); ~ **dă burăckă** barackmag

szîmcă, szîmc; szîmc; sză szîmc; szîmce; szîmcî; szîmcî!/szîmcîc! IV.b I. *ts i* 1. érez 2. megérez; **~ kutotu pã noj** mindent megérez rajtunk 3. érzékel észrevesz 4. megszimamol II. **sză ~; 1.** érzi magát; **bînyé sză ~** jól érzi magát; **ro sză ~** rosszul érzi magát 2. érződik; **tăré sză szîmcă áju** nagyon érződik a fokhagyma szaga

szîmîri|t, -tă, -c, -tyé mn spicces, kótyagos; **tu jésty má ocără ~lá káp** már egy kicsit spicces a fejed

Szîmmártă Alsószentmárton (*Baranya megyei helységnev*)

szîngur I. mn -ă, -j, -é 1. magányos, egyedülálló 2. egyetlen, egyedüli II. *hat* 1. egyedül, magányosan 2. kizárólag 3. maga; **jo ~** én magam

szîntyéc *ld* **áj**

szînzsjé s fn 1. vér; **plyin dă ~** csupa vér; **în ~ j** a vérben van; **sză fásjé ~ lu sjînyivá** vérévé válik vkinek; **îj merzsjé ~ -n káp** fejébe száll a vér; **îj kură szînzsjilye** folyik a vére 2. vérség, rokonság; **frátyé dă ~** édestestvér

szînzsjir, -j h fn som

szî|tă, -tyé n fn 1. szita 2. rosta; **ká pã-n ~ vegyé** fátyolosan, rosszul lát

szkab|ă, -é n fn 1. görbekés (*fakanál készítéséhez*) 2. véső

szkăgyé, szkăd; szkăgye; sză szkădă; sză szkăgye; szkăzut; szkăgyé!/szkăgyéc! II.b I. *tn i* 1. csökken; **îj ~ plătă** olcsóbb lesz 2. lemegy, leszáll 3. fogy, kisebb, kevesebb lesz 4. apad 5. elfő, besűrűsödik 6. (le)lohad; **o szkăzut foku** lelohadt a tűz II. *ts i* 1. csökkent 2. apaszt, fogyaszt II. **sză ~; 1.** lepad 2. elfő, besűrűsödik

szkală, szkol; szkulă; sză szkalyé; sză szkulă; szkulăt; szkală!/szkulăc! I.a I. *ts i* 1. felébreszt, felkelt 2. feléleszt 3. felállít 4. mozgósít II. **sză ~; 1.** felébred 2. feláll, felkel 3. talpra áll, feléled 4. felkel, fellázad

szkăldă; szkăld; szkăldă; sză szkêlzsje; szkăldă; szkăldăt; szkăldă!/szkăldăc! I.a I. *ts i* fürdet II. **sză ~; 1.** fürdik; **sză ~ în apă resjé** hideg vízben fürdik 2. úszik; **în lăkrimj** könnyben úszik

szkăldă|t, -tă, -c, -tyé mn 1. megfürdetett 2. fürdő, úszó; **~ în lăkrimj** könnyben úszó

szkan, -urj s fn 1. szék; **săgyé pã ~** ül a széken 2. ülés 3. pad 4. trón

szkăpă, szkăp; szkăpă; sză szkêpé; szkăpă; szkăpăt; szkăpă!/szkăpăc! I.a *tn i* 1. elszökik, megszökik; **~ d-ákăsză** elszökik otthonról; **~ ku sjînyivă** megszökik vkivel 2. kiszökik, elszáll; **o szkăpăt găzu dîn sjévă** kiszökik a gáz vmiből 3. kiszabadul, kicsúszik; **îj ~ dîn mînă** kicsúszik a kezéből

szkără, szkărj n fn létra; **merzsjé pã ~** felmegy a létrán; **~ lungă** hosszú létra

szkarc|ă, -é n fn kéreg; **~ dă lyemnyé** fakéreg

szkărpină, szkărpin; szkărpină; sză szkărpinyé; szkărpină; szkărpinăt; szkărpină!/szkărpinăc! I.a I. *ts i* megvakar; **îs ~ szpătilye** megvakarja a hátát II. **sză ~;** vakarózik

szkintylauă, -elyé *n fn* szikra; szkintyelyé dă otyi lu sjinyivá szikrát szór a szeme vkinek; vegyé szkintyelyé sjinyivá csillagokat lát vki

szkipă, szkip; szkipă, să szkipé; szkipă; szkipât; szkipă!/szkipăc! I.a. I. *tn i* 1. köp 2. köpköd II. *ts i* kiköp; îs ~ plămînu kiköpi a tüdejét

szkipitură, szkipiturj *n fn* köpet

szkîrbă *n fn* undor; mi-j ~ dă ăsztă undorodom ettől; dar ~ ci-j dă mînyé? talán undorodsz tőlem?

szkîrjé, szkrju; szkrijé; să szkrijé; szkrije; szkrisz; szkrijé!/szkrijé! III.b I. *tn i* 1. ír; ~ ku mîná kézzel ír II. *ts i* 1. (meg)ír; ăsă o foszt szkrisz így volt megírva 2. beír 3. leír 4. felír, feljegyez 5. ráír II. să ~; 1. írják 2. feliratkozik

szkraflă, - é *n fn* 1. anyadisznó 2. *átv* nőstény, rosszhírű nő (*pej*)

szkrijitură, -j *n fn* 1. írás; káp o ~? fej vagy írás 2. írásmód

szkripestyé, szkripi; să szkripăszkă; szkripe; szkripit; szkripestyé!/szkripic! IV.c I. *sz i* villámlik II. *tn i* villan, villog

szkrum, -é *s fn* korom; făsjé ~ kormot csinál; plyin dă ~ tiszta korom

szkubară, szkubor; szkubură; să szkubaré, szkubură; szkuburât; szkubură! /szkuburăc! I.a I. *ts i* leszállít; ~ sjinyivá dîn gézăs leszállít vkit a vonatról II. să ~; leszáll; să ~ dă pă buszu leszáll a buszról

szkump I. *mn* -ă, -j, -é 1. drága 2. szeretett, drága 3. értékes, becses; pjátră ~ă drágakő II. *hat* drágán

szkurt, -tă, -c, -tyé I. *mn* rövid; o zuă ~ă egy rövid nap; sjarik ~ rövid nadrág; je trăzsje máj ~ ő húzza a rövidebbet II. *hat* röviden, velősen

szkurtă, szkurt; szkurtă; să szkurtyé; szkurtă; szkurtât; szkurtă!/szkurtăc! I.a I. *ts i* 1. megrövidít; îs ~ rotyijé megrövidíti a szoknyáját 2. lerövidít; ~ kălye lerövidíti az utat II. să ~; lerövidül, megrövidül; ~ dobă lerövidül az idő

szkutură, sktutur; sktutură; să sktuturé; sktutură; sktuturât; sktutură!/sktuturăc! I.a I. *ts i* 1. ráz, kiráz, îs ~ zsăbu kirázza a zsebét; ~ mîná ku sjinyivá kezét ráz vkivel 2. felráz, összeráz; o ~ ujăgă ferázza az üveget 3. megráz, leráz; ~ lyémnu megrázza a fát; l-o sktuturât ăramu megrázta az áram 4. *átv* ráz; o ~ frigurilye pă je kirázza a hideg /n/ II. să ~; 1. megrázkódik, borzong 2. lerázódik, lehullik

szlăbestyé, szlăbész; szlăbi; să szlăbăszkă; szlăbe; szlăbit; szlăbi!/szlăbic! IV.c I. *tn i* 1. lefogy; tăré o szlăbit nagyon lefogyott 2. legyengül, elgyengül II. să ~; meglazul

szlăjestyé, szlăjész; szlăji; să szlăjăszkă; szlăje; szlăjit; szlăji!/szlăjic! IV.c I. *ts i* lehűt, lefagyaszt; nu szlăji mănkăre! ne hűtsd le az ételt! II. să ~; kihül, megkocsonyásodik, megkeményedik; untură sz-o szlăjit a zsír megkeményedett

szlăjilt, -tă, -c, -tyé *mn* 1. megkocsonyásodott 2. kihült, megfagyott

szlănyîná, -ny *n fn* szalonna; o tăblă dă ~ egy tábla szalonna; ~ friptă sült szalonna

szláb I. *mn* -ă, -j, -é 1. sovány 2. gyenge; **ásá** ~ **áj**, **ká purombu** olyan gyenge, mint a galamb 3. hitvány, silány II. *hat* gyengén; ~ **or mǎnkát vásjorǎ** gyengén vacsoráztak

szlobod, **szlubadǎ**, **szlubozsj**, **szlubagyé** *mn* szabad; **gurǎ szlubadǎ áré sjinyivǎ** szabad szája van vkinek

szlubagyé, **szlubod**; **szlubuzî**; **szǎ szlubadǎ**; **szlubugye**; **szlubuzît**; **szlubagyé! /szlubuzîc!**
IV.b I. *ts i* 1. kienged, kiereszt 2. kiszabadít 3. elenged, elereszt 4. elbocsát 5. meglazít **îs** ~ **kurauǎ** meglazítja a derékszíját 6. szabadjára enged 7. kilő (*nyilat, golyót*); elsüt (*fegyvert*) 8. kiejt, leejt; **sjévǎ o szlubuzît dîn mîná sjinyivǎ** vki kiejtett a kezéből vmit 10. kiad (*hangot*); **o szlubuzît o vorbǎ** elejtett egy szót 11. kienged, leenged (*ruhát*) II. **szǎ** ~; 1. kiszabadul, felszabadul 2. kioldódik, meglazul

szlu|gǎ, **-zsj** *n fn* szolga; **szlugǎ domnyilor** az urak szolgálja; ~ **-s cînyé** szolgát tart; **nu misz jo szlugǎ-c!** nem vagyok a szolgád!

szlugurestyé, **szlugurészk**; **szlu-guri**; **szǎ szlugurászkǎ**; **szlugu-re**; **szlugurî**; **szlugurî! /szlugu-riç!** IV.c I. *ts i* kiszolgál; **mumǎ szá-l** ~ az anyja kiszolgálja őt II. *tn i* szolgál, cselédeskedik; **trij áj ám szlugurî** lá **domnulǎ** három évet szolgáltam annál az uraságnál

szo *ném h* az övé; **tǎtǎ szo**; az apja; **frátyi szo** a fiútestvére

szob|ǎ, **-é** *n fn* szoba; ~ **ku dauǎ páturj** kétágyas szoba

szodǎ *n fn* mosópor; **szpǎlǎ ku** ~ mosóporral; **n-áré nisj ocǎrǎ** ~ egy kis mosópora sincs

szo|k, **-sj** *h fn* növ bodza

szokru , **-i** *h fn* após

szomn, **-urj** *s fn* 1. álom, **m-o furát** ~ **u** elnyomott az álom; **în** ~ álmában 2. álmoság; ~ **mi-j** álmos vagyok

szomnur|osz I. *mn* **-aszǎ**, **-osj**, **-asjé** álmos; ~ **misz** álmos vagyok II. *hat* álmosan

szorǎ, **szurorj** *n fn* lánytestvér; ~ **mikǎ** hűg; ~ **máré** nővér; ~ **mǎstyajé** mostohanővér; ~ **dulsjé** édestestvér

szpǎl|t, **-tǎ**, **-c**, **-tyé** *mn* 1. (meg)mosott 2. kimosott; **kimésj szpǎlǎtyé** kimosott ruhák 3. felmosott 4. lemosott 5. megmosdott 6. tiszta

szpǎlǎt|aré, **-orj** *n fn* mosogatórongy

szpǎrijestyé, **szpǎrijészk**, **szpǎriji**; **szǎ szpǎrijászkǎ**, **szpǎrije**, **szpǎrijet**, **szpǎrijestyé! /szpǎrijic!** IV.c I. *ts i* 1. megijeszt, megrémít 2. felriaszt II. **szǎ** ~; megijed, megrémül

szpǎrijelt, **-tǎ**, **-c**, **-tyé** *mn és fn* 1. megrémült 2. rémült 3. ijedt; **ku ubráz** ~ ijedt arccal 4. megijesztett

szpǎtoj, **szpǎtoj** *h fn* női felső, blúz

szpǎlǎ, **szpǎl**; **szpǎlǎ**; **szǎ szpelyé**; **szpǎlǎ**, **szpǎlǎt**; **szpǎlǎ! /szpǎlǎc!** I.a I. *ts i* 1. (meg)mos; **îs** ~ **mînye** kezét mos 2. kimos 3. lemos 4. felmos 5. elmos 6. mosdat; **îl szpǎl pǎ kupîlu-l**

mik megmosdatom a kisgyereket **7. átv** kimos, menteget **II. szá** ~; **1.** mosakodik **2.** mentegetődzik, tisztázza magát

szpár|t, -tã, -c, -tyé mn **1.** betört; **ku kãpu** ~betört fejjel **2.** eltört, törött **3.** széthasított **4.** repedezett; **pelyé szpãrtã** repedezett bőr **5.** szakadt

szpãrzsje, szpãrg; szpãrzsje; szá szpãrgã; szpãrzsje; szpãrt; szpãrzsje!/szpãrzsje! **III.a I. ts i** **1.** eltör, összetör; **s-o szpãrt kãpu** összetörte a fejét **2.** széttör, összezúz **3.** széthasít, szétvág **4.** elrepít, elrepsz **5.** hasogat; ~ **lyemnyé** fát hasogat **6.** betör **7. orv** megnyit, felszúr **II. tn i** szétmegy, szétreped, megpukkad; **ím szpãrzsje kãpu durere** szétfeszíti fejemet a fájdalom **III. szá** ~; **1.** eltörik **2.** megreped, széthasad **3.** kifakad **4.** megpukkad **5.** *biz* elpatkol

szpãtyé, szpetyé s fn **1.** hát; **pã** ~ háton; **sjinyivã ku szãku-n szpãtyé** vki zsákkal a hátán **mã daré szpãtyilye** fáj a hátam **2.** hát, hátsó rész **3.** széktámla; ~ **dã szkan** széktámla

szpik, -urj s fn csúcs, orom; ~ **u lyémnuluj** a fa csúcsa

szpinãré, szpinãrj n fn hátgerinc; **szpinãre-j s-o rupt sjinyivã** eltörte a hátgerincét vki

szpînzurã, szpînzur; szpînzurã; szá szpînzuré; szpînzurã; szpînzurãt; szpînzurã!/szpînzurãc! **I.a I. ts i** **1.** felakaszt **II. tn i** függ, lóg, csüng **III. szá** ~ felakasztja magát; **s-o szpînzurãt pãntu sjévã** felakasztotta magát valamiért

szpîr|nã, -nyé n fn lép; ~ **dã pork** a disznó lépe

szprinty|ãnã, -enyé n fn szempilla; ~ **lunzsj** hosszú szempilla

szpuj ld szpunyé

szpulbur|ã, -é n fn **1.** hóvihar **2.** vihar

szpum|ã, -é n fn **1.** hab; **fãsje** ~ habzik; **szpumé dã rász** borotvahab **2.** tajték **3.** buborék; ~ **dã szápun** szappanbuborék **4. átv** színe-java, krém

szpunyé, szpuj; szpunyé; szá szpujé; szpunye; szpusz; szpunyé!/szpunyé! **III.b I. ts i** **1.** mond **2.** szól; **nisj o vorbã nu** ~ egy szót se szól **3.** megmond; ~ **gyiriptãtyé!** mondd meg az igazat! **4.** elmond, előad; ~ **o puvãsztã** egy mesét mond **5.** kimond, kijelent **6.** bevall **7.** beárul **II. szá** ~; feladja magát, megmondja az igazat

szpurkã|t, -tã, -c, tyé mn és fn **1.** szennyes, piszkos **2. kãré în sjé szá szpãlã, d-într-ãje be, ãlã-j** ~ aki abból iszik, amiben mos, az tisztátalan **2. átv** ocsmány, undorító, káromkodós; **sjé máj szpurkãtã gurã ãré!** milyen mocskos szája van!

szpuzã n fn **1.** tüzes hamu **2.** parázs

sztãrsje, sztork; sztãrsje; szá sztãrkã; sztursje; sztorsz; sztãrsje!/sztãrsje! **III. b I. ts i** (*átv is*) fej, megfej; ~ **vãkã** megfeji a tehenet; ~ **dã bãny** megszabadítja a pénzétől

sztã (sztau, sztãj, sztã, sztãtyény, sztãtyéc, sztã); sztã; szá stye; sztãtye sztãt; sztã!/sztãtyéc! rendhagyó ragozású ige **tn i** **1.** áll; **bînyé-j** ~ jól áll neki **2.** vmilyen testhelyzetben van; ~ **pã kuj** szögön lóg; ~ **în grãmãdã** halomban áll **3.** kezdődőben van; ~ **pã plînsz** sírásra áll **4.** vesztegel, áll **5.** várakozik, időzik **6.** megáll **7. átv is** beáll; **nu-j sztã gurã** be nem áll a szája **8.** marad; ~ **máj ocãrã!** maradj még egy kicsit! **9.** útjában áll,

akadályoz; **~** **în kályé** útjában van **10.** fennmarad, megőrződik; **luj ij sztă szusz** neki áll följebb; **ij sztă innentyé** eléáll, rendelkezésére áll; **ij sztă pă lyimbă** a nyelvén van

sztîlp|ă, -é *n fn* szárfa; **sztîlpă dă usă** ajtószárfa

sztîngă *n fn* **1.** bal kéz **2.** bal oldal; **pă ~** balra

sztog, -**urj** *s fn* asztal, kazal, boglya; **~ dă pájé** szalmakazal; **fásjé ~** asztalot rak

sztrăj|n, -**nă**, -**ny**, -**nyé** *mn és fn* idegen; **om ~** idegen ember; **~ misz ájsj** idegen vagyok itt

sztrá|t, -**c** *h fn* anyaméh

sztrikă, **sztrik**; **sztrikă**; **sză sztrisjé**; **sztrikă**; **sztrikăt**; **sztrikă!/sztrikăc!** I.a **I. ts i** **1.** elront; **s-o sztrikăt inyimă** elrontotta a gyomrát **2.** tönkretesz; **j-o sztrikăt kăru lu sjinyivă** tönkretette az autóját vkinek **II. sză ~**; **1.** elromlik, megromlik; **sz-o sztrikăt mănăkăre** megromlott az étel **2.** tönkremegy; **sză ~ sjăszu** tönkremegy az óra **3.** elzüllik

sztrikăt|t, -**tă**, -**c**, -**tyé** *mn* **1.** romlott, megromlott; **mănăkăre sztrikătă** romlott étel **2.** elromlott, tönkrement **3.** elrontott; **kuszt ~** elrontott étel **4.** romlott, rossz; **fătă sztrikătă** romlott lány **5.** züllött **omusztă sz-o sztrikăt** ez az ember elzülött

sztrikură, **sztrikur**; **sztrikură**; **sză sztrikuré**; **sztrikurăt**; **sztrikură!/sztrikurăc!** I. a. **I. ts i** átszűr, leszűr; **ăs sztrikură ticéji** leszürném a tésztát **II. sză ~**; **1.** átszüremlik, átszűrődik; **~ răză** átszűrődik a fény **2.** szivárog

sztrikur|ăuă, -**evé** *s fn* szűrő, szűrőkanál

sztrîmb **I. mn** -**ă**, -**j**, -**é** **1.** görbe; **kuj ~** görbe szög **2.** ferde; **pă kályé ~** ferde úton **3. átv** eltorzult; **ku ubrăz ~** eltorzult arccal **II. hat** görbén, ferdén; **~ sză ujă pă sjinyivă** ferdén néz vkire

sztrîm|t, -**tă**, -**c**, -**tyé** *mn* szűk, keskeny; **ulyică ~ă** keskeny utca

sztrugur|é, -**j** *h fn* szőlő; **on káp dă ~** egy fej szőlő, **ădună ~** szüretel

szub *vsz* **1.** alatt; **~ măsă** az asztal alatt; **~ tyejé** lakat alatt **2.** alá **3.** alul; **dă szub păt** az ágy alól

szuflă, **szuflu**; **szuflă**; **sză szuflyé**; **szuflă**; **szuflăt**; **szuflă!/szuflăc!** I.a **I. tn i** **1.** fúj; **~ vîntu** fúj a szél **2.** lélegzik, szuszog; **d-ăbe szuflă** alig lélegzik **II. tn i** fúj; **îs ~ năszu** kifújja az orrát

szufluy|t, -**c** *h fn* szív lélek, **mă daré ~dăpă jél** fáj a szívem érte; **dîn ~**szívből; **făr dă ~**szívtelen; **sză rupé szufluytu-m dă mîlă** megszakad a szívem a szánalomtól

szugică, **szugic**; **szugică**; **sză szugicé**; **szugică**; **szugicăt**; **szugică!/szugicăc!** I.a **tn i** csuklik

szugicălă *n fn* csuklás; **o vinyit pă mînyé szugicălă** rámjött a csuklás

szumurtă|k, **sj** *mn és h fn* hallgatag, szótlan; **om ~** hallgatag ember

szumurtă|kă , -**sj** *mn és n fn* hallgatag, szótlan

szupcîr|é I. -j *mn* 1. vékony 2. keskeny 3. karcsú, kecses 4. gyenge, vékonypénzű 5. lenge, könnyű II. *hat* 1. vékonyan 2. gyengén 3. könnyen; **ro ~ ty-áj gătăt** nagyon könnyen öltöztél 4. szűkmarkúan

szur, szurj *mn* ősz; **păr ~ ősz haj; sjé máj ~ă-j mujerásztá!** milyen ősz ez az asszony!

szur|d¹ I. *mn* -dă, -zsj, -gyé 1. süket; **dar ~ jesty?** talán süket vagy? 2. tompa II. *fn* süket

szurd² *hat* süketen, tompán; **ro ~ ty-áhud** nagyon tompán hallak

szur|k, -sj *h fn* szalonnabőrke

szurută, szurut; szurută; sză szurutyé; szurută; szurutăt; szurută!/szurutăc! I.a I. *ts i* csókol; **îj ~ mîná** kezét csókol neki II. **sză ~**; csókolózik

szurzestyé, szurzăszk; szurzî; szurzăszkă; szurze; szurzît; szurzestyé!/szurzîc! IV.d I. *tn i* megsüketül II. *ts i* megsüketít

szusz¹ *hat* 1. fent; **máj ~** feljebb, fentebb, magasabb; **dă ~** felső, fenti; **în ~** felfelé; **ku năszu-n ~** büszkén, kevélyen; **máj în ~ dăkit ...** magasabban, mint ...

szusz² *s fn* felső rész; **dîn szuszu-l** felülről, magasabbról; **în szuszu-l** felfelé

szuszără, szuszorj *n fn* hónalj; **je dă szub ~** a hóna alá vesz

szută, szutyé *szn* 1. száz; **o ~ dă rîndurj** százszor; **dauă szutyé dă furinc** kétszáz forint

szuzsjé, szug; szuzsjé; szuzsje; sză szugă, szuzsje; szupt; szuzsjé!/szuzsjéc! III.a I. *ts i* 1. szopik, cumizik; **~ lăptyé dîn ujągă** üvegből kicumizza a tejet 2. szív 3. iszik II. *tn i* szippant; **~ dîn livigo bun** szippant a jó levegőből

T

tamnă I. *n fn* ősz; **lă ~** ősszel; **pă ~** ősszel, őszre II. *hat* ősszel; **dă tamná ony învăcă** ősszel tanulni fogunk

tanitică, tanitîc *n fn* tanítónő, tanárnő

tăbăk *s fn* dohány

tăku|t I. *mn* -tă, -c, -tyé 1. hallgatag 2. csendes II. *hat* csendesen, némán

tărîcă *n fn* korpa; **tyé bászj în ~, tyé mănînkă porsji** aki korpa közé keveredik, megeszik a disznók

tărkă|t, -tă, -c, -tyé *mn* tarka; **kiszkinyo ~** tarka kendő; **măzăré tărkătă** tarkabab

tájé, táj; tije; sză tájé; tije; tije; tájél/tijéc! I.a I. *ts i* 1. vág; **~ în dauă** kettévág 2. elvág 3. szétvág, darabokra vág, felszel 4. levág; **~ pork** disznót vág 5. kivág, kiirt 6. megvág, elvág; **m-ám tije zsjezsjit** elvágtam az ujjam 7. hasogat, szétdarabol; **~ lyemnyé** 8.

megpecsétel, szétvág (*fogadásnál*) **9.** utat vág, utat tör **10.** *átv* elvág, elzár; **ij** ~ **kálye lu sjjnyivá** útját állja vkinek **II. szá** ~; **1.** megvágja magát; **s-o tijeť zsjezsjitu** elvágta az ujját **2.** elhasad, elszakad **3.** megölik egymást

tájr/tejr, -é *s fn* tányér; **on** ~ **dă zámă** egy tányér leves

táré I. mn tářj **1.** erős; **vin** ~ erős bor **2.** kemény **3.** szilárd, tartós; **lyémn** ~ szilárd fa **4.** erős, ellenálló **5.** határozott **6.** nyomós, meggyőző **7.** erős, éles **II. hat** **1.** nagyon; ~ **sz-or szfăgyit** nagyon összeveszték **2.** erősen; ~ **sză cînyé** erősen tartja magát **3.** hangosan; ~ **szfătijestyé** hangosan beszél **4.** élesen, hevesen **nu cîpă ásă** ~ ! ne sikíts olyan élesen!

tásjé, ták; tásje; szá tákă; tásje; tăkut;tásj!/tásjéc! III.c **I. tn i** **1.** hallgat; ~ **kă pămîntu** hallgat, mint a föld **2.** elhallgat

tătă, tătýé *h fn* apa; **lá tătă** az apánál; **tătă mnyo** édesapám

tejr *ld tářj*

tepsză, -é *n fn* tepsi; **o** ~ **dă pugăsj** egy tepsi pogácsa

téj! *isz várj!*

téjé *n fn* tea; **on kristăr dă** ~ **kăldă** egy pohár meleg tea; **ferbé-m o** ~! főzz nekem egy teát!

Tică Kati, Katalin

ticăľ, -éj *h fn* metélttészta; **ticéj dă zámă** levestészta

tijény *ld tářjé*

tijeť, -tă, -c, -tyé *mn* **1.** vágott **2.** megvágott **3.** levágott; **păr** ~ levágott haj **4.** szétvágott **5.** kivágott

Tingilică Tengelic /*Tolna megyei helységnev*/

tînar, tînară, tînyirj, tînyiré *mn és fn* fiatal, ifjú

Tîrg Siklós /*Baranya megyei helységnev*/

tîrg, -urj *s fn* **1.** vásár; **merzsje-n** ~ megy a vásárba **2.** vásártér **3.** piac; **umblă-n** ~ jár a piacra **4.** alku; **făsjé** ~ **ku sjjnyivă** megköti a vásárt vkivel, alkut köt

tîrjé, tîrjészck; tîrjij; szá tîrjászckă; tîrje; tîrjit; tîrji!/tîrjic! IV.c *ts i* **1.** húz; ~ **kărsján** kiskocsit húz **2.** vonszol; **îs** ~ **kusztu** tengeti az életét

tot¹, tată, toc, tatyé *mn* **1.** egész; **totu szătu** az egész falu; **tată lume** az egész világ, mindenki; **tată zuă** egész nap **2.** teljes; **dîn tot szuflyit** tiszta szívből **3.** minden(egy), mindegyik; **toc kupij** minden gyerek **tot om** minden ember

tot², tată, toc, tatyé *névm* **1.** mind, mindegyik valamennyi **2.** mindenki **toc aștyény aísj** mindnyájan itt vagyunk **3.** minden; **lá totu szá prisjepé** mindenhez ért; **păstyti tot** mindenütt

tot³ *hat* **1.** még mindig, most is **2.** folyton, állandóan; **tot zîsjé** folyton mondja **3.** mindinkább, mindjobban; **tot māj tăré** egyre erősebben **4.** megint, ismét **5.** ugyanúgy, éppúgy; **tot ásă** ugyanúgy **6.** mégis **7.** csak, kizárólag; **tot jél m-ázsută** csak ő segít /senki más/ **8.** teljesen

trākā, trosj *n fn* teknő; ~ **dā szpālāt** mosóteknő; ~ **dīn plutā** nyárfa teknő; **bágā szub** ~
teknő alá rejt; **dā szub** ~a teknő alatt /a teknő alá

trābu *ld trébé*

trābuji *ld trébé*

trāszkārestyé, trāszkārészk; trāszkāri; szá trāszkārászkā; trāszkāre; trāszkārit;
trāszkāri! /trāszkārič! IV.c *tn i* 1. összerezzen 2. felijed

trāsztā, trāsty *n fn* tarisznya; ~ **galā** üres tarisznya; **ku trāsztā-n szpátyé** tarisznyával a
hátán

trāzsjé, trág; trāzsjé; szá trágā; trāzsjé; trāsz; trāzsjé! /trāzsjéc! III.b *ts i* 1. húz; **is** ~
cipilyisj cipőt húz 2. felhúz; ~ **sjāszu** felhúzza az órát II. *tn i* 1. szív, dohányzik; ~
cigáréttyé dohányzik; ~ **dīn lulā** pipázik

tresjé, trék; tresjé; szá trākā; trisjé; trikut; tresjé! /trisjéc! II.a *tn i* 1. megy, halad; ~
pāsty ulyicā átmegy az utcán 2. telik, múlik (idő); ~ **dobā** az idő múlik; **o trikut Krisjunu**
elmúlt a karácsony 3. átlép, túllép **o trikut dā 30 dā aj** elmúlt 30 éves 4. meghalad (*értéket*)
5. elkel, elfogy, veszik; **nu** ~nem fogy, nincs keletje 6. rájön, ráérik vmi; **o trikut-o rīszu**
rájött a nevetés II. *ts i* 1. átlép, keresztülmegy; ~ **podu** átlépi a hidat

trébé /trābujé /trābu, trébi /trābui, trébit /trābujit /trābut IV. a *ts és szt i* 1. kell; ~ **sā plīng**
sírnom kell 2. szükséges; **im** ~ **on sjarik** nekem kell egy nadrág, **nu-m** ~nem kell nekem;
ásā-j ~! úgy kell neki!

trémurā, trémur; trémurā; szá trémuré; trémurā; trémurāt; trémurā! /trémurāč! I.a I. *tn*
i 1. remeg, reszket; ~ **dā frikā** remeg a félelemtől 2. megzendül, megremeg; **klopoty** **or**
trémurāt a harangok megzendültek; **ij** ~**hāngu** remeg a hangja II. *ts i* megremegtet; **is** ~
pisjarilye megremegteti a lábát

Trézsá Teréz

trij *szn* három; **trij kupij** három gyerek; **fātā dā trij any** hároméves lány, **trij rīndurj**
háromszor; **lá trij sjāsz** három órakor

trijszprāzesj *szn* tizenhárom

trijszutyé *szn* háromszáz

trijzās *szn* harminc

triszjt I. *mn* -tā, -c, -tyé szomorú, bánatos; **dā sjé jesty** ~? miért vagy szomorú? II. *hat*
szomorúan, bánatosan; ~ **sā ujtā** bánatosan néz

trupij|nā, -ny *n fn* 1. törzs 2. gyökér; ~ **dā lyémn** a fa gyökere 3. szár

tu *névm* te; **pā tyinyé** téged; **ku tyinyé** veled, **lá tyinyé** nálad

tuf|ā, -é *n fn* bokor, cserje; **sz-ászkungyé-n tufé** elbújik a bokorban

tuj|ág, -észs *h fn* sodrófa; **lācestyé** **ku tujāgu sjévā** sodrófával kinyújt vmit **sā bātyé** **ku** ~
sodrófával verekszik

tukmestyé, tukmész; tukmĭ; szá tukmászkă; tukmĕ; tukmĭt; tukmĭ!/tukmĭc! IV.c I. *ts i* felfogad, kibérel; **ĭs ~ on kár** felfogad egy kocsit II. **sză ~**; alkuszik, alkudozik; **~ ká-n tĭrg** alkudozik, mint a piacon; **nu tyé tukmĭ ku mĭnyé!** ne alkudozz velem!

tun, -urj *s fn* ágyú; **ĭmpuskă dĭn trij tunurj** három ágyúból tüzel

tunzsĭé, tung; tunzsĭé; szá tungă; tunzsĭe; tunsz; tunzsĭé!/tunzsĭc! III.b I. *ts i* 1. levág, lenyír; **s-o tunsz păru**; levágatta a haját; **~ bĭrsjilye** megnyírja a birkákat II. **sză ~**; megnyiratkozik

tupestyé, tupész; tupĭ; szá tupászkă; tupe; tupĭt; tupĭ!/tupĭc! IV.c I. *ts i* 1. kiolvaszt, megolvaszt; **~ kărnyé dĭn untură** kiolvasztja a húst a zsírból 2. olvaszt II. **sză ~**; 1. elolvad, megolvad; **sz-o tupĭt zăpădá** elolvadt a hó 2. elérékenyül, megthatódik

turbă; turb; turbă; szá turbászkă; turbă; turbăt; turbă!/turbăc! I.a *tn i* megvész, eszét veszti; **~ dă duremé** eszét veszti a fájdalomtól

turbăt I. *mn* -tă, -c, -tyé 1. veszett 2. dühödött 3. eszeveszett II. *hat* veszettül, dühödten

tur|tă, -tyé *n fn* pogácsa; **~ ku kĭrbajé** krumplis pogácsa

tusălă *n fn* köhögés; **~ tăré** erős köhögés; **j-o trikut tusălă** elmúlt a köhögése

tusză *n fn* köhögés; **~ tăré** erős köhögés; **sĭé māj tusză măré o vinyĭt pă jél!** micsoda erős köhögés fogta el!

tusestyé, tusész; tusĭ; tusászkă; tuse; tusĭt; tusĭ!/tusĭc! IV.d *tn i* köhög; **tăré ~** nagyon/erősen köhög; **dă mult tusestyé** régóta köhög

Ty

ty- *ld* tyé

tyămă, tyém; tyimă; szá tyemé; tyimă; tyimăt; tyămă!/tyimăc! I.a I. *ts i* 1. hív, nevez; **kum tyé ~?** hogy hívnak? 2. szólít; **tyé tyămă mუმă tá** hív az anyukád 3. meghív; **l-ám tyimăt pă urtăku-m lá noj** meghívtam hozzánk a barátomat 4. felhív 5. beidéz II. *szt i* mondják, nevezik; **kum szá ~** hogy mondják?, mi a neve?

tyăptănă, tyăptăn; tyiptănă; szá tyeptyinyé; tyiptănă; tyiptănăt; tyăptănă!/tyiptănăc! I.a I. *ts i* 1. fésül 2. megfésül 3. *átv* átfésül II. **sză ~**; fésülködik; **ăsztăz ĭnkă nisj nu m-ám tyiptănăt** ma még meg sem fésülködtem

tyăr *hat* csak, mindössze; **~ on fisjurăs ám** csak egy fiúgyermekem van

tyé *névm* téged; **tyé plák** szeretlek; **tyé văd** látlak; **ty-ăs ástyiptă** megvárnálak; **ty-ám áhuzĭt** hallottalak

tyéj, tyéj *h fn* növ hársfa

tyémică, tyémic *n fn* börtön; **ságyé-n** ~ börtönben ül; **întyizsjé-n** ~ **pă sjinyivá** börtönbe zárnak vkit; **tyémicá lu Kápos** Kaposvár börtöne

tyész|lă, tyeszlyé *n fn* szalukapa (*a teknő készítésénél használt kapa formájú szerszám*)

tyigájé, tyigăj *n fn* fazék; ~ **gală** üres fazék; ~ **îngurită** lyukas fazék

tyiltijălă *n fn* **1.** kiadás; **bány dă** ~ költőpénz **2.** költekezés, pocsekolás **3.** költség; **fásjé** ~ **măré** nagy költséget csinál

tyiltijestyé, tyiltijészck; tyiltijji; szá tyiltijászckă; tyiltije; tyiltijit; tyiltijestyé! / tyiltijic! IV.c *ts i* **1.** elkölt, kiad; **mult ány tyiltijit lá boltă** sokat költöttünk a boltban **2.** elfecsérel, elpazarol; **îs** ~ **dobă** elvesztegeti az idejét

tyimălt, -tă, -c, -tyé *mn és fn* (meg)hívott; **gosty tyimăc** meghívott vendégek; **jo nu misz tyimăt lá jėj** engem nem hívtak meg hozzájuk

tyin, -urj *s fn* **1.** kín, szenvedés **2.** kínládás

tyinijestyé, tyinijészck; tyinijji; szá tyinijászckă; tyinije; tyinijit; tyinijestyé! / tyinijic! IV.c *ts i* **I.** kínládik, gyötrődik; **dă sjé tyinijesty păntru jėj** miért kínládsz miatta? **2.** szenved; **pînsj-o murit mult o tyinijit** halála előtt sokat szenvedett

tyiptănălt, -tă, -c, -tyé *mn* **1.** megfésült **2.** fésült, kártolt

tyiskă, tyisty *n fn* hurka; ~ **ku szînzsjé** véres hurka; ~ **ku fikăt** májas hurka; **plyisznyestyé, kă tyiskă** szétpukkad, mint a véreshurka

tyiszlt, -tă, -c, -tyé *mn* **1.** tiszta **2.** világos, derült; **vremé** ~ **-j** derült idő van **3.** csengő, tiszta; **glăj** ~ tiszta hang **4.** valódi, eredeti; ~ **dă ar** valódi arany **5.** becsületes **II. hat** **1.** tisztán; ~ **szfătijestyé** tisztán beszél **2.** őszintén, nyíltan; **c-ám zîsz** ~, **kă jo ám foszt** őszintén megmondom, hogy én én voltam

tyisztilestyé, tyisztilészck; tyisztilji; szá tyisztilászckă; tyisztile; tyisztilit; tyisztilestyé! / tyisztilic! IV.c **I. ts i** **1.** (meg)tisztít, eltávolít(vmit); **îs** ~ **cipilyisi dă tyină** megtisztítja a sártól a cipőjét **2.** kitisztít **3.** takarít; **îs** ~ **szobă** kitakarítja a szobáját **4.** meghámoz (*gyümölcsöt, zöldséget*); ~ **murkoj** sárgarépát pucol **5.** megszabadít (*vmitől*) **îl** ~ **dă prău** leporolja **II. szá** ~; **1.** tisztálkodik, tisztogatja magát **2.** megtisztul

tyityijé, tyityij *n fn* **1.** háztető; ~ **dă kásză** háztető; **2.** hegy, csúcs (*növényé*) **în** ~ **lyémnuluj** a fa tetején **3.** fejtető; **dă lá** ~ **pîn lá pisjaré** tetőtől talpig

U

ubălă, ubelyé *n fn* kapca(rongy); ~ **udătă** nedves kapca; **îs bătýe ubelyilye đîn sjinyivá** csúfot úz vkiből

ublojk, -sj *h fn* ablak; ~ **mik** kisablak; **ujăgă dă** ~ ablaküveg; ~ **orb** vakablak

ubrǎ|z, -zsj *h fn* **1.** arc, orca **2.** átv pofa, kép; **áré** ~, **szǎ** ... van képe, hogy ...; **fǎr dǎ** ~ arcátlan, szemtelen; **ij zǎsjé-n** ~ a képébe mondja; ~ **mǎré áré** nagyképű; **nu-j árgyē pelye dǎ pǎ** ~ nem sül le a bőr a képéről

ucǎt *s fn* ecet; **sjǎpǎ ku** ~ ecetes hagyma

ucél, -urj *s fn* acél

ud, udǎ, uzsj, ugyé *mn* **1.** nedves, nyirkos **2.** vizes; ~ **dǎ plajé** az esőtől vizes **3.** átázott **4.** könnyes; ~ **dǎ lákrimj** könnyes

udǎ, ud; udǎ; szǎ udǎ; udǎ; udǎt; udǎ!/ udǎc! I.a I. *ts i* **1.** benedvesít, megnedvesít; ~ **o rangyinǎ** benedvesít egy rongyot ; **is** ~ **gǐtu** megnedvesíti a torkát **2.** megvizez **II. szǎ** ~; **1.** megázik, átázik; **ro m-ám udǎt** nagyon megáztam **2.** benedvesedik; bevizesedik; **sz-o udǎt fálu** benedvesedett a fal

udǎlt, -tǎ, -c, -tyé *mn* **1.** nedves, vizes, átázott; **kǎszǎ udǎ** vizes lakás; **cipilǎsj udǎc** átázott cipők **2.** benedvesített

udǎtǎ¹ *ld odǎtǎ*

udǎtǎ² *ld udǎt*

Udvǎri bǎ Udvari /Tolna megyei helységnév/

ugyǎlǎ *n fn* nedvesség; nyirkosság, lucok; ~ **galǎ-j kutotu** minden tiszta nedvesség

ujǎgǎ, ujǎzsj *n fn* **1.** üveg; ~ **dǎ ublok** ablaküveg; **kristár dǎ** ~ üvegpohár **2.** palack; **o** ~ **dǎ rǎtyijé** egy üveg pálinka

ujǎg, -urj *s fn* **1.** hír; **sjé** ~ **ǎj pǎ lá voj?** mi újság felétek? **2.** újság, hírlap; **szkrijé-n** ~ ír az újságba; **bǎgǎ-n** ~ újságba tesz

ujtǎ, ujt; ujtǎ; szǎ ujtǎ; ujtǎ; ujtǎt; ujtǎ tyé!/ujtǎcǎ vǎ! I.a *visszh i* **1.** néz; **nu szǎ** ~ **pǎ nyime** rá se néz senkire; **ku oty sztrimb szǎ** ~ ferde szemmel néz **2.** átv tekint, törődik; **nu szǎ** ~ **pǎ noj** nem törődik velünk

ukulyestyé, ukulyészk; ukulyi; szǎ ukulyászkǎ; ukulye; ukulyit; ukulyi!/ukulyic! IV.c *ts i* **1.** megkerül, körbejár **2.** kikerül; ~ **bǎltǎ** kikerüli a pocsolyát **3.** kerülget; **tot mǎ** ~ **omusztǎ** folyton kerülget engem ez az ember

ulm, -urj *s fn* növ szilfa

uloj *s fn* olaj; **vǎrszǎ** ~ **pǎ fok** olajat önt a tűzre; **frizsjé kǎrnye in** ~ olajban süti a húst

ulyicǎ, ulyic *n fn* utca; ~ **lungǎ** hosszú utca; ~ **szkurtǎ** rövid utca; **pǎ ulyicǎszt shkurtǎ** ezen a rövid utcán; **in ulyicǎ nasztrǎ** a mi utcánkba/a mi utcánkban; **nu tyé du pǎ** ~ **áfǎrǎ!** ne menj ki az utcára!

umǎrǎ, umǎr; umǎrǎ; szǎ umiré; umǎrǎ; umǎrǎt; umǎrǎ!/umǎrǎc! I.a *ts i* **1.** olvas; **mult** ~ sokat olvas; **nu styijé umǎrǎ** nem tud olvasni **2.** elolvas, kiolvas **3.** felolvas **4.** leolvas **5.** számol, megszámol; ~ **bǎny** pénzt számol **6.** számlál, megszámlál

umǎrǎlt, -tǎ, -c, -tyé *mn* **1.** elolvasott **2.** olvasott, művelt; **om** ~ olvasott ember

umblă, umblu; umblă; să umblă; umblă; umblăt; umblă!/umblăc! I.a *tn i* **1.** jár, megy; ~ **-n iskulă** iskolába jár **2.** jár, működik; **binyé ~ sjăsu** jól jár az óra; **tot ij ~ gură** folyton jár a szája **3.** jár, közlekedik, utazik; **ku gézăsu ~** vonattal jár **4.** járkál, kószál; ~ **-n păduré** járkál az erdőben **5.** szaladgál, futkos; **jél ~ dăpă sjigogyi** mindenért ő szaladgál; **6.** jár vkihez, udvarol; ~ **lá fătă năztră** jár a lányunkhoz **7.** jár vkivel; **ku fătă-c ~** a lányoddal jár, neki udvarol

umbră, -é n fn **1.** árnyék; **în/lă ~** árnyékban; a hűvösben; **dă ~** árnyat ad; **ká umbră** mint az árnyék **2.** árny **3.** homály, sötétség; **dîn ~** a háttérből **4.** hűvös, börtön; **l-or pusz pă ~** hűvösre tették

umflă, umflu; umflă; să umflă; umflă; umflăt; umflă!/umflăc! I.a **I. ts i** **1.** felfúj **2.** puffaszt **3.** duzzaszt **II. să ~**; **1.** megdagad, megduzzad; **ji sz-o umflăt fălkă lu sjinyivă** megdagadt az arca vkinek **2.** felfúvódik **3. átv** fölfújja magát, megsértődik; **sz-o umflăt, ká tyiskă** felfújta magát, megsértődött

umflăt I. mn -tă, -c, -tyé **1.** dagadt; **fălkă umflătă** – feldagadt orca **2.** felfújt **3.** kövér **II. fn** kövér, dagadt; **sjinyé-j umflătusztă?** ki ez a dagadt?

umid I. mn -dă, -zsj, -gyé; nedves, vizes; **vănărik ~** nedves zokni **II. hat** nedvesen, vízesen; **kămăsă s-o lat szusz umidă** nedvesen vette fel az ingét

uminyjé n fn **1.** becsület, tisztesség; **s-o zszakăt uminyje** eljátszotta a becsületét; **m-ám pirdut uminyje** elvesztettem a becsületed **2.** becsületesség, tisztesség; **om dă ~** tisztességes ember **3.** emberség; **făr dă ~** embertelen, becstelen

umirle, -j n fn váll; **je pă ~ sjévă** vállára vesz vmit, **punyé sjévă pă ~ lu sjinyivă** nyakába varr vkinek vmit; **păstyî ~ szfătijestyé ku sjinyivă** lenéz, lekezel vkit /félvállról beszél vkivel/

umplă, umplu; umplă; să umplă; umplă; umplăt; umplă!/umplăc! I.a **I. ts i** **1.** megtölt; **îs ~ inyimă** megtölti a hasát **2.** teletesz, teletölt **3.** tölt; ~ **puj** csirkét tölt **4.** feltölt, feleleszt; ~ **zámă dă apă** feltölti vízzel a levest **5.** ellep, beborít; ~ **hudvăru burujănă** az udvart belepi a gaz **6.** eláraszt **7.** betöm, megtöm; **ij ~ gură** betömi a száját **8.** betölt; ~ **gară** betömi a lyukat **9.** eltölt; **o zuă o umplut ku noj** egy napot töltött el velünk **10.** kitölt; ~ **pipărosu** kitölti a papírt **II. să ~**; megtelik, tele lesz **2.** eltelik vmivel; **m-ám umplut dă kărnyé** elteltem a hússal **3.** bemocskolódik; **sz-o umplut dă tyină** tiszta sár lett

ună szn egy /nőnemű főnevek számlálásakor/ pă ună, dauă egykettőre, **tot dă ună** egyre csak, folyton

unăpălt névm egymás, egymást; **ku ~** egymással; **dăpă ~** egymás után

ungur, -j h fn magyar; **om dă ~** magyar ember; **lyimbă dă ~** magyar nyelv

ungurajkă, ungurajé n fn magyar nő

Ungureme n fn Magyarország; **în ~** Magyarországon

ungurestyé hat **1.** magyarul **2.** magyarosan

ungycă, ungyic n fn horog; **sjé sz-akăcăt pă ungyică-c?** mi akadt a horgodra?

ungyijé, ungyij *n fn* köröm, karom; **~ lungă** hosszú köröm; **is tájé ungyije** levágja a körmét; **s-árátă ungyije** kimutatja a foga fehérjét; **j-o mérsz mărăsjună dă szub ~** túske ment a körme alá

unszprăzesj *szn* tizenegy

unt *s fn* vaj; **ásă bun ăj, ká ~** olyan jó, mint a vaj; **tupestyé ~** vaját olvaszt; **pită ku ~** vajas kenyér

untur|ă, -é *n fn* 1. zsír, zsiradék; **pită ku ~** zsíros kenyér; **~ rînsjidă** avas zsír

untur|osz, -asză, -osj, -asjé *mn és fn* 1. zsíros; **ku bərbă unturasză** zsíros állal 2. *átv* gazdag

unt, unc *h fn* 1. nagybácsi 2. bácsi, bátya

unu¹ *szn* egy /hím- és semlegesnemű főnevek számlálásakor/

unu² *névm* 1. az egyik; **sî unu, sî áltu** egyik is, másik is 2. valami; **unu-c zîk** egyet mondok neked; **styj tu unu** tudod, mit? **unu pãntu toc, toc pãntu unu** egy mindenkéért, mindenki egyéért

unzsjé, ung; unzsjé; unzsje; unsz; unzsjé!/unzsjéc! III.b I. *ts i* ken, megken; **is ~ pită ku unturá** megkeni a kenyerét zsírral 2. *átv* megken, pénzt ad vkinek; **l-or unsz omusztă** megvesztegették ezt az embert II. **sză ~** ; összekeni magát

upărestyé, upăreszk; upări; sză upărâszkă; upăre; upărit; upărestyé!/upăric! IV.a I. *ts i* leforráz; **s-o upărit mîná** leforrázta a kezét II. **sză ~** ; leforrázza magát

ură *n fn* gyűlölet, utálat; **~ mi-j pă jél** utálok őt; **plyin dă ~** tele gyűlölettel

urbăcă, urbéc *n fn* nincstelen, szegény

urbéc *h fn* nincstelen, szegény; **~ urbécilor jesty** a szegények szegénye vagy

urbestyé, urbész; urbi; sză urbâszkă; urbe; urbit; urbi!/urbic! IV.c I. *tn i* megvakul II. *ts i* 1. megvakít 2. *átv* elvakít

urdaré, urdorj *n fn* csipa; **~ áré-n oty** csipa van a szemében

urdur|osz, -asză, -osj, -asjé *mn* csipás; **~ mi-j otyu** csipás a szemem

urestyé, urâszk; urî; sză urâszkă; ure; urît; urestyé tyé!/ urîcă vâ! IV.e I. *ts i* 1. utál, gyűlöl vkit 2. elun II. **sză ~** ; unatkozik, unja magát; **sză ~ szîngur** unatkozik egyedül

uretyé, uréc *n fn* fül; **lu sjînyivă j-azsunsz lá ~** fülébe jutott vkinek; **tyár dă ~ misz** csupa fül vagyok; **l-ápukă dă ~** fülön csíp; **m-ászună uretye** csöng a fülem 2. hallás; **dăpă ~** hallás után 3. *átv* fülecske, kampó

uringyestyé, uringyész; uringyi; sză uringyâszkă; uringye; uringyit; uringyi!/uringyic! IV. c *ts i* jósol, jövendöl

urîndă, urîngyé *n fn* sors, végzet

urî|t, I. mn -tă, -c, -tyé csúnya, rút 2. illetlen, mocskos 3. rossz, barátságtalan; **vremé ~-ă II. hat** 1. csúnyán 2. illetlenül

urkă, urk; urkă; să ursorjé; urkă; urkăt; urkă!/urkăc! I.a I. *ts i* 1. feltesz 2. felemel; **îl ~ în nor** felemelték az égbe II. **să ~**; mászik, felmegy; **să ~ pă szkără** felmászik a létrán

urlă, urlu; urlă; să urylé; urlă; urlăt; urlă!/urlăc! I.a *tn i* 1. ordít, üvölt 2. bóg, bömböl; **~ dăpă mumă să** bömböl az anyja után

urmă, -é n fn 1. nyom; **lăsză urmé** nyomokat hagy; **merzsjé pă urmé lu sjinyivá** vki nyomában megy; **făr dă ~** nyomtalanul; **pă ~-j lu sjinyivá** vki nyomában van, követ 2. vég, befejezés;

ursjlor, -aré s fn 1. demizson; **on ~ dă vin** egy demizson bor 2. árpa; **ăré ~ pă oty** árpa van a szemén

ursz, ursj h fn medve; **vingyé pelyé ursorluj dîn păduré** előre iszik a medve bőrere

urszîndă, -gyé n fn 1. sorsasszony 2. jósnő

urtăk, -sj h fn barát

urtăkă, -sj n fn barátnő

urvussăg, -urj s fn orvosság; **~ dureré dă káp** fejfájás elleni gyógyszer

urzîkă, -sj n fn csalán; **o kusăré dă urzîsj** egy kosár csalán; **pîskă, kă urzîkă** csíp, mint a csalán

usă, us n fn ajtó; **sztă în ~** az ajtóban áll; **lá ~** az ajtóban, az ajtónál, **tună ku usă-n kăsză** ajtóstul ront be a házba; **întyizsjé usă** becsukja az ajtót; **~ -ntyizsă** zárt ajtó; **~ dăstyizsă** nyitott ajtó; **prăgusu-l dă ~** ajtóküszöb, **sztîlpă dă ~** ajtószárfa

usuré, usurj I. mn 1. könnyű; **szomn ~** könnyű álom 2. enyhe, szelíd 3. vékony, lenge; **calyé usurj** lenge ruházat 4. könnyed II. **hat** 1. könnyen; 2. lengén 3. könnyedén

uszkă, uszk; uszkă; să să ustyé; să uszkă; uszkăt; uszkă!/uszkăc! I.a I. *ts i* 1. (ki)szárít 2. megszárít 3. felszárít 4. szárít 5. aszal 6. elepeszt, elsorvaszt II. **să ~**; 1. megszárad 2. felszárad 3. kiszárad 4. kiaszik, összeszárad 5. elszárad, elhervad 6. elsorvad; **să ~ dă szetyé** majd meghal a szomjúságtól

uszkăt I. mn -tă, -c, -tyé 1. száraz; **pîtă uszkătă** száraz kenyér 2. kiszáradt 3. szárított, aszalt; **prunyé uszkătýé** aszalt szilva 4. sovány, vézna 5. elsorvadt 6. fonnyadt, hervadt II. **hat** szárazon

usztură; usztură; uszturăt I.a *ts i csak 3. sz.* 1. csíp, mar 2. ég, sajog; **mă ~ zsubrá** ég a sebem

utyenyé csak tsz szemüveg; **~ áré/partă** szemüveges; **îs je szusz utyenyilye** felveszi a szemüvegét; **făr dă ~** szemüveg nélkül; **ku ~ pă oty** szemüveggel a szemén; **~ tăré** erős szemüveg

uvig/uvik hat mindig, folyton, szakadatlanul; **~ plînzsjé** mindig sír

uvo|dă, -gyé n fn óvoda; **umblă-n ~** óvodába jár

V

v- ld vā

varbé *csak tsz n fn* gyűrűs tuskógomba /*Armillariella mellea*/

vauā *névm* **1.** nektek; ~ **vā plásjé** tetszik nektek; **v-ám zís** ~ megmondtam nektek

vā *névm* **1.** nektek; **vā árgyé kászá** ég a házatok; **v-ás szkri** írnek nektek **2.** titeket; **vā lapādā ku otyi**; **v-ás fi tyimát** meghívtalak volna benneteket

vad *ld* **vegyé**

vadajé *n fn* **1.** özvegyasszony **2.** elvált nő

vadász, -urj *s fn* vadász

vadászá *n fn* vadászat; ~ **pā vulpj** rókavadászat

vadoj *h fn* **1.** özvegyember; **o rāmász** ~ megözvegyült **2.** elvált férfi

valo, -ávé *s fn* vályú; **dīn ~u** a vályúból; **lá ~u** a vályúnál

vanárik, -sj *h fn* **1.** zokni; ~ **káld** meleg zokni **2.** harisnya

vargálná, -nyé *n fn* vargánya; ~ **dā brád** tarka tinóru /*Suillus variegatus*/; ~ **nyágrā** vörösbarna vargánya /*Boletus pinicola*/

vari|gā, -zs *n fn* **1.** gyűrű, karika **2.** karikagyűrű

varlyestyé, varlyészk; varlyi; szā varlyászkā; varlye; varlyit; varlyi! /varlyic! IV.c I. *ts i* dob, kidob, eldob; **nu zvarlyi nyimik áfar! ne dobj ki semmit! II. *tn i* hajigál, dobál; ~ **īn ápā** vízbe hajigál**

varszált, -tā, -c, -tyé *mn* kiöntött; **ápā ~ ā** kiöntött víz

vadrā, vedré *n fn* vödör; ~ **dā ápā** vizesvödör; **o ~ dā karbuny** egy vödör szén

vakā, vasj *n fn* tehén; **karnyé dā ~** marhahús

valyé, vaj *n fn* völgy; **īn ~ sagyēny** a völgyben lakunk; **hajc īn ~!** gyertek a völgybe!

vankos, -urj *s fn* párna; ~ **maré** nagypárná; ~ **mik** kispárná; ~ **ku penyé dā gisty** libatollal töltött párna

varā *n fn* nyár; **dā ~** nyáron; **lá vará, sj-o trikut** az elmúlt nyáron

varszā, varsz; varszā; szā versjé; varszā; varszāt; varszā! /varszāc! I.a *ts i* **1. önt, kiönt; ~ **ápā áfarā** kiönti a vizet **2.** zúdít; **sjé nyé ~ īn git?** mit zúdít a nyakunkba? **3.** eláraszt**

varzā, verzā /verzé *n fn* káposzta; **on kap dā ~** egy fej káposzta; **kuréty** savanyú káposzta

vasjor|ā, -é *n fn* vacsora; ~ **kaldā** meleg vacsora; **far dā ~** vacsora nélkül

vátră, vetré *n fn* 1. tűzhely a szabadban 2. a kemence előtere; **kupiji ságyé lá** ~ a gyerekek a kemence előtt ülnek

vegyé, väd; vige; szá vädă; vige; vāzut; véz!/vigyéc! II.b I. *ts i* 1. lát; **d-ony kusztă, ony vige!** ha megérjük, meglátjuk! **nu vegyé dă nász** nem látja a fától az erdőt; **na, véz!** na, látod! 2. néz; ~ **tévé/tévo** tévét néz 3. észrevesz; tapasztal 4. meglát; **l-ám vāzut dîn ublok** megláttam az ablakból 5. megnéz, meglátogat; **îs ~ nyămu** meglátogatja a rokonságát 6. megvizsgál; **doktoru l-o vāzut** az orvos megvizsgálta 7. *átv* lát, vél, gondol; **kum jo väd** ahogy én látom II. **sză** ~; 1. látja magát 2. vmilyen helyzetben van 3. találkozik, látják egymást 4. látszik III. *szt i szá* ~; 1. látszik, látható; **ásă szá** ~ úgy látszik; **nu szá** ~ **nyimik** nem lehet látni semmit; **dă hungy aj vāzut māj áfel!** hát hol láttál már ilyet!; **sî d-într-ásztă szá** ~ ebből is látható

vergyé¹ I. *mn vérzsj* 1. zöld; **păduré** ~ zöld erdő 2. éretlen, zöld; **sztrugurj vérzsj** éretlen szőlő 3. nyers; **pită** ~ sületlen kenyér 4. friss, viruló; **jărbă** ~ friss fű

vergyé² *s fn* zöld (*szîn*)

vestyé, vésty *n fn* hír, értesülés; **sză-m dáj dă** ~ adj hírt magadról; **ám lat dă** ~ észrevettem

vetemény, veteményurj *s fn* vetemény

vér *h fn* ártány

vérm, vermé *s fn* kukac

vic *ld* **ăj**

vicél/vicăl, vicėj *h fn* borjú; **kărnyé dă** ~ borjúhús

vigă *n fn* nemzetség, leszármazási csoport; **sjé fel** ~ **jésty?** melyik nemzetségbe tartozol?; ~ **dă Rigo** a Rigó nemzetség; / ~ **dă Tăнку** a Tánku nemzetség; ~ **dă Zălăn** a Zalán nemzetség; ~ **dă Káp dă kál** a Lófej nemzetség

vijé, vij *n fn* szőlőskert; **lukră-n** ~ a szőlőben dolgozik; ~ **ku pamé sî ku sztruguré** szőlőskert gyümölcsfákkal és szőlővel

vin, -urj *s fn* bor; ~ **rosu** vörösbor; ~ **alb** fehérbor; ~ **dulsjé** édes bor; **on kristăr dă** ~ egy pohár bor; ~ **nou** újbor

vînă, viny(é) *n fn* 1. hiba; **jél aj dă** ~ a hibás; **făr dă** ~ ártatlan 2. bűn, vétek; **vînă ár fi, dăkă** ... vétek lenne, ha ...

vîngyé, vînd; vîngyé; szá vîndă; vingye; vîndut; vîngyé!/vingyéc! III.c I. *ts i* elad II. **sză** ~; 1. árulják; **sză** ~ **bînyé** jól fogy, kelendő 2. eladja magát

vîngyikă; vîngyik; vîngyikă; szá vîngyisjé; vingyikă; vingyikăt; vîngyikă!/vingyikăc! I.a I. *ts i* meggyógyít; **doktoru l-o vîngyikăt** az orvos meggyógyította II. **sză** ~; meggyógyul; **repé szá** ~ gyorsan gyógyul

vînyé, vju; vinyi; szá vijé; vinye; vinyit; vij!/vinyic! IV.a *tn i* 1. jön; ~ **ákásză** hazajön 2. bejön ~ **înlontru**; bejön 3. megjön, érkezik; **j-o vinyit voje** megjött a kedve 4. keletkezik, támad 5. következik jön; **ăku tu vij** most te jössz 6. jut, kerül; **vînyé-n vorbă** szóba jön; **îm**

vinyé-n firé eszembe jut **7.** elfog, rájön, hatalmába kerít; **sj-o vinyit pã jél?** mi jött rá?; **ím vinyé szá plng** sírhatnékom van; **vinyé pã firé sjinyivá** magához tér vki

vinyic|álã, -elyé *n fn* kékség, kék folt; **pelye-j plyinã dã vinyicelyé** tele van kék foltokkal a bőre

vinyir I. *h fn* péntek **II.** *hat* pénteken

virgyácã *n fn* zöldség; **je sjévã ~ lá boltã!** végy valami zöldséget a boltban!

virmin|osz, -aszã, -osj, -asjé *mn* kukacos, férges; **meré virminosj**

vjsîn, vjsîny *h fn* növ meggyfa

vjsînã, vjsîny *n fn* meggy; **o ujàgã dã vjsîny** egy üveg meggy

visz, -urj *s fn* álom; **vjsurj mîndré ám vãzut** szépet álmodtam; **în viz** álmában

Vitibe Vejti /Baranya megyei helységnev/

vîná, vîny *n fn* ér; **mã daré vînyilye dã pisjor** fájnak a visszereim

vînãt, vînãtã, vinyic, vinyityé *mn* kék; **prunã vînãtã** kékszilva; **flaré vînãtã** kék virág

vîndult, -tã, -c, -tyé *mn* eladott; **kászãsztã-j ~ ã** ez a ház el van adva

vînt, -urj *s fn* szél; **szuflã ~ fûj** a szél; **bãtyé ~ u** erős szél fûj

vîrlãr, -j *h fn* csíkkal

vju¹ *ld* **vinyé**

vju² **I.** *mn* **vij** **1.** élő; **dã vju** élve **2.** eleven; **tãjé-n kãrnyé vju** elevenbe vág **II.** *hat* elevenen, élénken; **nisj dã vju, nisj dã mort** se élő, se holt

voj *névm* **1.** ti; **ku ~ veletek; lá ~ nálatok; pã ~ benneteket; dãpã ~ utánatok**

vojé *n fn* **1.** kedv; **~ bunã;** jókedv jó hangulat; **kum ci-j ~ ahogy kedved tartja; îj sztrikã voje lu sjinyivã** elrontja a kedvét vkinek

vojvod /**vujvod, -gy** *h fn* vajda; **~ u bãjãsilor** a beások vajdája

vorblã, -é *n fn* **1.** szó; **o ~ bunã** egy jó szó; **nisj o ~ n-o zisz** egy szót sem szólt; **fãr d-o ~** egy szó nélkül **2.** beszéd; **sjé fel ~ -j ãsztã?** milyen beszéd ez?

vosztru (ã), vasztrã (ã), vosti (ã), vastré (ã) *névm* a tiétek; **ã vosti kupij** a ti gyerekeitek; **ã vosztru kál** a ti lovatok; **ã vastré gãrdurj** a ti kertjeitek

vrãbijé, vrãbij *n fn* veréb; **piskã, kã vrãbije** csipeget, mint a veréb

vrãszãtaré, vrãszãtorj *n fn* javasasszony; **lá ~ umblã** javasasszonyhoz jár

vremé *n fn* **1.** időjárás; **~ bunã-j** szép idő van **2.** idő; **tresjé vreme ~** telik az idő; **ku ~** idővel

vujvod *ld* **vojvod**

vulpé/vulpã, vulpj *n fn* róka

Z

zäbu|n, -ny *h fn* női blúz; **îs lăpădă** **~u** leveti a blúzát

zäbuvestyé, **zäbuvész**k; **zäbuvj**; **sză zäbuvász**kă; **zäbuve**; **zäbuvjt**; **zäbuvestyé!**/**zäbuvic!**
IV.c I. *tn i* 1. időzik; **mult o zäbuvjt lá boltă** sokat időzött a boltban 2. késlekedik; **nu zäbuvj mult!** ne késlekedj sokat! II. *ts i* feltart, késleltet; **nu mă zäbuvj!** ne tarts föl!

zăpădă *n fn* hó; **kăgye zăpădă** esik a hó; **multă** **~ o kăzut** sok hó esett

zăsjestyé, **zăsjesz**k; **zăsji**; **sză zăsjász**kă; **zăsje**; **zăsjit**; **zăsjestyé!**/**zăsječ!** IV.c *tn i* 1. fekszik; **~ -n păt** ágyban fekszik; **~ -n umbră** árnyékban fekszik 2. hever 3. nyugszik; **~ -n mărmiŋtye** a temetőben fekszik 4. senyved

zămă *n fn* leves; **~ dă găjină** tyúkhúsleves; **~ bună** finom leves

zbară, **zbor**; **zbură**; **sză zbaré**; **zbură**; **zburăt**; **zbară!**/**zburăc!** I.a I. *tn i* 1. repül, száll; **~ kă purombu**; repül, mint a galamb 2. felrepül, felszáll 3. száguld, rohan, **ásă ~ lá mumă sză** csak úgy repül az anyjához II. *ts i* elrepít 2. ledob

zberă, **zbér**; **zbiră**; **sză zberé**; **zbiră**; **zbirăt**; **zberé!**/**zbirăc!** I.a *tn i* 1. kiált; **j-ám zbirăt, dă n-ahuzît** kiáltottam neki, de nem hallotta meg 2. kiabál, ordít, üvölt; **sjinye ~?** ki kiabál?; **~ dîn gură măré** teli szájjal ordít

zburtusjestyé, **zburtusjesz**k; **zburtusji**; **sză zburtusjász**kă; **zburtusje**; **zburtusjit**; **zburtusjestyé!**/**zburtusjic!** IV.c *ts i* 1. megdob; **îl ~ ku pjătră** megdobja kövel 2. kidob, kihajít; **brădu ~ áfără** kidobja a fenyőfát 3. dobál

zdrănsjină, **zdrănsjin**; **zdrănsjină**; **sză zdrănsjinyé**; **zdrănsjină**; **zdrănsjinăt**; **zdrănsjină!**/**zdrănsjinăc!** I. a. I. *ts i* 1. megráz 2. csörget, zörget II. *tn i* zörög, csörög III. **sză ~**; 1. megrázkódik; **sî pămîntu sz-o zdrănsjinăt dă szub jél** a föld is megrázkódott alatta 2. zörren, csörren; **~ lăncu** megcsörren a lánc

zdrăvestyé, **zdrăvész**k, **zdrăvj**; **sză zdrăvász**kă; **zdrăve**; **zdrăvit**; **zdrăvestyé!**/**zdrăvic!**
IV.c *tn i* tüsszent

zdrubestyé, **zdrubész**k; **zdrubj**; **sză zdrubász**kă; **zdrube**; **zdrubit**; **zdrubestyé!**/**zdrubic!**
IV.c I. *ts i* 1. összetör; **m-o zdrubjt vază** összetörte a vázát; **îj ~ szuflyitu lu sjinyivă** összetöri a szívét vkinek 2. összezúz, öröl; **~ pipér** borsot tör 3. megsemmisít, tönkretesz

zdrubjt, -tă, -c, -tyé *mn* 1. szétzúzott, összetört; **szuflyit ~** összetört szív 2. tönkretett, megsemmisített

zdrumikă, **zdrumj**; **zdrumikă**; **sză zdrumisjé**; **zdrumikă**; **zdrumikăt**; **zdrumikă!**/**zdrumikăc!** I.a I. *ts i* morzsol, lemorzsol; **~ kukuruz** kukoricát morzsol II. **sză ~**; morzsolódik

zdrumikătur|ă, -j *n fn* morzsa; **~ dă pītă** kenyérmorzsa

zesjé *szn* tíz; **zilyé** tíz nap **ál zesjilye puromb** *szn* a tizedik galamb; **á zesjilye kîrpă** a tizedik pelenka

zgărijé, zgărijészk; zgăriji; szá zgărijászkă; zgărije; zgărijet; zgărijestyé!/ zgărijic! IV.c
I. *ts i* **1.** megkarmol; **mîcă m-o zgărijet** megkarmolt a macska **2.** karcol **3.** kapar; **sjévá îm ~ gîtu** vmi kaparja a torkomat **II. szá ~** összkarmolja, megkarcolja magát

zgîrsj, -urj *s fn* görcs; **m-apukát ~u pisjoru** görcs állt a lábamba

zîsjé, zîk; zîsjé; szá zîkă; zîsje; zîsz; zî!/zîsjéc! III.b I. *ts i* mond; **sjé szá-c zîk?** mit mondjak neked? **2.** szól, beszél; **nu zî nyimîk!** ne szólj semmit! **3.** vél, gondol; **sjé zîsz?** mit gondolsz? **4.** megmond; **sjé c-ám zîsz** nem megmondtam **II. szá ~;** nevezi, hívja magát

zmăntîlnă, -ny *n fn* **1.** tejföl **2.** tejszín **3.** színe-java

zuă/zî, zilyé *n fn* **1.** nap; **tată zuă** egész nap; **zuă sî năptyé** éjjel-nappal; **dă trij zilyé** három napja **2.** időpont; **zuă dă ásztăz** ma; **doj ány dă zilyé** két év; **zuăsztă** ez a nap

zvárlyestyé, zvárlyészk; zvárlyit; szá zvárlyászkă; zvárlye; zvárlyit; zvárlyestyé!/zvárlyic! IV.a
I. *ts i* **1.** hajít, dob **2.** elhajít, kidob; **o zvárlyit gunoju** kidobta a szemetet **II. tn i** elhajigál; **îs ~ calyilye** elhajigálja a holmiját **III. szá ~;** veti, dobja magát

Zs

zsakă, zsok; zsukă; szá zśasjé; szá zsukă; zsukát; zsakă!/zsukăc! I.a I. *tn i* **1.** táncol **2.** mozog, leng, lobog **II. ts i** **1.** megtáncoltat **2. átv** kijátszik (vkit), becsap **III. szá ~;** **1.** játszik, szórakozik **2. átv** tréfál, nem vesz komolyan **3.** kockáztat; **ku kusztu-j szá ~** az életével játszik; **sză ~ ku foku** tűzzel játszik

zsară; zsor; zsură; szá zśaré; zśură; zśurát; zsară!/zśurăc! I.a *tn i* esküszik **~ pă krusjé** esküszik a keresztre

zsardă, zśorz *n fn* vessző; **îs tájé o ~** vág egy vesszőt; **~ grasză** vastag vessző

zsăb, -urj *s fn* zseb; **ku ~ gol** üres zsebbel; **~ îngurî** lyukas zseb

zśănă, zśenyé *n fn* szemöldök; **~ dă oty** szemöldök **s-înkrăcă sjinyivă zśenyilye dă oty** összevonja vki a szemöldökét

zsár *s fn* 1. parázs; **frizsjé szlányinã pã** ~ szalonnát süt a parázson; **cigãnkã dã** ~ tüzről pattant asszony 2. forróság, hőség
zsjmb|lã, -lyé *n fn* zsemle; ~ **uszkátã** száraz zsemle; ~ **umplutã** töltött zsemle; **ku luminã pã** ~ a zsemlebe állított gyertyával
zsínd, -urj *s fn* 1. vágó 2. sóvárság, epekedés; **ku** ~ epekedve
zsjem|n, -ny *h fn* ikertestvér
zsjezsjirã; zsjezsjirã; zsjezsjirã; zsjezsjirã; zsjezsjirã; zsezsjsirãt I.a *tn i* fázik; ~ **pisjoru** fázik a lábam
zsjezsjilt, -c *h fn* 1. ujj; ~ **u-l mik** kisujj; ~ **u-l dã vãrigã** gyűrűsujj, ~ **u-l márã** nagyujj
zsjér, -urj *s fn* fagy, nagy hideg; ~ **mãrã** nagy fagy
zsjinuc|l, -j *h fn* 1. hóvirág /Tolna m./ 2. hóvirág /Baranya m/
zsjinu|tyé, -c *h fn* térd; **ou zsjinutyiuluj** térdkalács; **sztã pã** ~ térden áll
zsjinzsjijé, zsjinzsjij *n fn* foghús, íny; **ij daré zsjinzsjije** fáj az ínye
zsjinyir|é, -j *h fn* vő
zsjizsjitãr, -é *s fn* 1. gyűszű 2. bőrből készült sebvédő; **ãdã-m** ~ **u pã zsjezsitu, kã m-ãm tijet** add az ujjvédőt az ujjamra, mert elvágtam magam
zsoj I. *h fn* csütörtök **II.** *hat* csütörtökön
zsok¹ *s fn* 1. játék 2. mérkőzés, játszma 3. *átv* játék, kockáztatás
zsok², -urj *s fn* 1. játék 2. tánc 3. mérkőzés, játszma
zsjosz/zsosz *hat* 1. lent; **dín** ~ lenről 2. le, lefelé **ku kãpu-n** ~ lehajtott fejjel; **ku nãszu-n** ~ lógó orral; **sãz** ~! ülj le!; **o rãmãsz** ~ lemaradt
zsosz *ld zsjosz*
zsubr|ã, -é *n fn* seb; **m-ãm vãtãmãt zsubrã** felsértettem a sebemet; ~ **uszkátã** száraz seb
zsjugunyestyé, zsjugunyész; zsjugunyi; szã zsjugunyászã; zsjugunye; zsjugunyi;
zsjugunyestyé!/zsjugunyi! IV.c *ts i* kiherél
zsjukrãstyé; zsjukrãsz; zsjukrã; szã zsjukrãszã; zsjukrã; zsjukrãt; zsjukrã!/zsjukrã! IV.d I.
ts i kifarag; **trakã** ~ teknőt farag **II.** *tn i* farag,
zsjumãrj *csak tsz fn* töpörtyű; **turtyé ku** ~ töpörtyűs pogácsa
zsjumãtãtyé, zsjumãtãc *n fn* fele vminek; **o** ~ **dã pitã** egy fél kenyér
zsjungy, -urj *s fn* 1. szúrás, nyilallás; **ij dã** ~ megszúr 2. köszvény